

הבנו

פרשת בהעלותך תשפ"ה

שנה ז'
חוברת ל"ז
גליון 369

שנה ז'
חוברת ל"ז
גליון 369

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליט"א

לתרומות וזכויות בהפצת הגליון
ושיעורי הבינני, צרו קשר עם 'מכון
הבינני': 718.387.1122 או במייל:
info@machonhavineini.com

לקבלת הגליון וקונטרס הבינני המלא,
או לקבלת השיעורים, שלחו מייל:
info@machonhavineini.com

קו עדכונים לשיעורים, פארברענג
ליל שישי, ומעמדים מיוחדים בא"י.
073-347-8404

קו טעמו וראו - 02-3024389

072.257.7726 א"י

718.686.8300 ארה"ב

0204.586.2115 בריטניה

03.300.0223 בלגיה

קול הבינני

עימוד
נחמן אייזנבאך
(+972) 053-3153-305

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רפ"ט

יום רביעי פרשת נשא ח' סיון תשפ"ה

ה הגישה הנכונה בעת עשיית טובות לאחרים . . . . .

לקחת את התפקיד ברצינות | טוב שלא תקבל משתקבל ולא תעשה | כך נראים עסקנים רציניים | צדיקים ילכו במ ורשעים יכשלו במ | התוצאה אינה קשורה אלי | שבשתא כיון דעל על | התוצאה אינה מסמנת כלום | שוטים המאבדים מה שנותנים להם | כסף וזהב וכל התוצאות שלי הן | תכלית של גמילות חסדים - היא הדביקות | שוטה שבעולם - גם כשעושה חסד | לראות מהרה בתפארת עוזי | הכל הולך אחר המחשבה | ילד אינו בוכה מכאב הסטירה | השפעת האדם על התוצאה | מדת המלכות מתפרסמת על-ידי ביטול גמור | ספר התהלים המליך את דוד | המלחמה היא על הצורה | מחשבותיך יקרבוהו ומחשבותיך ירחקוהו | העולם אינו נותן שינצלוהו | הים נבקע רק למי שגורם לו להרגשת קרבה

יום שלישי פרשת נשא ז' סיון תשפ"ה

יט עשיית רצון ה' עם תשלום מחיר - מסלקת מחיצות . . . . .

סיפורו של הגראף פוטוצקי | התועלת במסירת עצמו לשריפה | מתי יבוא לידי ואקיימנה | כל אחד עובר את מבחן האמונה | בדיקת נאמנות בלתי תלויה | נאמנות מזויפת במהרה נסדקת | נאמנות מוחלטת אינה מתנתקת | מאמין גם בעומק האדמה | חייבים להתמודד עם אתגרים | לחנך לשמוח בתשלום מחיר | מחיר נפשי כמחיר כספי | רבים היהודים המזויזים מחיצות | מוותר על היתר עסקא | מקדיש את כספו לרוחניות | אף לא פעלו עוולה בדרכיו הלכו | החכם ממתין עד עת קציבת הפרנסה | חבל להתעקש על הלולבים הממושמשים | חבל לאכול מהשיריים דאיתמול | ישועת ה' כהרף עין

מדור שבת קודש שיעור סט

יום חמישי פרשת נשא ט' סיון תשפ"ה

כח שותפות במעשה בראשית על-ידי אמירת ויכולו . . . . .

שלוש פעמים ויכולו | גודל דיבורי הקדושה בשבת | נעשה שותף במעשה בראשית - אתמהא! | בשבת מתברר שהכל היה כדאי | למען לא ניגע לריק | העדות היא קיום התכלית | כל החיים מתנקזים אל נשמת כל חי | כשנודע שההשקעה בילד נשאה פרי | לעורר התפעלות מאמירת ויכולו | באת שבת באת מנוחה | בעת התכלית שום דבר אינו קיים | המבחן שהורס את השבת | כסף לא על חשבון ההנאה | מחילת עוונות לצורך העדות | מחילת עוונות לחתן ולמזכה הרבים | מחילת עוונות לפי הצורך | ויכולו בכוונת הלב בלבד | ותגזר אומר ויקם לך

יום ראשון פרשת בהעלותך י"ב סיון תשפ"ה

עשייה מביאה לידי שמיעה והבנה. . . . . לט

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע | רז שמלאכי השרת משתמשים בו | עמא פזיזא
אכתי בפחזותייכו קיימיתו | הבנה מיוחדת על-ידי העשייה | עשייה נוגעת בעמקים
| דברים שמכוסים ממנו מתגלים לו | הסברה מביאה לידי הבנה | אין חכם כבעל
הנסיון | הבנות המתנוצצות מאליהן | נעשה המביאה לידי נשמע | כך הבוחן בוחן
את התלמיד | נעשה ונשמע הוא הפך הפזיזות | המבחן הוא בתוצאה הסופית |
נהנין ממנו עצה ותושיה | שום הבנה לא תשווה ולא תערוך לה | הבנת האמונה
על-ידי העשייה | זיכור החומר על-ידי העשיות | קבלת עול מלכות שמים

יום שני פרשת בהעלותך י"ג סיון תשפ"ה

גילוי כוחות האברים על-ידי עשיית פעולות. . . . . מז

החכמה היא ענף המעשה - האמנם?! | ויקחו בידם מפרי הארץ | וראו כל עמי
הארץ כי שם ה' נקרא עליך | איה הוא לב היהודי? | האדם נפעל לפי פעולותיו |
לפיכך הרבה להם תורה ומצוות | האדם נשאב שלא מרצונו | הפעולות משנות את
המהות | רגליו מוליכות אותו | הדרך אל ההצלחה רצופה בכשלונות | מספיקין
בידו לשמור ולעשות | הלימוד יכול להיחשב כמעשה | הכח לעורר את אור הזכרון
| אחר כוונת הלב הן הן המעשים | העשייה היא כלי בלבד | הבנה בדברים הגשמיים
כיצד? | כיצד מרקדין לפני הכלה

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת בהעלותך י"ד סיון תשפ"ד

מעלת הלימוד בספריהם של מזוככי החומר. . . . . נז

בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים | על-ידי משה אנו יכולים לסבול הקדושה
| חיות דקדושה מאמירת שנים מקרא | כח הלימוד בספרים הקדושים | בין ספרי
מוסר לספרי חסידות

מדור ליל שישי

ליל שישי פרשת בהעלותך י"ב סיון תשפ"ג

תפילה לזכות לאור התורה הנצרך לנסיגות הדור. . . . . סא

בעבור אבותינו שבטחו בך | כי בשם קדשך בטחנו | דור דור ונסיגותיו - דור דור
ותורתו | כל דור ותורתו | כל שנה וקבלת התורה שלו | להמשיך את מסורת
האבות

ליל שישי פרשת בהעלותך י"ב סיון תשפ"ג

תכלית החושך להוליד חידושי תורה. . . . . סד

כתינוק שאביו מלמדו ללכת | מחשיבים את הנפילות | תכלית ירידת הדורות |
מתוך החושך בא האור | תקומת עולם התורה אחרי השואה | חידושי תורה כיצד?

מדור אמונה ובטחון

שיעור רפ"ט

לזכות

החתן **מרדכי** בן **חיי שרה**

והכלה **שבע פערל** בת **חנה אסתר**

נדבת הר"ר **אליעזר זוסיא גרינוואלד** הי"ו

לרגל הכנס בנו הב' **דוד יהושע** ני"ו

לעול התורה והמצות

נודב לזכות **שמעון יצחק** בן **חנה**

נדבת הר"ר **יואל לאנדא** הי"ו

לרגל הולדת נכדו למז"ט

יום רביעי פרשת נשא ח' סיון תשפ"ה

הגישה הנכונה בעת עשיית טובות לאחרים

ענין פלוני... אם תוכל לזכור להתקשר לפלוני... דברים רגילים ופשוטים שבכל עת, וכן גם את הדברים הגדולים יותר. כולם נכללים בדברי רבינו המחבר, ובכולם צריך האדם לדעת מה **צריכה להיות גישתו במחשבתו בעת עשיית הטובה**. מפחיד לראות כמה איננו חיים נכון, וכמה קשיים אנו מביאים על עצמנו בזה שאיננו חיים נכון. לכן אנו צריכים ללמוד היטב את השורות האלה עם פירוש המילות. מה צריך האדם לעשות? מה הוא צריך לחשוב? ואיך הוא צריך לגשת לזה?

ממשיך רבינו המחבר: **"יִסָּבֵב לַעֲשׂוֹתוֹ בְּכָל לְבָבוֹ"**, היינו שיעשה את הדבר במלוא

לקחת את התפקיד ברצינות

נלמד שוב את דברי רבינו המחבר, במה שצריך האדם לחשוב כשמבקשים ממנו טובה: **"וְכֵן אִם יִבְקֹשׁ מִמֶּנּוּ מִי שְׁלֹמֶעֱלָה מִמֶּנּוּ אוֹ שְׁלֹמֶטָה מִמֶּנּוּ חֶפֶץ"**. פירוש: אם מי שלמעלה ממנו, כגון אדם חשוב או זקן או בעה"ב שלו, או מי שלמטה ממנו, כגון מי שצריך ממנו או קטן ממנו או העובד אצלו לפרנסתו, יבקש ממנו טובה. וצריך להדגיש שנכלל בזה האיש שמבקש מאשתו שתעשה לו טובה, וכן האשה שמבקשת מבעלה שיעשה לה טובה, דבר שקורה מדי יום ביומו פעמים אין מספר... עשה לי טובה וחזור היום מוקדם, עשה לי טובה וסדר

העקום שבו אתה עונה לו בחיוב ואינך מתכוון ברצינות, כי אז אתה מרמה את פלוני, ואתה נחשב קצת כגונב את דעתו, ואתה מכניס מחשבות בלתי נכונות במוחך, ובסוף בין אם תצליח לעשות לו את הטובה ובין אם לא תצליח, תגיע למסקנות מעוותות. אם אינך מעוניין לעשות טובה לפלוני, אמור לו: לא. אמור נא! יש לך זמן? - לא! השואל נפגע. למה אתה נפגע? שאלת אותי אם יש לי זמן, ואמרתי לך לא. אכן אולי ראוי לבחור טעם של 'אתנחתא' ולא טעם של 'מהפך' כשאומרים את ה'לא'... אבל **השלב הראשון הוא להיות אמיתי.** אם פלוני מבקש ממך טובה ואינך רוצה לעשותה, אמור לו: 'לא', **ואם אתה רוצה לעשותה לו, תבין שאתה משעבד את עצמך ואתה הולך לטרוח ככל יכולתך בשביל לעשותה.**

"יִסְבֵּב לַעֲשׂוֹתוֹ בְּכָל לְבֹו וְיִשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁלִימוֹ בְּמִצְוָתוֹ." בפשטות הכוונה שישתדל לעשותה בפנימיותו. כך מפרש בעל 'לב טוב'. ויש מפרשים שישתדל לעשותה בצנעה. אם אין צורך שאחרים יידעו מהטובה שהוא עושה לו, ישתדל לעשותה בצנעה מבלי שיידע מזה איש, כדי שלא יגיע לגאות ולהרגשת 'כוחי ועוצם ידי'. כך או כך **נדרשת לזה החלטה פנימית שהוא הולך לעסוק עכשיו בעבודת ה',** עבודה שאינה פחותה משמירת שבת. **גמילות חסד היא מצוה דאורייתא** מיסודות הדת, כלומר, היא מעמידה את האדם על מקומו ומקשרת אותו אל הקב"ה. ולכן **ישתדל להשלימו,** היינו להביאו לידי גמר **"אם יִדְמֶנּוּ לוֹ"**. אין לי מושג אם הקב"ה יענה הן או לאו. **אני מצדי מגיע עם כל הרצינות בנסיון להשלים את הטובה.**

"וַיְהִי מִי שֶׁמִּבְקָשׁוֹ רָאוּי לְהִשְׁתַּדֵּל לוֹ בּוֹ". במילים האלה מלמד אותנו רבינו

הרצינות. אחת מהבעיות שלנו היא שאיננו לוקחים דברים ברצינות... כן-כן-כן, בסדר-בסדר... עשית את זה כבר? - כן, אני הולך לעשות את זה אי"ה. זה בסדר, הירגע... הוא אומר לפלוני להירגע משום שאינו מעוניין לעשות את זה. הוא מוכן להקדיש לזה אולי שתי דקות... אין לי כח אליך, אין לי סבלנות, אתה יכול לעזוב אותי? אחת מהסיבות שהוא מגיב כך, היא משום שהוא אומר בלבו שאינו חייב לעשות לו את הטובה... מה, אני עובד אצלך? אני לא עובד אצלך, ואם אני אכן עובד אצלך כי אתה משלם לי, אני עושה את זה בעד משכורת, לא משום שאני עושה לך טובות, ולכן אם זה נכלל בעבודתי - אני עושה את זה, ואם אין זה נכלל בעבודתי ואתה רוצה שאעשה לך טובה - אשקול את זה, או שאעשה או שלא. נפשו אומרת לו כך עוד לפני שהתחיל הסיפור. אף אחד לא התרגז עדיין. עדיין לא היתה שום התנגשות. **נפשו אומרת למוחו: כשפלוני מבקש ממני טובה, נקודת הפתיחה היא שההחלטה מסורה בידי, ואם אני עונה בחיוב, אין זה מחייב אותי,** כי פלוני בעצם צריך להתבייש. הוא ביקש ממני טובה - אראה אם יש לי זמן, אראה אם יש לי כח. אינני משתעבד עכשיו לפלוני, אינני נעשה לו עבד. הוא סך הכל ביקש ממני טובה, בסדר, כבודו במקומו מונח. אינני צריך עכשיו להניח את עצמי לאורך ולרוחב בשבילו...

טוב שלא תקבל משתקבל ולא תעשה

כך הנפש מגיבה בדרך כלל, והנוסח הזה **גורר אחריו בעיות רבות.** על כך מסביר רבינו המחבר: דע לך שאין הדבר כן. אמת נכון הדבר שאם פלוני מבקש ממך טובה, יתכן שאתה יכול לומר לו: נראה לי שלא אוכל לעשותה לך ובכך לסיים את הענין. במדה מסוימת **מהלך זה עדיף על המהלך**

תשלום על דבר שלא אוכל להשלימו. זה מגיע מאותו מקום נכון, אך רבינו המחבר מדגיש שהדבר נכון לא רק כשאתה נוטל כסף ואתה לא רוצה לגנוב, אלא גם כשאינך נוטל כסף, כי **עשיית טובה לפלוני היא עבודת ה' נפלאה ועצומה** ודומה לשמירת שבת. לא תמצא מי שיאמר: אתחיל לשמור שבת ובהמשך נראה מה יהיה. אם יתחשק לי לעשן סיגריה, נראה אז מה לעשות. זה לא כך. האדם נכנס לשבת במלוא הרצינות. הוא מתכוון לשבת, הולכים לשמור שבת. גמילות חסדים נמצאת במרומי הסולם של יסודות הדת, ואף אליה צריך לגשת במלוא הרצינות.

צדיקים ילכו בם ורשעים יכשלו בם

מאוד חשוב להבין את הנקודה הזאת. זה נשמע כדבר צדדי, כאילו אינו שייך לבטחון, אלא להלכות 'רצינות בעשיית טובה ליהודי'. אבל האמת היא **שזה קשור קשר הדוק לבטחון**.

כאשר אדם ניגש לעשיית חסד בצורה קלילה, הוא בוודאי ניגש אל הבטחון באופן מעוות - **הוא חושב שהוא עצמו אחראי על הבאת התוצאה, ושזה עיקר תפקידו**. אבל האמת היא הפוכה: **עבודתו של האדם היא להשתדל בכל הרצינות לטובת זולתו. התוצאה - שייכת להקב"ה!** המשימה שלך איננה "להביא תוצאות". מי בכלל אמר שאתה מסוגל להביא אותן? החלק הזה אינו שייך לך כלל. זו לא מהות מצוות גמילות חסדים.

מי שחושב שזו מהות מצוות גמילות חסדים, הרי הוא טועה בתרתי. הוא טועה בגמילות חסדים, כי **לא זוהי המצוה**, והוא טועה במה שהוא **משריש בנפשו הרגשת 'כוחי ועוצם ידי'**, כי הוא מתנהג כאילו הוא כל יכול. הוא זה שמסדר את כל הניירות

המחבר שלפני שילך האדם להשתדל בעשיית הטובה לזולתו, **יברך האם הקב"ה באמת רוצה שיעשנה לו**, ואחד מהתנאים הוא שהלה יהיה אחד שבאמת ראוי לעזור לו. כבר הזכרנו בשיעור הקודם שמדובר בדבר עדין מאוד, כי האדם עלול לפרשו באופן בלתי נכון, כאילו אף פעם אין צריך לעשות טובה, אלא אם כן אני מגיע למסקנא שפלוני הוא אדם חשוב. לא ניכנס איפוא לסוגיא זו כי היא סוגיא נפרדת. אך לענייננו, **הכלל הוא שהאדם צריך להיות רציני ביותר**.

כך נראים עסקנים רציניים

אפשר לראות אצל העסקנים הרציניים שאינם לוקחים על עצמם תיק סתם כך, הוא קובע פגישה, שם הוא בודק את הנושא ומנסה לראות אם יוכל לעזור. הוא בוחן את עצמו לראות אם הוא האדם המתאים, אם יוכל להתמסר לזה מצד הזמן ומצד תכונת נפשו, ואחרי שהוא יורד לכל הפרטים, הוא עונה: **אחשוב על זה כמה ימים ואתן לך תשובה**. ואחרי כמה ימים, אם הוא מגיע להחלטה שהוא לוקח את התיק, הוא מכניס את ראשו ורובו בזה, ואם הוא מגיע להחלטה שאין התיק מתאים לו, הוא עונה בשפה ברורה: **אזיה אמיתי אתך**, אני מרגיש שלא אוכל להשלים את הדבר. אין הוא מתכוון לומר בזה שלא יוכל להביא את התוצאה, כי את התוצאה אף פעם אי אפשר להביא. הוא מתכוון לומר שלא יוכל להתמסר לזה עד סוף התהליך. אני מרגיש שאין זו המצוה שלי, כי לא אוכל לתת לזה את מלוא תשומת הלב, ואם אומר לך שאני מקבל את התיק, אשקר לי ולך.

עסקנים רציניים מדברים כך, כי הם מתייחסים ברצינות למה שהם רוצים לעשות. פעמים רבות זה קשור גם לנקיון כפיים. הוא אומר: אני לא רוצה לקבל

התוצאה אינה קשורה אלי

מכאן עובר המחבר אל החלק השני, חלק התוצאה: **"וְאַחֲרֵי-כֵן יִבְטַח עַל הָאֱלֹהִים בְּהַשְׁלָמְתּוֹ"**. האם אוכל להביא תוצאה? איני יודע, זה **בכלל לא תלוי בי**. אדם נשאל מפלוני: אתה יכול לסדר לי כך וכך? והוא משיב: זה לא תלוי בי. תשאל את פלוני. אני לא יודע, זה לא התחום שלי. הוא רוצה לעלות למוסף. לא שייך אלי, זה עניין של הגבאי.

וכך גם כאן:

אם אתה רוצה לדעת מה תהיה

התוצאה - אין לי מושג. אני בוטח על אלוקים בהשלמתו. הקב"ה יעזור שהדבר יבוא לידי השלמה. מהי ההשלמה? אחד מהשנים, או שכן או שלא. אני בוטח על אלוקים שיביאו לידי גמר. אינני ידוע מה הגמר. איך אני יכול לדעת מה הגמר? אבל דבר אחד אני כן יודע: **בכל מקרה, יש כאן סיום שלם**. אם בסוף התקבל 'לא', זה לא אומר שהפעולה נשארה תקועה באמצע. דבר זה מתאים רק כאשר האדם עסק באיזה דבר ופתאום עצר ושכח לחזור אליו... נהייתי טרוד בענין אחר והדבר פרח לגמרי מזכרוני. מחר אחזור לזה בלי נדר... המעשה התחיל ולא נגמר. התחילו ניגון ופתאום נכנס אדם חשוב ועצרו באמצע. כאן אין הדבר כן. **כאן האדם רציני בדבר וחותר לקראת הגמר**. מה הגמר? אחד מהשניים. מה שהקב"ה יחליט. לא משנה מה. **כך או כך, הוא מסיים את גמילות החסד עד הסוף**. הוא עורך 'סיום' עם לחיים. ברוך ה' שזיכנו לעסוק בגמילות חסדים.

ולכן **"אם יְשַׁלְּמֶהוּ עַל יָדוֹ"** (היינו שהקב"ה יחליט שהסוף יהיה 'כן'), **וְיִשְׁמְהוּ סִיפָה לְטוֹבָת זוּלָתוֹ** (היינו שיזכה להיות הצינור להביא על ידו את התוצאה החיובית), **יִוְדָה עַל זֶה**. משמעות

ואת כל המודעות, הוא זה שבוחש בכל הקדרות...

אכן רואים הרבה פעמים שעסקנים מתרחקים מהקב"ה דווקא מחמת עסקנותם. הלא זה בבחינת "ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם" (הושע יד, ז). הדבר ברור כשמש. אפשר לראות זאת במדותיהם, ואפשר לראות זאת בהליכותיהם. **אם אדם ניגש לזה נכון** (ויש רבים כאלה), **הוא מתקרב עד מאוד אל ה'**, כי הוא עושה את זה עם מהלך המחשבה הנכון וצועד בכיוון הנכון.

מבאר רבינו המחבר: כשאתה מתבקש לעשות טובה, דע לך שמדובר בסוגיא גדולה. הסוגיא היא שאתה רוצה לעסוק בעזרה לאחריך היהודי. אתה רוצה לעסוק בזה בפנימיותך. אתה מבקש מהקב"ה שתהיה לך הזכות להשתדל בשביל פלוני. לגבי סוגיא זו העיר רבינו המחבר שעליך לבדוק אם באמת ראוי לעזור לפלוני, אם זהו רצון ה'. דוגמא לדבר: מישהו מבקש ממך להשיג לו הלוואה בריבית. בהיתר עסקא כמובן. אבל מי שמכיר את דיני היתר עסקא כמה הדבר דחוק וכו'. אם פלוני מבקש ממך טובה כזו, עליך לברר תחילה אצל רבך אם הדבר מותר. **לקבל על עצמך לעשות טובה לפלוני, הוא דבר רציני ביותר**. אין הוא דבר שעושים אותו כלאחר יד. פלוני מבקש ממך לקנות לו איזה דבר. מי אומר שהדבר נכון בשבילו? ואם אינו נכון בשבילו, אין זה קשור כלל לגמילות חסדים. אמור לעצמך: אינני עושה גמילות חסדים כדי להיות בן אדם נחמד או כדי למצוא חן בעיני פלוני. **אני עושה גמילות חסדים כדי להיות מרכבה לשכינה, וכיון שכן, עלי לבדוק את האדם ואת הבקשה ולבחון אם מתאים לי לעשות את הטובה**.

על האדם לעסוק, לכל הפחות, חצי שנה או שנה בדיבורים אלו של רבינו המחבר - ואז יהפוך לאדם אחר. עלינו להבין שכבר מגיל ינקות, עוד בהיותנו בני שנתיים, התחילו להיקבע בנו מחשבות הפוכות מן המחשבות האלה. מאז ועד היום, כל פעם שילד הביא תוצאה מסוימת - קיבל מאביו ואמו ומרבו חיוך ומילה טובה - כל הכבוד שהצלחת! אתה רואה? אתה כן יכול! רצו לבנות אותו, ביקשו להראות לו שהוא מסוגל. כל זה היה לשם שמים, מתוך רצון לחזק אותו - אבל באותו זמן השתרשה ההכרה בנפשו שאם הוא מביא תוצאות - יש לו ערך, ואם לאו - אינו שווה כלום. המציאות היא שמי שמביא תוצאות - זוכה לכבוד, גס או עדין, בגלוי או בסתר. זה נכון הן בתוצאות גשמיות, והן בתוצאות רוחניות. מי שמביא תוצאות - נחשב מוצלח. ומי שלא - נחשב לא-יוצלח. הכל נמדד בתוצאה. ומי אינו זוכר מה שאמרנו לו ועדיין זה מצלצל באזניים: אילו היית באמת רוצה - היית מצליח.

אין כוונתנו לומר שאין אמת בדברים אלו, אך עלינו להבין כיצד הם נתפסו אצלנו. איננו באים להאשים את המחנכים או את ההורים. לא! אם נעשה כן - שוב נחיה בטעות. **עלינו להתבונן פנימה. להכיר עד כמה התפיסה מושרשת בנפשנו:** שהכל תלוי ביכולת להביא תוצאות. והרי היא טעות איומה, **כי תוצאה - איננה ביד האדם.**

כך אנו שופטים את עצמנו ואת זולתנו: מי שמצליח להביא תוצאות וכולם נהנים ממנו, מרגיש שהוא עושה את הדבר הנכון. איך אתה יודע? איך אתה יודע שאתה עושה את הדבר הנכון? - מהמציאות. אם אדם עשה כסף משום שהכניס כסף באיזו השקעה, הוא מרגיש שעשה את הדבר

לשוננו של רבינו המחבר צריכה להיות **שחוצ' ממה שיודה על שזכה לעסוק בגמילות חסדים, יודה גם על התוצאה החיובית,** על-כך שזכה להיות **צינור לכך.**

"וְאִם יִמְנַע מִמֶּנּוּ וְלֹא יִזְדַּמֵּן לוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ, אֶל יֵאָשִׁים נַפְשׁוֹ". יש שהאדם שואל: מי אומר? אולי אני באמת אשם? והתשובה היא: אם היית נוהג ברצינות והתפללת לסייעתא דשמיא, הרי התכוננת נפשית שיתכן שהתשובה תהיה 'לא', ואם כן מה לך להאשים את עצמך? אכן אם מראש לא התייחסת לזה ברצינות, בוודאי יש לך להאשים את עצמך. **אמנם זה ברור שהתוצאה אינה תלויה בך, ואם הוא צריך לקבל את התוצאה, היא תגיע אליו על-ידי מישהו אחר.** אבל אתה לא עשית מה שהוטל עליך. **הדרך הנכונה והישרה היא שאתה בא עם כל הרצינות לעשות את הטובה.** אם היית רציני והשתדלת באופן בריא על פי כללי הבטחון בשביל בחור פלוני להכניסו לשישיבה פלונית ולא עלה הדבר בידך, אין לך אלא להגיע למסקנא שאין טוב לו לאותו בחור ללמוד באותה ישיבה, וממילא אין לך מה להאשים את עצמך. **"וְיִזְדַּע אֶת חֲבִירוֹ, שְׁלֹא קִיָּצֵר, אַחֵר שִׁטְרָח וְיִשְׁתַּדֵּל בּוֹ בְּעַצְמוֹ".** אם לא התרשלת, ראוי שתודיע על כך למבקש הטובה. אמור לו שטרחת והשתדלת בשבילו בכל כוחך והדבר לא עלה בידך.

שבשתא כיון דעל על

אלה הם רבינו המחבר בענין זה, ואם אמנם מועטים הם בכמותם - הרי הם מופיעים אצל כל אחד ואחד באופנים רבים כמה פעמים ביום, ואנו מרבים לטעות בהם.

עלינו להיות אמיתיים עם עצמנו ולהכיר בכך שאין אנו רגילים לחשוב כך. אנו בכלל לא רגילים לחשוב כך. שינוי מהלכי המחשבה דורש זמן.

באדם, שגם בגיל מבוגר תוכל לשמוע אותו אומר, עזוב, אל תבקש ממני לעשות את הטובה, אני "שלימזל". ומנגד, אפשר לשמוע אדם האומר בבטחון מופרז: כן, בוודאי, אסדר לך את זה. אני מכיר את פלוני היטב, יש לי קשר אתו, אדבר אתו והענין יסודר.

זה מעורר גיחוך, כי צא ובדוק אם אלה האומרים: יש לי קשר אתו, אני יכול לסדר לך את זה - מביאים יותר תוצאות. כל אחד יכול לבדוק את זה. הבל הבלים! אין להם אפילו אחוז אחד יותר של הצלחה. האדם אומר: אני מכיר את פלוני היטב, אני יכול לדחוף אותך פנימה. לדחוף הוא יכול, לחיות בדמיון הוא יכול, **להביא תוצאות אינו יכול**.

ומכאן נולדות קנאה, שנאה ותחרות. מדוע? כי כל אחד בטוח שהשני מצליח יותר ממנו - ושהוא הגורם להצלחה. **האדם חושב שהתוצאות תלויות בפלוני ובאלמוני, ולכן הוא מקנא בהם, מתחרה בהם, שונא אותם - והכל בטעות אחת יסודית.**

וזו גם הסיבה לכך שכאשר אדם מבקש טובה מחבירו - אם הוא הצליח לעזור, מכירים לו טובה, ואם לא הצליח - כועסים עליו. אך **רבינו המחבר ביאר באופן ברור שזו טעות מוחלטת**. לא זו הסיבה להכיר טובה. **אין מכירים טובה בגלל התוצאה. התוצאה אינה תלויה באדם**. אם אתה מכיר טובה, **אין זה אלא בגלל רצונו הטוב לעזור לך ובגלל שעשה עצמו זכאי**, והללו קיימים גם אם לא הצליח להביא תוצאות. איננו חיים כך.

הוי אומר: **היסוד הראשון שעלינו להכיר הוא - כמה אנו רחוקים מזה**. איננו חיים בכלל באופן זה. אנו חיים בעקמומיות - רחוק מן האמת.

הנכון. לכן זה מאוד מצוי אצל האברך בן העשרים וחמש או שבע. יש לו ברוך ה' ילדים נפלאים ביותר. מדובר על הילד בן השלוש והילד בן הארבע. ברוך ה', ילדים מאירים. הוא שמע מהמלמד בכיתה גן שיש לו ברוך ה' ילדים מוצלחים. מה הוא מסיק מזה? - שהוא מחנך טוב. הוא יודע את המלאכה. **הוא מגיע למסקנא מעוותת. הוא מקשר את ההצלחה לפעולות שלו**, וממילא - אם תהיה כישלון, הוא ירגיש שהוא אשם ולא פעל נכון.

התוצאה אינה מסמנת כלום

כך האדם מסתכל כל היום אך ורק על התוצאות, כי הוא בטוח שהן משקפות אותו ומעידות עליו - מי הוא באמת. אך אין זה נכון. כלל לא נכון. **התוצאות תלויות בחשבונות שמים רבים. התוצאה והפעולה הן שני עניינים שונים לחלוטין.**

אם אתה רואה אדם שמרוויח כסף, יש שתי אפשרויות: או שהקב"ה גזר עליו שיקבל כסף, וזה באמת בא אליו מצד הקדושה, ואז הכסף היה מגיע אליו בכל מקרה, לא משנה מה היה עושה; או שזה בא מצד הסטרא אחרא - מה שמצוי מאוד (איני יודע איזה מהם מצוי יותר) - בבחינת 'משלם לשונאיו אל פניו להאבדו', וכן הוא מסתמא כאשר תראה שריח הגאווה וה'כוחי ועוצם ידי' נודף ממנו למרחוק. אז מה **הקשר בין הצלחה לבין השאלה האם עשה נכון או לא? - אין קשר. שני נושאים נפרדים לחלוטין**. יש אנשים שעושים את הדבר הנכון, ויש אנשים שאינם עושים את הדבר הנכון.

ובכן, כשאדם מתבקש לעשות טובה לחבירו, מיד הוא שופט את עצמו לפי התוצאה: אם הצליח - סימן שהוא "חברה'מן" מצליח, ואם לאו - סימן שהוא "שלימזל" חסר מזל. עד כדי כך שזה נטמע

לכם. הן בכם השתמשתי כדי שבני יוכלו לשבת וללמוד, ועכשיו אתם באים לטעון שכל מה שעשיתם, לא היה אלא כדי שישראל יוכלו לעסוק בתורה. מסכנים שכמותכם! זה הרי ברור שכל מה שנעשה לא נעשה אלא כדי שיוכלו לשבת וללמוד, אבל לכם נתתי כח לבחור דבר אחד בלבד - לפעול באמת מתוך כוונה זו לעזור לישראל שיוכלו לשבת וללמוד, ואתם בחרתם ברע ועשיתם הכל בשביל צרכים, ואף גם בשביל להוסיף טומאה. שוטים אתם, כי איבדתם את ההזדמנות שנתתי לכם.

כסף וזהב וכל התוצאות שלי הן

ועוד אומר להם הקב"ה לגבי מה שאומרים 'כסף וזהב הרבינו' - כסף וזהב שלי הוא. כלומר, הללו תוצאות הם. אתם טוענים שתקנתם שווקים ובגלל כן צמחה הכלכלה. צמיחת הכלכלה היא תוצאה ואינה קשורה אליכם כלל. תשובתו של הקב"ה מחולקת לשני חלקים: לגבי טענתכם שפעלתם לטובת ישראל - התשובה היא גם אם בפועל כך היה, כוונתכם היתה אחרת. שוטים אתם. ולגבי טענתכם שהתוצאה היתה נפלאה - התשובה היא שאין התוצאה קשורה אליכם.

וכך הגמרא אומרת שם לגבי מלכות פרס. אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם גשרים ליטול מהם מכס, כרכים - לעשות בהם אנגריא, מלחמות אני עשיתי, שנאמר "ה' איש מלחמה".

אף כאן הקב"ה מחלק את התשובה לשניים: לגבי מה שעשיתם - לצורך

שוטים המאבדים מה שנותנים להם

נתקדם בצעד נוסף: קיים הבדל מהותי בין ישראל לעמים, ויש להעמיק בו. בתחילת מסכת עבודה זרה שנינו: לעתיד לבא מביא הקב"ה ס"ת [ומניח] בחיקו, ואומר: למי שעסק בה יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים וכו' נכנסה לפניו מלכות רומי תחילה וכו' אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב שלי הוא וכו'.

וכבר הסביר הגר"ז מבריסק זצ"ל מדוע אינו מכנה אותם 'שקרנים', כי הדבר בוודאי נכון שכל אלה נעשה בשביל ישראל כדי שיעסקו בתורה, וכמו שפירש רש"י שבאמת כל מה שעשו שימש תועלת לישראל, כי כך היתה הכלכלה בצמיחה וכך היה קל להרוויח, וכך יכלו ישראל לשבת בשלווה וללמוד. נמצא שכאשר הגויים אומרים שאת הכל עשו כדי שבני ישראל יוכלו לשבת וללמוד - הם צודקים, כי לעתיד לבוא יתגלה לעין כל שכל מה שעשו, וגם התמיכות שנתנו לאזרחים ובפרט ללומדי התורה, היתה כדי שיוכלו לשבת וללמוד במנוחה. (ונמצאו למדים: שאם המדינה מעכבת את התמיכות האלה, אין זה אלא שמן השמים נגזר כך, ומסקנת הדבר שצריך להתפלל להקב"ה שישלח את הישועה.)

אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם! לא מגיע לכם שכר כי לא התכוונתם לזה, כי אם לצורך עצמכם. שוטים אמיתיים אתם, כי בידיים איבדתם את ההזדמנות שנתתי

היהודי אין לו כלום עם הנושא הזה. מה תוצאות? תוצאות הן בידי ה'. מלכותו של הקב"ה נמצא בעולם, והיהודי לא הגיע לעולם אלא כדי לגלותה. הוא מבין שהאדם נמצא כאן רק בשביל תפקידו לעסוק ולהשתדל מבלי להביא תוצאות.

שוטה שבעולם - גם כשעושה חסד

אומר רבינו המחבר: כאשר אתה מתבקש לעשות טובה, כשאתה הולך לעסוק בגמילות חסדים מכל סוג שהוא, עליך להיות כל כולך שקוע בהשתדלות עצמה, לא בתוצאה. אמור לעצמך: אני עוסק עכשיו במדותיו של הקב"ה, אני זוכה לעשות מה שהקב"ה עושה, יש לי רשות להשתמש במדת החסד ולהיעשות מרכבה לשכינה. יש בזה שתי תכליות נעלות: האחת, שאני נעשה דבוק בהקב"ה, השנייה, שמלכותו של הקב"ה מתגלית בעולם. כשאני בא לידי תיקון ומדבק עצמי בהקב"ה, הקב"ה שוכן עלי בהתגלות וממילא מתגלית מלכותו בעולם. זה מה שאומר רבינו המחבר: **יִסְבֵּב לַעֲשׂוֹתוֹ כָּכָל לְבּוֹ וְיִשְׁתַּדֵּל לְהַשְׁלִימוֹ בְּמַצְפוֹנוֹ**. לשם האדם רוצה להגיע, כי זוהי תכליתו.

ולכן כוונת האדם בשעת עשיית הטובה נחוצה כל-כך. אם כוונתו שיאמרו שהוא עשה את זה, אם מטרותו להרוויח לעצמו משהו, אם מטרותו שיקבל מזה כבוד - כל מעשהו נפסל. הוא מחמיץ את העיקר. על אדם כזה מתאים לומר (אולי זה כואב לשמוע, אבל זה האמת): שוטה שבעולם! הקב"ה הוא זה שאומר לו: שוטה שבעולם! מדוע עשית שידוך פלוני? כי רצית שיאמרו עליך שהצלחת לעשות שידוך כה מוצלח. שוטה שבעולם! מדוע השתדלת לעזור לחולה פלוני? נדמה לך שלא ראיתי שהעמדת שם את הצלם שלך שיוכל לפרסם אח"כ את התמונה עם הלוגו שלך? שוטה! לא בשביל

עצמכם עשיתם, ולגבי המלחמות שנצחתם בהן - אני ניצחתי לא אתם.

תכליתה של גמילות חסדים - היא הדביקות

זהו המהלך של אומות העולם. הם טועים בכך שהם חושבים כאילו מטרת האדם היא להביא תוצאות. הם מסכנים - כי אינם מבינים שהתוצאות מאת ה'. הם סבורים שהם פועלים, יוצרים, משיגים - ואינם אלא כלים בידי שמים.

היהודי, לעומת זאת, מבין: אם התבקש לעשות טובה לזולתו - הרי עצם העשייה, עצם ההשתדלות, היא גופא התכלית. ההתעסקות עצמה - היא העיקר. מדוע? כי יהודי נברא לשם דבקות בבוראו. לא כמו הגוי - שאין תכליתו דביקות כלל.

הדביקות פירושה: התנהגות בדרכיו של

הקב"ה. מה הוא חנון - אף אתה חנון. 'אחרי ה' אלוֹקֵיכֶם תלכו'. הקב"ה גומל חסדים ומבקר חולים ומלווה את המת, כדאיתא בסוטה (יד, ב), וכאשר יהודי עושה מעשים אלו מתוך כוונה להתדמות לבוראו וכדי לגלות את המדות שבנשמתו, ומתוך הכרה שכאשר נשמתו מתנהגת כפי שורשה, נעשה קשר בין החלק א-ל לה ממעל שנמצא כאן לבין השורש הנמצא למעלה, וכך הוא מתדבק בבוראו זה עתה. ברא הקב"ה חסרון כדי לאפשר מציאות שאוכל לעסוק בגמילות חסדים, אשר שם נמצאת התכלית.

הגוי אינו יכול להבין זאת, כי הגוי לא נברא בשביל דביקות. אצל הגוי כל זה אינו שייך, ולכן ככל שהוא מצליח להביא תוצאות ולהחזיק 'קבלות' ביד, כך הוא מתהלך עם ראש מורם ועם הרגשת 'כוח' ועוצם ידי' - תראה, עשיתי כך וכך והרווחתי כסף...

יסוד עצום הוא הנוגע הרבה למי שרוצה להשפיע. **זה לא המילים שאתה אומר לפלוני, זו ההרגשה שיש לך בשעת מעשה.** אם אתה אומר לו מילים שיכולות להתפרש כמילות שבח, אבל אינך מתכוון באמת לטובתו, אלא בשביל נגיעה מסויימת שיש לך, הלה מרגיש שאינך מתכוון לטובתו. אותן מילים, אותו טון, אותו פרצוף. אתה מדבר אתו דרך הטלפון. הוא לא יכול לראות את פרצופך ואת עיניך, אם אתה אומר לו את המילים בגלל טובתך האישית או בגלל שאתה פוחד ממנו, אם לא הקדמת בליבך כוונה אמיתית לטובתו, הוא ירגיש בכך. ואם כוונתך זכה - גם היא תחדור ללבו.

ילד אינו בוכה מכאב הסטירה

הוא ממשיך שם: "גדולה מזו, אפילו בהכאה, על דרך משל הכאת הרב לתלמידו, **אם יכוון הרב בהכאתו לתכלית התלמיד ולאהבתו, יכניס אהבה בלב התלמיד,** ואם יכוון הרב בהכאתו לשנאת התלמיד, יכניס שנאה בלבו, **כי אין עצם ההכאה כואבת, אלא כח הרוחני של הרב המלוכש בהכאה הוא זה שכואב.**"

הן רואים זאת בחוש. הילד מזועזע כולו ובוכה בכי היסטרי, לא מכאב הסטירה. מי הוא זה שבוכה מכאב הסטירה. הוא בוכה מהבושה ברבים שהיתה לו, מהכעס של רבו, מההרגשה שהוא קיבל שהוא ילד רע ואין לו מקום בעולם. כשלבן ועשו נשקו את יעקב - יעקב הרגיש את שנאתם מפעפעת בהם. זו המציאות. אתה יכול לנשק ולשנוא, אתה יכול לסטור ולאהוב. **מחשבת האדם היא מציאות, 'כמים הפנים לפנים' הוא דבר בדוק ומנוסה.**

הוא מביא שם משל בראובן שנמצא בארץ ישראל ושמעון חברו שנמצא בחו"ל,

להתדבק בי עשית את זה, לא כדי לגלות מלכותי בעולם עשית את זה. עשית את זה כי חפצת בכבוד.

לראות מהרה בתפארת עוזי

הוי אומר: יש אנשים שיש להם נוסח אחר בתפילת 'על כן נקוה'. הללו אומרים: לראות מהרה בתפארת עוזי... הנמנה על אותם בני אדם מקווה כל ימיו שתפארת עוזו תתפרסם בעולם. הלוואי שזה יקרה כבר. הוא מקווה להקב"ה כי הנה יכירו וידעו כל יושבי תבל שאני גדול וחזק ויש לי מוסד עצום. הקב"ה אומר: זה מה שעשית. ואף שבסוף יצא מזה דבר טוב - מה הקשר? לי הכסף ולי הזהב'. זה לא שייך אליך בכלל. זה היה קורה גם בלעדיך. מלחמות אני עשיתי. את התוצאות אני מביא.

אכן **הדרך הנכונה** על פי דברי רבינו המחבר היא **שהאדם פועל מתוך ביטול וענוה. איזו דביקות יש לו עם הקב"ה!** הוא נוסע עכשיו לעשות טובה ליהודי, הוא משתדל בשביל יהודי שזקוק לשידוך, הוא מטריח עצמו כדי לעזור ליהודי, והוא מרגיש כל-כך מרומם. **זו התכלית עצמה - לא התוצאה, לא הפרסום. ברגע זה ממש הוא דבוק בבוראו.** הרי הוא עוסק עכשיו בדברים כל-כך מרוממים ומאירים...

הכל הולך אחר המחשבה

בדרוש המחשבה שבספר 'עמוד העבודה' להרה"ק **רבי ברוך מקאסוב** זיע"א, מפליא בגודל השפעת המחשבה בעת עשיית טובה לאחרים, וזה לשונו: **"אם יגיד אדם לחבירו איזה מאמר שמשתמע לתרי אנפי, לגנאי ולשבח, יהיה תלוי הדבר בכוונת המגיד, אם יכוון המגיד במאמרו כוונת שבח, יכניס בלב חבירו אהבה ושמחה ונחת רוח, ואם יכוון המגיד כוונת גנאי, יכניס בלב חבירו צער ויוגן."**

לא כתב שגם אם לא נשלם הדבר על ידו - יודה על זה, כי אין חילוק אם נשלם על ידו או לא. הרי שיש איזה חילוק. יותר מזה, בהמשך רבינו המחבר מדבר על כך שיש לו **לאדם לבטוח בקיימו מצוותיו שיעזור לו להביא הדבר לידי גמר**. הענין הוא שהאדם מחויב לעשות ולהשתדל ולגבי החלק השני, היינו הביאה לידי גמר, הוא צריך לבטוח בה'. הרי זה מעין הבא ליטהר מסייעין אותו. אני בא עם כל הרצון לעשות מה שצריך, אבל אני יודע אם זה יצליח. **בוטח אני בה' שישלים את הדבר, ואם אני רואה שהדבר נשלם - אני שמח**.

לבאר את הענין, נדבר בשפה שהיא אולי יותר גבוהה, אך נשתדל להורידה לעולמנו. יש עולמות רבים. אפשר לקרוא להם אצילות בריאה יצירה עשייה, אך הבה נדבר כלפי האדם. למהות האדם יש הרבה חלקים, יש את עולמות הפנימיות, חלקי הרגשות והמחשבות, שהם החלקים הפחות מגושמים, אך יותר עדינים וגבוהים, ויש את העשיות בפועל שהן השלב האחרון. בשפת העולמות זה נקרא עולם העשייה. וכשמדברים על האדם, הכוונה היא שחלק העשייה הוא החלק הנמוך ביותר של האדם. **במקום העשייה גילוי האלוקות פחות ביותר**. שם הוא עולם הטבע והגבול. **למחשבות אין גבולות כי המוח הוא יותר טהור ויותר גבוה ושם הנשמה שורה**. **במקום העשייה יש לקליפה שליטה יותר גדולה**. הקב"ה נתן רשות לאומות העולם להסתובב שם, ולכן נדמה שהם פועלים ועושים, וצריך לעבוד הרבה להצליח לראות ששום תוצאה אינך קשורה לא לפלוני ולא לאלמוני כי אם להקב"ה. בעולם האצילות לא קשה לראות שהקב"ה מחייה את הכל, כי זהו הדבר היחיד שרואים שם. כשיורדים לעולם יותר נמוך, אז צריך לעמול ולהתייגע כדי לראות

וראובן רוצה שיתפלל שם בעדו, שכאשר שמעון יתפלל עליו בחו"ל, הוא ירגיש את אהבתו ויתעורר בו רצון להתפלל עליו בארץ ישראל. הוא מסביר שזהו היסוד של אתערותא דלתתא ואתערותא דלעילא. כשנשמה משתוקקת כאן להקב"ה, בין רגע נעשית אתערותא דלעילא. הכל מחובר. הוא מסיים שם בלשונו: **"הנסיון יעיד על כל מה שכתבנו"**.

סוגיא לכשעצמה היא ונוגעת הרבה להלכה למעשה, כאשר האדם חושב להתייאש מבנו או תלמידו, יידע שהוא יכול להועיל הרבה על-ידי שישנה את מחשבות עליו לטובה. אם תיגש אליו עם מחשבות אחרות ועם הרגשים אחרים, תוכל לשנותו מבלי לדבר אליו. 'כמים הפנים לפנים' הוא סעיף של סוגיא יותר רחבה - סוגיית כח המחשבה שבאדם.

ולענייננו, כשהאדם עוסק בעשיית טובה, עליו לדעת שמחשבתו היא הכל. הכל תלוי במחשבתך. אם תעשה את זה בריצנות, אם תחשוב מה שצריך, אם תבין שאין שום ענין בתוצאות... עוזב את התוצאות. יש לי זכות שאני יכול לעשות דבר קשה בשביל יהודי אחר. זכות עצומה היא, כי כל יהודי יש לו חלק א-לוא ממעל ואני פועל בשביל השכינה, מה גם שאני מקיים בזה תכלית הבריאה, כי אני נעשה דבוק בה', ואני גואל בזה את השכינה, כי היא יכולה לשרות עלי וכך מתפרסמת מלכותו בעולם.

השפעת האדם על התוצאה

מכאן נתקדם בעוד צעד: בדברי רבינו המחבר ראינו שמכל מקום יש איזו מעלה בכך שהתוצאה היתה חיובית, שכן כתב שאם זכה ונשלם הדבר על ידו - יודה על זה, ואם לאו - לא יאשים את עצמו. הוא

רואים בו חותם של 'כוחי ועוצם ידי', מלכותו יתברך מוסיפה להתגלות בעולם.

דוד מלך ישראל חי וקיים. להקים מלך בישראל אינו דבר פשוט, כמבואר בספר **שמואל**. היתה טענה על בני ישראל שמבקשים מלך: למה אתם זקוקים למלך בשר ודם? הקב"ה הוא מלכם! אולם סיבה היתה על פי סוד שבאותה תקופה יהיה מלך על ישראל. ובכן, מי יכול להיות מלך על ישראל? - רק דוד המלך ע"ה. כי כל מהותו היתה מהות של ביטול עד דלית ליה מגרמיה כלום כפי שמשחק פסוק בתהלים, ונתקיימה מלכותו בעצם זה שלא החשיב עצמו לכולם. זהו תפקידו של מלך ישראל - שלא יהיה לו מדינה כלום. ואנכי תולעת ולא איש. אפילו שנות חיים לא היו לו ואדם הראשון הוצרך לנדב לו שבעים שנה.

ספר התהלים המליך את דוד

תכליתו של דוד נתקיימה על-ידי כל מה שעבר עליו. פעמים שנדמה לנו כאילו היו שני דוד המלך. היה דוד המלך שחיבר את ספר התהלים, יהודי צדיק שחיבר לנו תפילות כדי שנוכל לשפוך את לבנו להקב"ה. הוא עבר כל מה שכל יהודי יכול לעבור, שאול רדף אותו, אבשלום רדף אותו, פרשיות על גבי פרשיות, ותמיד דיבר בהתבטלות אל הקב"ה והתחנן על נפשו. ועוד היה דוד המלך שהנהיג את העם ביד רמה - דוד מלך ישראל חי וקיים. בשביל להבין מיהו דוד המלך השני, צריך ללמוד ספר שמואל. ספר תהלים הוא בשביל לדעת מיהו דוד מלך הראשון...

אך הדבר פשוט, שדוד היה יכול למלוך על ישראל רק מפני שחיבר את ספר התהלים. הוי אומר: **זה שאף פעם לא ידע אם ברגע הבא יישאר בין החיים מרוב**

שהקב"ה מסבב כל הסיבות וחוז' ממנו אף אחד אינו יכול לעשות מאומה. האמת היא שכאשר אבן נפלה, יותר קל להאמין שזה מאת ה' כי היא דוממת ואינה יכולה לפעול מיוזמתה. **העבודה הקשה היא כשאדם עושה איזה דבר.** אדם צועק ודופק על השולחן - **זה לא הוא ולא השולחן...** ככל שמוסיפים לרדת בעולם העשייה, **והאדם הוא במקום יותר נמוך בעולם העשייה כי יש לו בחירה בשונה מן האבן שאין לה בחירה, המלחמה הולכת ונעשית קשה יותר לראות שהקב"ה עושה את הכל.**

מתי מתגלה מלכותו יתברך בעולם העשייה ומתקיים מה שמבקשים בעל כן נקוה והיה ה' למלך על כל הארץ? התשובה היא שהיא **מתגלית והולכת ככל שמוסיפים להוציא מדת המלכות מן הכח אל הפועל, ופירושו שככל שהאדם מרגיש יותר דלית ליה מגרמיה כלום, כך רואים בו יותר את הקב"ה.**

מדת המלכות מתפרסמת על-ידי ביטול גמור

באופן פרקטי: מישהו ביקש ממך טובה, אם אתה דואג להבליט את עצמך, ומפרסם מודעות באותיות של קידוש לבנה: נדבת הנגיד הגדול הגיבור והנורא, כי אתה רוצה שכולם ימחאו לך כפיים - אין מדת המלכות מתפרסמת על ידך. **אבל אם אתה פועל בדרך ההפוכה... אף אחד אינו יודע מי עשה את זה כאן.** לא יודעים. ברוך ה', יש ליהודים לאכול. מי הביא את האוכל? מה זה משנה? אחד החפץ בעילום שם. אפילו מודעה עם הכותרת 'נדבת החפץ בעילום שם' אינה קיימת. אין צורך. ככל דלית ליה מגרמיה כלום, **ככל שאינך נמצא בתמונה, יותר קל לראות את הקב"ה.** אם נעשה איזה דבר שהקב"ה רוצה שיעשה - חסד, קדושה, תורה, וכיו"ב - **כל שאין**

תחשבו על מי שרוצה לבנות בית כנסת. באים ואומרים לו: דע לך שאתה יכול לקיים מצות 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' ברצון הלב בלבד. והוא אומר: אני מבין, אבל אני רוצה לזכות לבנות בית מקדש מעט בפועל. אני רוצה בנין מצופה בשיש. זה מה שאני רוצה...

אתה רוצה שישתנה איזה דבר כאן בזה העולם... הנה עכשיו נטושה המלחמה. **המלחמה היא על הצורה שהדבר יתקיים.** יתכן שזה ייעשה בצורה שכולם יכירו שאתה חברה'מן ושלפלוני יש כסף, ויתכן שזה ייעשה בצורה שכולם יכירו שהקב"ה מולך בעולם. מלחמה היא על מדת המלכות, האם תגלה אותה יותר או תכסה אותה יותר... האדם מתפלל לזכות בפרנסה, האדם מתפלל על ילדים טובים. אתה רוצה שכאן יקרה איזה דבר...

ובכן, אם האדם מבין שמחשבותיו הן מציאות. לא הידור בעלמא הן... אל תחשוב שהמחשבות הן ענין לבעלי מדרגה בלבד הרוצים לעשות את פעולותיהם בלי פניות. מחשבות האדם הן בנין. **אם אתה ניגש אל הדבר שאתה רוצה לשנות במחשבה נכונה, באהבה וחיבור להקב"ה, וברצון לגלות מלכותו בעולם...** זה מה שאני רוצה. הלוואי שתתגלה מלכותו בעולם. אינני ראוי לזה, עשיתי עבירות, אבל אם אזכה לעשות דבר זה, יהיה בזה תכלית נפלאה לבריאה, ואף התכלית שלי תתקיים. בשביל מה באתי לעולם? ברור שיש לי שליחות למלא. **התכלית שלי היא להתקרב אל ה' ולהתדבק בו...** כשאתה חושב מחשבות כאלה, אתה מתחבר אל הקב"ה, ובזה אתה עוסק במדת היסוד. אתה עומד בארץ ומתחבר לשמים. אתה משתוקק - הלוואי! אף אחד בעולם אינו צריך לדעת. **הלוואי! אבל שיתגלה כבוד**

הרדיפות שהיו לו, הביא אותו לדרגה של **ביטול** שאין לנו השגה בה, ומכח זה יכול היה להיות מלך ישראל, כי רק אדם כזה יכול לגלות מלכותו של הקב"ה בעולם. זוהי עבודתו של דוד המלך. הוא נקלע למצב, מבין אותו עד הסוף, וכך הוא נעשה מרכבה למדת המלכות. אם הוא לא היה נמצא בעולם, חסר במרכבתה של מדת המלכות. דווקא מפני שהוא נמצא בעולם ונלחם בכל המצבים לפרשם נכונה, הוא נעשה מרכבה למדת המלכות, וממילא הוא יכול להיות מלך ישראל. וכבר ידוע מה שכתב הגה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א שכל מלחמותיו של דוד עם שונאיו היו על-ידי מלחמתו עם יצרו. הוא נלחם עם יצרו בתוכו, ועל-ידי כן ניצח את האויב מבחוץ.

המלחמה היא על הצורה

והנה עבודת הבטחון הרי היא סוגיית הדביקות. בטחון פירושו שהאדם תלוי בהקב"ה ודבוק בו. וכיון שאנו מבינים שהמלכות מתגלית בעולם על-ידי מדת היסוד, כי כך הוא הסדר, יסוד ואח"כ מלכות... יסוד הוא חיבור ודביקות, יסוד הוא חיבור שמים וארץ, יסוד הוא חיבור בין משפיע ומקבל, יסוד הוא משפיע, מלכות היא מקבל... נמצא דבר נפלא: כל פעם שיש לו לאדם רצון חזק להביא איזה דבר לידי עשייה, היכן הוא רוצה לפעול? האם הוא רוצה לפעול בעולם האצילות? ברור שלא. אם נשאל אותו היכן הוא רוצה לשנות, ללא ספק יענה: כאן בעולם העשייה אני רוצה לשנות. לא אהיה מרוצה מכך שרצייתי כל-כך והשתדלתי. אני צריך תוצאה. הקב"ה יכול להביא תוצאה? אכן כן, האדם רוצה שבעולם העשייה, בעולם זה שבו מתנהלת המלחמה בין גילוי כוחם ועוצם ידם של אומות העולם ושל הטבע, לבין גילוי מלכותו יתברך, שם ייעשה השינוי.

אל מה אתה מתחבר כשאתה מדבר אלי? באיזו מדת היסוד אתה עוסק? אתה עוסק בקליפה שלה. אתה רוצה לבנות את עצמך, ולשם כך אתה צריך משהו שיהיה מונחג על ידך, ואני מספק לך את זה. ואז התלמיד רק הולך ומתרחק מרבו. דווקא אז כשרבו מחייך אליו ומדבר אתו ושופע עליו מחמאות, הוא מתרחק ממנו באמרו: אל תנצל אותי בשביל צרכיך השפלים. אינך פועל בכלל להתקרב אלי. אתה עסוק אך ורק בעצמך, ואפילו בי אתה משתמש לצרכיך.

העולם אינו נותן שינצלוהו

לענייננו, כל פעם שאתה רוצה שיתחולל שינוי בעולם, אתה בעצם רוצה שעולם העשייה יתקרב לעולמות שלמעלה ממנו. אתה רוצה שאף בעולם הזה יכירו שיש אלוקים, אתה רוצה שדברים יתחילו לזוז והשפע יגיע כמו שצריך, 'ונתן עץ השדה את פריו והארץ תתן יבולה'. מדוע כל דבר צריך להגיע כל-כך קשה?

ובכן, אם תתבונן, תראה שהעולם הוא מדת המלכות. העולם הוא 'מקבל' ממש כתלמיד לפני רבו. תלמיד שמצליח פירושו: ברוך השם, הוא מתבגר, הוא מבין מה שמדברים אתו, הוא מציית, הוא מתקרב אל הוריו, הוא רוצה לרצותם, הוא מתחיל לחקותם, הוא מסתכל על רבו ורוצה ג"כ להיות כמוהו. כך הוא אותו דבר לגבי העולם. יש הרבה עולמות, והעולם הזה הוא עולם חלוש, ישיבה לבחורים חלשים. הוא לא מציית. זורעים באדמה ואינה מצמיחה. צריך לתת לה מורה פרטי שיוסיף להשקותה, אולי זה יעזור לה. האדם מכניס כסף באיזו השקעה כדי להתפרנס ושוב פעם אין לו פרנסה, הוא קונה דירה ויש נזילה מהתקרה. המקבל אינו מבין מה שמדברים אתו. כל-כך קשה אתו. אני כל-כך רוצה...

מלכותו כמו שצריך... דבר זה מביא מדת המלכות, כך הוא תמיד.

מחשבותיך יקרבוהו ומחשבותיך ירחקוהו

ניקח דוגמא מרב ותלמיד. התלמיד הוא מקבל, וכשהרב מדבר אתו, הוא משפיע עליו ועוסק במדת היסוד, אם מחשבתו היא להאיר אותו... הלוואי שיאיר ויזרח. אני רוצה שישתמש בכוחותיו. כזה כל תשחית. הנחת רוח הגדולה ביותר שתהיה לי היא שהוא יצליח בתלמודו. אף אחד לא צריך לדעת בכלל שיש לי קשר לזה. אני רוצה לראות את פניו מאירים, אני רוצה לראות אותו יושב ולומד. זה מה שאני רוצה... מחשבתו זו נכנסת בתלמיד, ואז נעשה פריה ורביה. פירוש: הכוחות שהיו אצלו בפנים, מתחילים להתגלות החוצה. הוא מתחיל לפרוץ, הוא מתחיל להבין את תלמודו, הוא מתחיל לאהוב את הקב"ה, הוא מתחיל לחשוב. מוחו נעשה פרה ורבה. ועל מה הוא חושב? הוא חושב על תכליתו, הוא חושב על הקב"ה. זה מה שקורה אצלו.

אבל אם מחשבת הרב שונה... הוא מתכוון לתועלתו העצמית, הוא מתכוון להרווחת הכסף, הוא מתכוון לרכישת כבוד, ואפשר שנפשו אינה בריאה והוא צריך לשלוט במי שנחות ממנו... אע"פ שיאמר לו אלף פעמים: אני כל-כך אוהב אותך, יש לך כוחות כבירים - הלה ירגיש את האמת. דבר הוא שאי אפשר להעלימו. לא צריך בשביל זה רוח הקודש. מציאות היא ש'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם'. ואז המקבל מרגיש שמנצלים אותו.

כך הוא בכל הדרגות והאופנים של משפיע ומקבל. אנו מדברים על רב ותלמיד רק כדוגמא. התלמיד מרגיש ואומר בלבו: אני נמצא כאן רק כדי לספק לך את צרכיך.

עונה לו: נדמה לך שאני איני רוצה? הן זהו תפקידי לפרסם מלכותו בעולם. הקב"ה הוריד אותי לכאן. רציתי להיות עם המים העליונים. כל-כך אני משתוקק לעלות למעלה. אני משתוקק לניסוך המים. אני רוצה להראות שיש אלוקים בעולם. אני נמצא כאן ומחכה. אני מחכה אולי יבוא מישו באנייה ויחד נוכל להראות שיש אלוקים. אם אני מרגיש שאתה מתכוון באמת לכבוד שמים, אני מתקרב אליך, ואז כוחותיי מתגלים ברוב תשוקה ואני נבקע.

כך הוא לגבי הפרנסה. אותו דבר ממש. וכך הוא לגבי עשיית טובות לאחרים. מי שמתכוון לאינטרס האישי שלו - אין לו סייעתא דשמיא, כי כל פעם שהוא מתקרב לאיזה דבר, הדבר מרגיש בחוסר נוחות - למה אתה מנצל אותי בשביל כבודך? המקבל מתרחק מהמשפיע. הארץ הולכת לדבר עם מטפל מומחה ושואלת אותו: מה אני אומרת לרב? אני לא יודעת מה, אבל אני מרגישה שאינו מתכוון אלי... הדבר שהשקעת בו לפרנסתי, מרגיש כל-כך לא נוח. הוא אומר לך: אתה מסכן, אתה מאוד רוצה, אבל אינני מרגיש קרבה אליך ואני לא רוצה לעזור לך. יש לי כוחות, אבל אתה גורם לי שלא ארצה לנצל את כוחותיי.

אולי לוקח זמן לקלוט את זה, אבל אי אפשר להתחמק מזה, כי זה נוגע לנו דבר יום ביומו. צריך ללמוד את זה, להתבונן בזה, והשי"ת יעזרנו שנצליח גם לקיים.

מה אתה כל-כך רוצה? אם אתה כל-כך רוצה שאתה תצליח, עליך להבין שהמקבל יתרחק ממך. מחילה, אל תיפגע! עליך להבין שאם אתה כל-כך רוצה להצליח כי אתה כל-כך רוצה כבוד - הארץ תאמר לך: אני מרגישה שאתה מנצל אותי לצרכיך, אני מרגישה שאתה מתנהג אתי לא נכון...

הים נבקע רק למי שגורם לו להרגשת קרבה

נאמר יותר מזה: בים נמצא כח להבקע. כח עמוק הוא שנמצא שם מאז בריאתו. ובכן, אם האדם בא ואומר: הפלא ופלא! אלך אל הים בליווי צלמים ואנשי תקשורת, אבקע את הים, וזה יוכל לעזור לארגון שלי. כולם יידעו שבארגון שלנו יש אותות ומופתים, מה יכול להיות טוב מזה? הוא עומד על שפת הים ואומר: רבונו של עולם! אני מתחנן בפנים בזכות האבות הקדושים - בקע את הים. הוא יודע היטב מה הוא רוצה להשיג כאן, הוא יודע שזה יועיל לו מאוד ויביא לו הרבה תומכים. אתם יודעים מה הים אומר לו? הוא אומר לו כך: דווקא לא אבקע בשבילך. אל תבוא לנצל אותי בשביל צרכיך. הסתלק מפה.

לעומת כן, אם האדם כל-כך בטל אל הקב"ה, וכל משאלתו שתתגלה מלכותו של הקב"ה בעולם. הוא שואל מרוב תשוקה: מתי כבר יראו בעולם שיש אלוקים? אני בכלל לא קיים. אבל מתי כבר יראו שיש אלוקים? אזי הים מרגיש קרבה אליו. הים

יום שלישי פרשת נשא ז' סיון תשפ"ה

עשיית רצון ה' עם תשלום מחיר - מסלקת מחיצות

סיפורו של הגראף פוטוצקי

היום הוא יום פטירתו של גר הצדק המפורסם **רבי אברהם בן אברהם** זי"ע המכונה הגראף פוטוצקי. סיפורו הוא לימוד עצום ונוגע לקבלת התורה. בן יחיד היה להוריו הגויים אשר כל הבלי העולם הזה היו בהישג ידם, אך הוא הרגיש תשוקה עצומה לרוחניות. כאשר שאלו אותו מדוע עזב את כל תענוגות העולם הזה ופנה אל הדת היהודית, השיב: הרחתי את ריח הגן עדן היוצא מנרות השבת כשהם נכבים. פלא והפלא! בגלל הריח היוצא עם עשן הפתילות בשעה שהאור כבה, כדאי היה לו לוותר על כל מנעמי העולם. כך ברח מהוריו, התגייר וניהל אורח חיים יהודי בלי שידעו היכן הוא נמצא. עד שיום אחד ראה כמה ריקים ופוחזים שמנבלים את פיהם ומחה בהם, ובחמתם כי בערה בם, הלכו וגילו להוריו היכן הוא נמצא. משנתגלה מקומו, שלחו להביאו והובילוהו למשפט, שם פסקו לו מיתתו בשריפה. אמו הפצירה בו לחזור אל הנצרות ובכך להציל את נפשו, אך הוא סירב בתוקף, ומסר את נפשו על קידוש השם. לפי המסורת נראית דמות יונה פורחת למעלה מעשן המדורה.

מסופר שבעל יסוד ושוורש העבודה

זי"ע מסר את נפשו להיות שם בשעת מעמד השריפה. הנוצרים לא הניחו לשום יהודי להיות שם, אך הוא השתחל פנימה והסתיר עצמו בין השיחים כדי שלא יראוהו. כשחזר משם, שאלוהו מקורביו מה בער לו כל כך להיות שם בשעת מעשה, והשיב:

הבנתי שגר הצדק יברך בשם ומלכות ברכת המקדש שמו ברבים וחפצתי עד מאוד לענות אמן על ברכה זו.

התועלת במסירת עצמו לשריפה

הגרש"ז אויערבך זצ"ל אמר שקיבל איש מפי איש **מהגר"א** זצ"ל שכאשר גר הצדק בירך את הברכה, יצאה אש ממערת המכפלה והחלישה את כח הסטרא אחרא, ואילו היו שם עשרה אנשים שהיו עונים עליה אמן, היינו זוכים אז לתיקון השלם, אך לא איסתייעא מילתא כי טרם הגיעה העת.

הרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זי"ע ארץ פעם סיום מסכת על מסכת חגיגה, שם אומרים: הדרן עלך פרק חומר בקודש וסליקא לך מסכת חגיגה. סיפר שאחרי שהגראף פוטוצקי מסר את נפשו על קידוש ה', נתגלה לאחד מגדולי הדור בחלומו, והלה שאל אותו לדעת מדוע נגזר עליו למות מיתה משונה, והשיב לו כי הגם שנתגייר ועבד את ה' בקדושה ובטהרה, יכול היה להשלים רק את נפשו ונשמתו, אך לא את גופו, כי הורתו ולידתו שלא בקדושה, **וכיון שהשלים את עצמו כל-כך, סייעו לו מן השמים לזכר גם את גופו**, ואחרי שנשרף לגמרי, היתה שמחה גדולה בשמים, כי **יותר לא היה שום דבר המבדיל בינו ובין הקב"ה**.

אמר הרבי מבעלזא: חומר בקודש, היינו מי שמהפך את החומר שלו להיות קודש, וסליקא, היינו שמסתלק מן העוה"ז - מסכת חגיגה. נעשית חגיגה גדולה בשמים.

גדולה, אבל הכל רק בגלל שעכשיו סגנון חיים זה עולה לו יפה. הוא נולד להורים יראי שמים והוא רוצה לעשות להם נחת רוח. מדוע לא? זה כל-כך טוב ונפלא. ברם, **אם אין האדם יכול לבחור בטוב כשמאיימים עליו ליטול ממנו הכל, אפילו את חייו**, ואף אחד אינו יודע עד שאינו מתנסה בכך, כי נקל לו לאדם לרמות את עצמו, אזי חסר לו ביסוד קבלת התורה, כי אמונתו לקויה.

כל אחד עובר את מבחן האמונה

כך כתב הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע"א בצעטיל קטן: "בכל עת ורגע שהוא פנוי מן התורה, ובפרט שהוא יושב בטל לבדו בחדר, או שוכב על מיטתו ואינו יכול לישן, יהיה מהרהר במצות עשה זו של 'ונקדשתי בתוך בני ישראל', וידמה בנפשו ויצייר במחשבתו כאילו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים, והוא בשביל קדושת השם יתברך שובר את טבעו ומפיל את עצמו אל האש על קידוש השם יתברך, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה". ובהמשך כתב: "אך ייזהר שיהיה דובר אמת בלבבו ושיהיה אז בשעת מעשה לבו בתוכיות ובפנימיות הלב באמת גמור, ושלא ישטה את עצמו להיות כגונב דעת עליונה חס ושלום".

וכך איתא בספרי הקדמונים שהאדם צריך לעבוד עם עצמו שהגם שאין מי שרוצה ליטול את נפשו במציאות, יחשוב בענין. בהמשך נראה עוד כמה דברים שהאדם יכול לעשות בענין זה, אך עכ"פ זהו היסוד.

בדיקת נאמנות בלתי תלויה

ובכן, מה פשר הדבר? מדוע זה צריך להיות עד כדי כך? הנה לעיל אמרנו שאלמלא כן האדם מרמה את עצמו. אבל

מתי יבוא לידי ואקיימנה

הנה מאז שאירע מעשה זה של הגראף פוטוצקי, הוא נהפך לנחלת הכלל, לחלק מההיסטוריה של האומה הישראלית, והזמן גרמא להתבונן בזה במה שנוגע לאדם הפשוט. **אחד מהיסודות של מעמד קבלת התורה הוא זה שהיהודי מחויב למסור את נפשו על ידיעה זו**. הא"ב של ק"ש הוא. ובכל נפשך. כשיהודי עומד במבחן האמונה, הוא מחויב למסור את נפשו עליה. כך איתא על רבי עקיבא שכל ימיו השתוקק למסור את נפשו באמרו: מתי יבוא לידי ואקיימנה. הוא כאילו אמר: אני מאמין באלוקים, אני מתנהג כיהודי, אני מתפלל ולומד, אבל אני מרגיש שאם לא תהיה לי הזדמנות למסור את נפשי בפועל על מצות 'אנכי ה' אלוך' - תחסר לי בשלימותה. אני מאוד רוצה לקיים את מצות האמונה עד הסוף, ואני יודע שכל עוד האדם אינו מקיים נקודה זו, אמונתו עדיין לקויה.

הנה אנחנו רגילים להסתכל על הזמנים הקשים, שנות השמד, כעל זמנים חשוכים. היתה אינקוויזיציה, היה קומוניזם, היו נאצים ימ"ש, וכן הלאה תקופה תקופה וגזרותיה, אשר הצד השווה שבהן שלא הניחו לשמור על היהדות, ומי שנתפס שומר על יהדות - יורים היו בו למוות על אתר. אנו מסתכלים על אותן תקופות ואומרים: ברוך השם, ברוך השם שאין לא קיימות יותר.

אך מהשתוקקותו של רבי עקיבא 'מתי יבוא לידי ואקיימנה', אנו רואים שכל עוד האדם לא הגיע למצב כזה - חסר לו במעלת המצוה. הרי זה כמי שמאמין בה' כי עכשיו זה כדאי לו. כרגע הוא מסתדר יותר טוב עם דרך זו. ומה יהיה אם יסתדר לו יותר טוב בדרך האחרת? - לא יודע... מעולם לא התנסה בדרך האחרת. עד כה הוא רק אמר. הוא אמנם מדבר בהתלהבות

ובדרך כלל, אפשר להעביר אדם כזה כמה פעמים מצד לצד, כי נאמנותו תלויה תמיד בנוחותו ורווחיותו.

נאמנות מזוייפת במהרה נסדקת

בענין זה מעניין מאוד מה שמספרים על אנשי החיזבאללה אשר ארגונם התפרק חיש מהר בסייעתא דשמיא נפלאה ללא מאמצים מרובים, שרבים מהם היו שכירי חרב, כלומר, הם באו מאזורים אחרים להלחם למען מדינה שאינה שלהם תמורת בצע כסף, וכיון שחזו את התפרקות הארגון, הם פשוט הרימו את ידיהם ורגליהם ונמלטו על נפשם, ואלו שקיבלו כסף מהצד השני, אף הלשינו על חבריהם ומסרו את מקומות מחבואיהם ומסתריהם. פלא והפלא. מי שנאמנותו בנויה על כסף, ברגע שהשני מבטיח לו יותר כסף, אין לו שום קושי לעבור אליו, כי הלה מקרבו יותר אל התכלית שלו.

אפשר לראות זאת הרבה אצל העובדים לפרנסתם. אדם עובד אצל בעה"ב, או אפילו מלמד בת"ת, כיון שבאים אליו ומציעים לו לעבור למקום אחר ויתנו לו משכורת הגבוהה בעשרים אחוז מזה שהוא מקבל, מיד הוא מתקשר אל בעה"ב ואומר לו: אני עוזב לטובת המקום השני. לא השקעתי אצלך כלום. פשוט הרווחתי כסף, וכיון שאני יכול להרוויח יותר במקום אחר - אני עובר למקום אחר.

נאמנות מוחלטת אינה מתנתקת

כך בענין הקשר בין האדם והקב"ה, יש לך אדם שאינו קולט שהכל אצלו ענין של רווח והפסד... עם בטחון עושים כסף? - אין בעיה. יהיה לי בטחון. אמור לי מה זה בטחון ואקיים... כשיצטרך בשביל אמונתו להפסיד את הכל - לא ירצה לשמוע, כי הוא עסוק כל כולו בהשגת תענוגיו. **הא"ב**

יש בזה סיבה יותר עמוקה כפי שיבואר: **הקב"ה נתן לנו מצוה להתדבק בה' מבלי שיישאר בינינו שום דבר המפריד.** נניח שהאדם משתדל להיות מהעשרה ראשונים בבית הכנסת. הוא זה שפותח את הדלתות, הוא זה שמדליק את האור, הוא זה שמכין את הקפה. יום אחד רוצים לנסותו לבדוק כמה הדבר חשוב אצלו. ניגש אליו אחד ואומר לו: אל תגיע היום מוקדם לבית הכנסת ואתן לך חמישים דולר. והאיש משיב: איני צריך. אומר לו הלה: אתן לך מאה דולר. ושוב האיש אומר: איני צריך. וכך הלה מעלה את המחיר עוד ועוד, כשמטרתו היא לבדוק האם יש דבר מה שמפריד בינו לבין הנהגתו.

אכן **את כל אחד ואחד מנסים מן השמים באופן זה ובכל התחומים, בתפילה במנין, בקביעות העתים, וכן הלאה. בודקים לראות אם יש דברים המפרידים בינו לבין הנהגתו.**

אפשר לראות זאת לגבי נתינת אמן באחר, והדבר מפליא לראות שכך הוא הדבר גם מצד חכמת חיים. כלומר, שבעולם הגדול כשרוצים לבדוק אדם אם הוא יכול לעמוד איתן ולא לגלות את סודות המדינה, מייסרים אותו ואומרים לו שהוא יכול לגלות סוד מסויים ולהיפטר מהיסורים, ורק אם רואים שהוא סובל את היסורים ואינו מוציא את הסוד מפיו, יודעים שאפשר לשתף אותו בסודות נוספים. הבדיקה שעושים לו היא לראות האם הוא יותר על נאמנותו כדי להיפטר מהיסורים. אכן בעולם רואים שיש שני סוגי אנשים. יש כאלה שעומדים איתנים ולעולם נאמנותם אינה נסדקת, ויש כאלה שנשברים חיש מהר ואף מוכנים להיות עדי מדינה. אדם כזה כשמאיימים עליו, אומר: לא אכפת לי, אחליף את כובעי ואעבור אל הצד השני.

- תהיה שקוע באדמה ומשם תרעה אמונה. פירושו של דבר **שיסוד האמונה הוא להראות נאמנות גם כשחשוך. אם אינו מראה אז נאמנות, אין באמונתו משום דביקות בה', ואין אמונתו אלא אמצעי להגיע אל צרכיו.**

חייבים להתמודד עם אתגרים

הדבר עוזר לנו להבין שכאשר האדם מתייסר... יש שהאדם אומר בלבד: עשיתי כברת דרך... יש לך מושג כמה קשה עבדתי כדי להגיע לאן שהגעתי? התקרבותי יותר מכל בני משפחתי ותראה כמה דווקא אני מתמודד עם הפרנסה... לא היה לי קל להתקרב, הנסיון היה קשה, ותראה...

תראה מה? **זה שאתה מתמודד עם הפרנסה, הוא חלק גדול מהתמונה. אילו זה היה עובד בצורה חלקה - אני נותן להקב"ה והקב"ה נותן לי. פשוט מאוד, מכניסים מטבע למכונה ויוצאת מתנה, מכניסים עוד אחת ויוצאת עוד מתנה - לא היה האדם מגיע לשום מקום. הוא לא היה מתדבק בה' ולא היה מקיים מצות 'אנכי ה' אלוקיך'.**

אמנם כן, הקב"ה עושה את זה באופן כמה שיותר קל וכמה שיותר נוח. הוא מביא יסורים קטנים, זעיר פה זעיר שם, 'כי רגע באפו', ומיד 'חיים ברצונו'. אבל **אצל כל אחד חייב שיוכיח שהוא נמצא עם הקב"ה בכל מצב. וכשהוא עושה כן, נשברת הקליפה, כפי שהיה אצל גר הצדק. כשגר הצדק הפיל את עצמו למדורת האש, נשברה הקליפה הן אצל עצמו, כמובא לעיל מהרבי מבעלזא שגופו נזדקך, הן אצל כל העולם כמובא לעיל מהגרש"ז אויערבך. זה החליש את כח הסטרא אחרא. זה מה שקורה כשהאדם הולך עד הסוף ואינו נבהל משום מחיר.**

של יסוד האמונה הוא שלא יתכן שיהא דבר המפריד בין האדם והאמונה. לא יתכן שיקרה לאדם איזה דבר והאדם יאמר: עד כאן. האדם חייב להגיע למקום שגם כאשר ירצו ליטול ממנו את חייו, יאמר: אתם יכולים לעשות עמי ככל שברצונכם, אני אינני מתנתק מהקב"ה.

פעמים שרואים ילד שמחזיק בידיו באיזה עמוד או גדר של ברזל, ומישהו סוטר לו ומנסה לנתק את אצבעותיו בכוח ומושך לו את רגליו ועושה לו בזיונות, והוא אינו זע ממקומו. **כשהאדם מחזיק באופן כזה בהקב"ה, אז הוא מגיע לדביקות אמיתית ואז מתרחשים דברים גדולים לו ולכל הבריאה כולה.**

האמת היא, שזה מה שהיה עם רות שדבקה בנעמי. אני אינני הולכת ויהי מה. נעמי אומרת לה: למה את צריכה לבוא אתי והדרך קשה וארוכה? והיא אומרת: לא אכפת לי. אני אתך. באשר תלכי אלך. אינני מתנתקת ממך.

מאמין גם בעומק האדמה

כך אמרו חז"ל **במסכת ע"ז** (ג, ב) שלעתיד יבואו האומות ויבקשו להצטרף לעם ה'. הם יניחו תפילין ויתעטפו בטלית ואף ימולו את עצמם. כפי הנראה הם אף ילבשו שמונה בגדים כאנשי שלומנו ויקיימו את כל המנהגים. אך כיון שתיפתח מלחמת גוג ומגוג, מיד כל אחד מתנתק והולך, כמו שנאמר: ננתקה את מוסרותינו ונשליכה ממנו עבותינו. אפילו בסוכה שהיא מצוה קלה, כיון שיקדיר עליהם הקב"ה חמה בתקופת תמוז, מיד יבעטו בה ויציאו.

מהותו של יהודי היא שתמיד הוא נמצא, גם כשקשה וגם כשקשה מאוד. כפי שאמרו בקאצק: 'שכן ארץ ורעה אמונה'. 'ליג אין די ערד און פאשע זיך מיט אמונה'

אני מוסר את זה להקב"ה. 'בכל לבבך בכל נפשך ובכל מאודך'. אינני אומר עכשיו: עוד תראה שהקב"ה יחזיר לי. אף זה אמת, כי אין אדם שומע לי ומפסיד, אבל **אינני רוצה לבנות את אמונתי על זה בלבד, כי אז אינני יהודי אמיתי**, כי עדיין אני מייסד את הקשר שלי עם הקב"ה על 'תן וקח'. **אני מוסר דבר שקשה לי להקב"ה. אני לא רוצה שיהיה בינינו מפריד.** אני לא רוצה לומר לעצמי: אם כבר שילמתי - אני לא מוכן לוותר; אם כבר התכוננתי... אכן פעמים שזה לא הכסף אלא ההכנה הנפשית... כל-כך התכוננתי, כל-כך ציפית - זהו אין סיכוי לוותר... אני לא רוצה שהילדים ירגישו שלקחתי להם דבר שכל-כך ציפו לו... **לא! אני רוצה שהנאמנות שלי להקב"ה תהיה מוחלטת ושהילדים יידעו מזה.**

האדם מקיים את הסעיף הראשון בשולחן ערוך - ואל יתבייש מפני המלעיגים עליו. אנשים שואלים אותו: מדוע אתה צריך להיות כזה 'פרום'? מדוע אתה צריך להיות שונה? מדוע אינך יכול להיות 'נורמלי'? אבל הוא אינו מתלונן על כך. אדרבא! הוא נהנה לשלם מחיר על עבודתו. אמרתו של רבי עקיבא 'מתי יבוא לידי ואקיימנה', חייבת להיות אצל כל אחד. אין הכי נמי, לא כל אחד נמצא במדרגה זו שיצפה שיסרקו את בשרו במסרקות של ברזל, ולא לכל אחד יש לו שליחות כזו בעולם, אבל **לכל אחד יש את הענין שלו. כשמגיע בדרך משל להונאת ממון - לא! אני לא עושה את זה ויהי מה.**

רבים היהודים המזיזים מחיצות

פעמים שהאדם שאתה נושא ונותן אתו, הוא אחד שאפשר לסחוט אותו. אתה יכול להגביה את מחיר השכירות ולומר לו: יש מישהו אחר שרוצה את הדירה. אם אינך

לחנך לשמוח בתשלום מחיר

בין כשהאדם מחנך את עצמו, בין כשהוא מחנך את בנו, חשוב מאוד, בפרט בדורות שלנו, להשתמש בשפה זו: **טוב מאוד, אז שילמתי מחיר בשביל זה.** בדרך כלל, מגיבים: עוד תראה שהקב"ה יחזיר לנו את ההפסד. אף זה אמת, אבל אי אפשר לדלג על החלק הזה. **אני מרוצה עד מאוד ומלא סיפוק מזה ששילמתי על זה מחיר.** זה מקום לא כשר וויתרנו עליו על אף ההפסד שבדבר.

זה נוגע הרבה לחודש אב... תכננו ללכת לאיזה מקום, כבר הזמינו מקומות וכבר שילמו וכל הילדים חיכו בקוצר רוח, וכעת כשמגיעים אל המקום, רואים שהמקום פרוץ ואינו מיועד ליראי שמים. הם לא ידעו. בטוחים היו שהמקום יהיה נקי. וכעת הם רואים שהמקום ממש לא מתאים. והמשפחה הלא מורכבת מילדים בני כל הגילאים. אחד צועק, השני משתולל, השלישי מתדיין - פלוני ופלוני גם הלכו, סימן שמותר... והאב אומר בשלווה: אנו הולכים לשלם מחיר כדי להיות יהודים... כן, אבל לא תקבל בחזרה את הכסף? לא, לא נקבל את הכסף חזרה... אז מה? חוזרים הביתה? - כן, חוזרים הביתה. אני מלא סיפוק. **יש לי פה הזדמנות לשלם מחיר להקב"ה. אני רוצה לנצל את ההזדמנות. אני מהדק את הקשר שלי עם הקב"ה בזה שאני משלם מחיר כדי שלא לפגום בנאמנותי.**

מחיר נפשי כמחיר כספי

דוגמא נוספת: אדם שמביישים אותו ואינו עונה ואינו מדבר לשון הרע. יכול היה לספר את האמת. חושדים בו באיזה דבר והוא יכול לנער ממנו את החשד על-ידי שיספר את האמת, אבל הוא אומר לעצמו:

אומר לו שיפסיד... אחרי עשר לא אוכל לחזור אליו, כי הוא לא עונה אחרי עשר. אין לי ברירה, אני חייב לתפוס אותו לפני עשר... **הוא נלחם עם עצמו להסכים לשלם מחיר בשביל הקשר שלו עם הקב"ה. כשהוא עושה כן, הוא מסיר עוד ועוד מחיצות בינו לבין הקב"ה ומשבר את הקליפה.** וזה מה שנקרא לחיות עם 'מתי' יבוא לידי ואקיימנה'. חפצתי בכך. **רציתי למסור דבר מה להקב"ה, והנה מסרתי...**

מקדיש את כספו לרוחניות

נקנס לו לאדם סכום כסף והיתה לו תכנית לקנות בו איזה דבר לביתו, ופתאום נזדמן לו ענין אחר, לאו דוקא ענין של צדקה, אלא אף כי רק ענין יותר רוחני עבור בני הבית, כגון לקנות מקום לבנו בבית הכנסת, והוא אומר: נכון שהייתי צריך לכסף בשביל דבר פלוני, אך אעדיף להשתמש בו בשביל הענין הרוחני. יש לו קול במוחו האומר: מה, שאשלם עבורו כל-כך הרבה כסף?! הוא יסתדר בלי זה...

יש אנשים שכל-כך מצומצמים בכסף, שקשה להם לשלם דמי מקוה לבניהם. אכן כן, יש הרבה אנשים כאלה. האדם בקושי מגרד כסף בשביל צרכי הבית הבסיסיים, ויש לו ארבעה בחורים שבאים לבקש ממנו דמי מקוה. הוא חושב לעצמו: אולי יספיק להם ללכת למקוה ביום שישי. מדוע לשלם לכל אחד מהם על מנוי חודשי? אף אנו מדברים באדם כזה שקשה לו, אבל הוא אומר לעצמו: **זה כדאי לי. אתן להם מנויים במקוה כדי להרגיל את עצמי בדבר שוב ושוב.**

אף לא פעלו עוולה בדרכיו הלכו

דוד המלך ע"ה אמר: "אשרי תמימי דרך ההולכים בתורת ה', אשרי נוצרי עדותיו בכל לב ידרשוהו, אף לא פעלו עולה

רוצה אותה במחיר זה - אני היום נותן אותה לו... תביא לי תשובה תוך שעה... אתה יכול לעשות את זה, אבל אז אתה מוותר על יהדותך. אם חפץ אתה להיות דבוק בה', אתה אומר לו: אתה צודק, אני יכול להגביה את השכירות, **אבל איני רוצה.** אתה יודע למה? **כי יהדותי חשובה לי פי אלף.** היודעים אתם כמה יהודים סוחרים באופן זה? מי כעמך ישראל... יהודים אין מספר סוחרים כך... קלטתי שלקחתי ממך משהו יותר, אני שולח לך את מותר הכסף בחזרה. איך אני יכול לשלוח לך אותו? מה אתה צריך להחזיר לי את הכסף? לך תשאל דיין, אולי אינך צריך? - לא! אני רוצה. אני רוצה להחזיר לך אותו.

הדברים האלה מסירים את המפרידים

בינך ובין אלוקים. יש דברים העומדים באמצע להפריד, כגון מה שפלוני יאמר. **כשאתה אומר בלבך:** אעשה את זה גם אם יהיה כך וכך, כדאי לי לעשות את הדבר הנכון למרות הבושות שבדבר, **הרי זה כאילו אתה קם ומוזיז בעשר אצבעותיך את המחיצה העומדת באמצע ומפרידה בינך לבין אלוקים.** התועלת בוודאי תהיה גדולה, אבל עליך להבין שגם אם שלא תראה עכשיו את התועלת, לא התועלת הגשמית ולא התועלת הרוחנית - שברת עכשיו קליפה.

מוותר על היתר עסקא

אפילו הדברים הקטנים. הטלפון מצלצל באמצע הלימוד. הוא יכול לקום ולענות. הוא יכול לומר ללומד אתו בחברותא: זו שיחה מאוד חשובה. מחילה, אני חייב לענות. לכסות את הגמרא שלא לבזותה ולענות לה. אבל הוא אומר לעצמו: לא! אני לא עונה עכשיו... אבל אם לא אענה עכשיו, יתכן שאפסיד את העסקא... אז אפסיד...

האמת היא שלא יפסיד כלום, כי אין אדם שומע לי ומפסיד, אבל הרגש... הרגש

המחיר, נבראת מזה מציאות חדשה. כשהגראף פוטוצקי השליך את עצמו אל מדורת האש בשביל הקב"ה, נעשה איזה דבר בבריאה. הבריאה הדוככה והמציאות השתנתה. וכך **אפשר לראות עד היום במי שנוהג כן שהמציאות משתנית בשבילו.** הדבר מאוד מפליא. מציאות אחת של טבע יש לפני שאתה מוותר, וכיון שאתה קם ואומר: אני קופץ למים. זה הדבר הנכון ואותו אני עושה... בחירתך זו בוראת מציאות חדשה.

החכם ממתין עד עת קציבת הפרנסה

אפשר לומר, ספק בדרך הפשט, ספק בדרך צחות: איתא **במסכת ע"ז** (סז): אמר רב יהודה אמר רב: שנים עשרה שעות הוי היום, שלוש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה (פירש מהר"ל שאז הקב"ה משפיע לבני ישראל חכמה, בינה ודעת, שכל וחיידשים), שניות - יושב ודן את כל העולם כולו, כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה, עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים, שלישיות - יושב וזן את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כנים עיי"ש. ופירש **רש"י**: יושב וזן - קוצב להם מהיכן תזדמן להם פרנסתן.

כל יום יש לו לאדם את הדברים שהוא צריך ומתכנן לקיים באותו יום. הוא עומד, בדרך משל, בעשרים לחודש הלועזי וצריך להשיג היום לפי חשבונו עשרים ושלוש אלף שקל ולהפקידו בבנק לפני שש בערב. איך יעשה את זה? הנה שתי דרכים יש. הדרך האחת היא שעוד לפני תפילת השחר הוא כבר מתכנן תכנונים וחולם חלומות... אוהו, אני חושב שפלוגי מתפלל במנין פלוגי, אם כן אף אני אתפלל שם, ומיד אחרי התפילה אגש אליו ואתחיל לגלגל את העניינים. אך כאן בגמרא מבואר שיש דרך אחרת. חז"ל אומרים לאדם: החפץ אתה לסדר את העניינים על הבוקר? עדיין מוקדם

בדרכיו הלכו". פירש הרה"ק רבי **מנחם מענדיל מרימנוב** זיע"א: אשרי תמימי דרך - מאושרים הם אלו שיושבים בבית המדרש ולומדים. תמימי דרך ההולכים בתורת ה', היינו ששקועים לגמרי בתורת ה'. אף לא פעלו עולה, היינו **אלו שעוסקים על המחיה ועל הכלכלה ומשתדלים בכל כוחם שלא לעשול עול במלאכתם**, אף הם בדרכיו הלכו, כלומר אף הם נחשבים להולכים בתורת ה' ואף הם מאושרים. למה? כי **הם משלמים מחיר עבור יהדותם.**

מצוה לספר בשבחן של ישראל (קדושת לוי בשם תנא דבי אליהו). כמה יהודים החליטו שהם מוותרים על מלאכתם או על מקום עבודתם כי הבינו שאין זה ראוי לנשמתם... המכשולות שם בשמירת העיניים גדולים... אינני יכול לנהל את עסקי במקום זה... כן, אבל המקום כאן פה מאוד ועושה רושם גדול על הנכנסים. לאן אלך, לאיזו פינה נידחת? מי יגיע אלי לשם? אך לא, אינני זקוק לכך. אני מוותר. בחודש הבא הוא מודיע לבעל המקום: קח את המפתחות, אני זז מכאן. אני יודע שהמקום אינו טוב בשבילי. ה' יעזור. הוא לא אומר ה' יעזור משום שהוא מרגיש שהוא הולך לעשות עכשיו כסף רב, אלא הוא מתכוון לומר: **הקב"ה לא ינטוש אותי ואני בוחר להיצמד אליו. אני מעדיף לחיות חיים מצומצמים ובלבד שלא להתרחק ממנו.** מוטב שיהיה שוטה כל ימי ואל יהי רשע שעה אחת לפני המקום.

הרה"ק מרימנוב פירש **הפסוק** 'אף לא פעלו עולה בדרכיו הלכו' באופן נוסף: אלו שמקבלים פעליו של הקב"ה באהבה ואינם מייחסים להם עולה, אף הם נחשבים כהולכים בדרכיו.

עכ"פ **האדם מחויב להגיע בכל ענייניו למקום זה שהוא מוכן לוותר. אחרי שאתה מוותר, אחרי שאתה מוכן לשלם את**

הבוקר. אין עכשיו שום דבר שמפריע. בוראים עכשיו עולם חדש. **כשאדם יושב ועוסק בתורה, נברא עולם חדש. נבראת אז מציאות חדשה.** אתה רוצה לדלג על השלב הזה? - לבריאות! הרי זה כמי שמתעקש לחפש בארגז הלולבים שנותרו בו שני הלולבים האחרונים אשר מאה אנשים כבר בדקום בשבע עיניים ולא היו שבעי רצון מהם. אנשים אומרים לו: חכה שתי דקות, המוכר הולך לפתוח ארגז חדש... שוטה! מה אתה צריך לקחת את הלולבים האלה שיד כל משמשה בהם?

חבל לאכול מהשיריים דאמול

האדם קם בבוקר ואינו רוצה להמתין עד אחרי התפילה והלימוד. עולמות חדשים הולכים להבראות. אבל הוא מתעקש. הוא לא יכול להמתין. בשש בבוקר הוא כבר שולח הודעות. למה אתה שולח הודעות? למה אתה מתעקש להישאר בעולם הישן? הקב"ה תכנן את העולם באופן כזה שצריך ללכת לישון בלילה. ראייתם פעם איך נראה בית הכנסת אחרי חתונה או אחרי כל סעודת מצוה אחרת? הרצפה מרוחה בשיירי מאכלים ובקבוקים ריקים וכוסות משומשים פזורים אנה ואנה... אכן כן, יש מי שנכנס אז, לוקח מאותם שיירי מאכלים ומשביע את רעבונו... והנה יש בתי כנסת שבהם לא תמיד יש מי שידאג לנקות בלילה, וכשקמים בבוקר ובאים לבית הכנסת, מוצאים אותו מלוכלך וריחו נודף, ואז יש מי שרוצה לקחת את השיריים הללו שהסרחון אחז בהם ולסדר בזה את יומו. הוא הולך שוב פעם לבקש מפלוני. הפעם הוא משאיר לו הודעה קצת יותר חריפה - נו!!! מה יצא ממנה שדיברנו אתמול? הוא שם לו סימן שאלה בצבע אדום.

ובכן, אם אתה רוצה להשתמש עם השיריים של אתמול - שיהיה לך לבריאות. יש דרך אחרת והיא כזו: למה אני צריך להשתמש

מדי, כי עוד לא נגזר איך תקבל את פרנסתך. הקב"ה הלא יושב ועוסק בתורה בשלוש השעות הראשונות, ואח"כ הוא דן את העולם, ורק בשלוש השעות השלישיות, רק אז הוא קוצב לבני האדם מהיכן תזדמן להם פרנסתם. פרנסה כוללת כל צרכי האדם, לא רק מזונותיו - כידוע מכמה מקומות.

חבל להתעקש על הלולבים הממושמים

כל-כך הרבה אנשים רואים זאת בחוש, ולכן זה כל-כך טיפשי שלא לחיות עם זה. הקב"ה ברא שני עולמות. עולם אחד של אלו שרוצים להיות נעים ונדים ולנסות לקבל צרכיהם מהעוה"ז. ומי שחי בעולם זה, מוגבל הוא מאוד, כלומר, הוא כפוף לתנאי הטבע, ואם תנאי הטבע אינם מאפשרים, אין הוא מקבל את צרכיו. כאילו אומרים לו: מה אפשר לעשות? טבע הוא טבע, מציאות היא מציאות, אתה צריך להשלים עם זה. הרי זה כאותו שדכן שאומר לאדם: אינני רוצה לפגוע בך, אבל אתה צריך להכיר בכך שיש לו פרשיות ובעיות. תתעורר, תעמוד עם שתי רגליך על הקרקע, ותראה מה מציעים לך. יש מי שאת כל חייו הוא חי כך. הוא רוצה לחיות בדרכי הטבע, ולכן כל פעם שהוא רוצה להשיג איזה דבר שהוא מדמיון, הוא נתקע על כל צעד ושעל, כאשר כל פעם אומרים לו: תשמע, זה המצב, מה אתה יכול לעשות? אתה רוצה לחיות בדרכי הטבע? לחיות בדרכי הטבע פירושו שאתה מחפש עצות - לא תמיד מוצאים. אתה רוצה כסף - כולם רוצים וכולם מתמודדים. זה המצב. בימינו הכל יקר, אין לזה שום הגיון...

אך הקב"ה אומר לנו שיש דרך אחרת. הוא אומר כך: **שב ועסוק בתורה, כי אז אני בורא בריאה חדשה.** הצטרף אל הסדר של שלוש שעות רצופות. שלוש שעות על

שזה מה שגורם להם להתעכב מסגירת שידוכים. לא מצאתי. יש לי מידע חיובי, אבל איך אני יכול להיות בטוח שהוא מידע נכון. עוד לא מצאתי את האדם שאני יודע שאני יכול לתת בו אמון. ובכן, זה יכול לקחת שנים ובאותה מדה יכול לקחת רבע שעה.

כעת שמעתי מכלי ראשון ממי שנסע ממדינה למדינה ללא סיבה הגיונית, ובסוף נתברר לו שהכל היה כדי שיפגוש שם חבר שבהמשך ייהפך להיות המתווך שיעביר לו את המידע הנצרך לו לקראת סגירת שידוך. כמה זמן זה לוקח? - זה יכול לקחת רבע שעה. אתה מחפש מישהו מחו"ל שמאוד קרוב אליך ומתכוון אך ורק לטובתך ויודע גם את כל המידע הנצרך? יכול לקחת רבע שעה בלבד עד שתמצא את האדם שיאמר לך: השידוך הזה אינו בשבילך, אתה יכול להתקדם הלאה.

עליך לשנן את היסוד הבא: **מה שאתה מחפש, זה תוצאה, ואת הסיבה הקב"ה יזמין לך לפי התוצאה שצריכה להיות.** אתה יכול להסתובב כל השבוע ולחפש סיבות, ואתה יכול למצוא חיש מהר את האדם הנכון ולסיים עם זה. **ומתי נבראת אותה מציאות שבה האדם הנכון עומד לצדך ונותן לך את המידע הנצרך לך? - היא נבראת כשאתה יושב ועוסק בתורה.** כשאתה מבין שאח"כ הקב"ה יזמין סיבות להביא לך מה שאתה צריך, אז אתה מבין שכאשר אתה מוסר נפשך - אתה משבר את הקליפה. וכן הוא אותו דבר לגבי התפילה. **האדם מגיע למסקנה שהתפילה היא זו שתועיל והוא משליך מעליו את כל השאר.** כשהוא משליך את כל השאר ועושה את הדבר הנכון, העולם הישן נשרף ונברא במקומו עולם חדש, **וכשהאדם מתרגל לחיות כך, חיייו נעשים מתוקים ונעימים.**

בשיריים? **אעשה עכשיו שלוש שעות רצופות, ואז אפקח את עיניי למציאות חדשה. כשיש לו לאדם נסיון לחזור אל הטבע ואל דרך החשיבה הישנה, דרך רצופה ביאוש, אבל הוא מתגבר ואינו חוזר לשם - הרי הוא מוכך את גופו.** הוא אומר כך: דבר ראשון אני הולך לקרוא ק"ש. יהודי קורא ק"ש. אינני עוסק עכשיו בצרכי. עכשיו אני לא יכול לדבר. נדבר אי"ה אחר-כך...

כשהוא עושה כך, הוא משבר את הקליפה, ואח"כ בשעות הצהריים הקב"ה עוסק בסלילת דרכים חדשות להבאת צרכיו. מישהו פוגש אותו ברחוב ושואל אותו איך יסתדר ענינו, והוא משיב: עזוב! נראה בהמשך. אנשים שחיים כך, חייהם כל-כך נעימים. הן לא לוקח זמן רב לסדר את הענין שצריך לסדר.

ישועת ה' כהרף עין

הנה אשאלכם: כמה זמן לוקח לסדר טרדה? אנשים רואים זאת כשאלה מוזרה, ובדרך כלל האדם עונה: תלוי באיזו טרדה מדובר והאם מצאתי מישהו שיעזור לי. אבל זה לא נכון. זה בוודאי תלוי, אבל לא בזה ולא בזה. **זה תלוי רק בכמה אתה קרוב לתכניתו של הקב"ה שיזמין לך את הפתרון.** להקב"ה אין חילוק איזו סיבה להזמין לך כדי לסדר לך את עניניך קטנים כגדולים. בין כה ובין כה אין זה תלוי במה שפגשת את פלוני. הסיבות שהקב"ה מסבב הן רק משום שצריכה לבוא אליך הישועה. בגלל שהישועה צריכה לבוא אליך, הוא הזמין לך אדם שמבין בענין, אחד שמכיר את פלוני. מזמינים לו לאדם שידוך מחו"ל, והוא אומר: איני מכיר אנשים מקצה העולם, אין לי מי שאני בטוח שהוא חפץ בטובתי ומוכן להציג לי את האמת. הרי הוא יכול לטפס על קירות לאורך שבועות וחדשים. מאות אנשים יש

מדור שבת קודש

יום חמישי פרשת נשא ט' סיון תשפ"ה

שותפות במעשה בראשית על-ידי אמירת ויכולו

שלוש פעמים ויכולו

אחת מהנקודות הגדולות של שמירת השבת, היא אמירת ויכולו בליל שבת. נעמדים ואומרים בקול רם את הפסוקים בפרשת בראשית המספרים על בריאתו של הקב"ה שבאה לידי גמר. 'ויכולו השמים והארץ וכל צבאם'. **בזה מעידים שהקב"ה ברא את העולם ומנהיגו, ועדות זו חודרת ללבם וגורמת להם להתדבק בה', וזה מה שנותן קיום לעולם.**

אומרים **שלוש פעמים ויכולו**, בתפילת הלחש, אחרי תפילת הלחש ובקידוש על היין, ויש לזה כמה טעמים המופיעים **בספרים**, אחד מהם מביא **הרב חיד"א**, שזה בא לטהר את הנפש רוח ונשמה של האדם. אכן ויכולו צריך לומר כדבעי, כי יסוד הוא בשבת, ועל האדם להרגיל את עצמו לחשוב מה שהוא אומר כשהוא אומר ויכולו, ולא לומר אותו כמצות אנשים מלומדה.

גודל דיבורי הקדושה בשבת

כהקדמה ללימוד פסוקי ויכולו יש להביא מדברי **ה'מאור עינים'** בפרשת ויקהל. **חז"ל** אמרו (שבת ק"ג, א) 'ודבר דבר' - שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול. הפירוש הפשוט הוא **שלא לדבר**

בשבת דברי חולין. אך בספרי החסידות פירשו שלא יהא דיבורי הקדושה שאתה **מדבר בשבת כדיבורי הקדושה שאתה מדבר בימות החול**, אלא **בשבת תהיה בהם תוספת קדושה**. כך הוא בפנים יפות (פרשת יתרו) שאפילו שלוש הברכות הראשונות של התפילה שהן אותן ברכות של ימות החול, **יאמר אותן בשבת בכוננת הלב יתירה.**

אומר שם ה'מאור עינים': **"וצריך להביא להאותיות שמתפלל בשבת, התענוג הגדול שאין לו סוף, שהוא הבורא ברוך הוא וברוך שמו, שהוא שבת שמו דקב"ה, וזהו 'דבר דבר', שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, רק צריך להכניס התענוג הגדול שאין לו סוף וגבול בהדיבור בדעת גדול"**.

ואם כך הוא לגבי דיבורי הקדושה שנאמרים גם בימות החול, כגון שלוש הברכות הראשונות של התפילה, כל שכן וכל שכן לגבי ויכולו העומד באמצע התפילה והוא עיקר התפילה המיוחדת לשבת, ואף מה שאומרים לפניו ולאחריי אינו אלא כמסתפח אליו הכל **להעיד שהקב"ה ברא את הבריאה**, והלא זה אחד מהיסודות הגדולים של שבת קודש, מצות עשה דאורייתא של קידוש יום השבת.

הכוונה בנעשה שותף למעשה בראשית היא שהוא נותן קיום לעולם, היינו שהוא מועיל שיתנהג על מכונו. אבל כאן כשאומרים על האומר ויכולו שהוא כאילו נעשה שותף למעשה בראשית, מדברים על בריאת העולם, כמשמעות הפסוקים של ויכולו, העוסקים בבריאת העולם ולא בכך שאנשים חיים בעולם בישרות ובמנוחת הנפש, ואם כן הקושיא גדולה מדוע השתמשו במליצה זו.

נסיים את השאלה בסגנון כזה: אדם שעוסק הרבה בחסד, אומרים לו: דע לך שאתה יהודי טוב ובעל חסד. יש שגם אומרים לו: אתה ממש צדיק. ומתכוונים לכך שהתנהג זה עתה כצדיק. אבל גבולות יש לביטויים ולתארים. לא נאמר למי שהוציא את האשפה שהוא נעשה מחמת כן רשכבה"ג. ובכן, לומר על מי שעומד בליל שבת ואומר ויכולו שהוא בורא את הבריאה! אם חז"ל אומרים כך, זה אמת לאמיתו ואין בו שום גזמא, והשאלה היא למה? כאמור, רבים שאלו שאלה זו. אף הם הכירו את כל התשובות שאפשר לתת לה ובכל זאת כתבו שהקושיא חזקה.

בשבת מתברר שהכל היה כדאי

ידוע שה'אור החיים' הק' הקשה קושיא זו וביאר שהבריאה לא נבראה כדי להתקיים יותר משבוע אחד. יש לה סוללה* שמחזיקה שבוע אחד בלבד והיא נגמרת. אנו איננו רואים זאת בעיניים, כי תמיד יש יהודים ששומרים את השבת וחוזרים ומטעינים את הסוללה. לנו צריך לומר שה'אור החיים' הק' אומר כך. אבל ה'אור החיים' הק' אומר ברוח קדשו שזוהי מציאות הדברים, וכשבני ישראל שומרים את השבת, הבריאה מקבלת חיות חדשה,

צריכים אנו ללמוד מה אנו אומרים בויכולו ולנסות לראות איך לאמרו יותר כראוי.

נעשה שותף במעשה בראשית - אתמהא!

הנה בדברי חז"ל אנו מוצאים שתי מימרות על האמור ויכולו, האחת שהוא נעשה שותף למעשה בראשית, השניה שהוא זוכה למחילת עוונות, והן **במסכת שבת** (קט, ב): אמר רב המנונא: **כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו - מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית**, שנאמר 'ויכולו', אל תקרי 'ויכולו' אלא 'ויכלו'. פירוש כאילו גומרים ביחד למעשה בראשית. וכבר הקשו **רבים**: וכי מעלה יש בדבר? הלא זה סותר לכאורה את האמונה המסורה בידיו שהקב"ה לבדו ברא את העולם, ה' אחד ושמו אחד, ואין מי שמשותף עמו.

נדייק יותר את הקושיא: הן זה ברור שהכוונה להביע את חשיבות אמירת **ויכולו**, כן, את זה מבין כל מי שמקשה את הקושיא, אבל אל תשתמש עם מליצות הנוגדות את יסודות הדת, כי מזעזע לשמוע אותן. כך שואלים **הספרים**. יותר מזה: האמת היא, שיש עוד מימרות שכתוב בהן שהאדם כאילו נעשה שותף במעשה בראשית, כגון (שבת י, א) כל דיין הדן דין אמת לאמיתו, מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף במעשה בראשית. אך שם זה יותר מובן, כדאיתא ב**שו"ע** תחילת **חושן משפט** טעמא דמילתא, כי כשהאדם מונע גזל מן העולם, באופן פרקטי הוא מקיים את העולם. בלי הדיין אין קיום לעולם, כי איש את רעהו חיים בלעו, והלא זה משבע מצוות בני נח להעמיד מערכת של דינים. קיצורו של דבר, שם

הוא כותב שם בלשוננו: **כל פועל עבור איזו תכלית שיהיה, התכלית היא הסיבה שבגללה הוא פועל, ולולי התכלית המכוון לעולם לא היה עושה אותה.**

למען לא ניגע לריק

כעת נדבר על הצד השלילי: כשהאדם רואה בסוף צמצחו לו אילנות סרק, ורק נגרם לו עגמת נפש, הרי הוא אומר, בפה או בלב: אילו הייתי יודע שזה יהיה הסוף, לא הייתי מתחיל עם זה בכלל. קצת זה דומה לתשובתו של חזקיהו המלך לנביא. ישעיה הנביא אומר לו שנגזרה עליו מיתה משום שהתבטל מפריה ורביה. וחזקיהו אומר לו: מה אעשה שצפיתי ברוח הקודש שייצא ממני מנשה? אני מוותר על הבאת ילדים, כי אינני רוצה ליגע לריק. כל אחד כשמתחתן, מקווה שהכל ילך כשורה. אילו היה יודע איך ייראה בעתיד, לא היה מקים בית. ובהמשך כשהוא רואה איך המצב נראה, אף שהוא לא אומר בפה - במוחו חולפת המחשבה האומרת: למה הייתי צריך לכל הסיפור הזה? הנביא אומר שאינך צודק כי **בהדי כבשי דרחמנא למה לך, ובוודאי יש תכלית במתרחש**. אינך יכול להבין את עומקה, אבל **תכלית גדולה יש בכל רגע ורגע שהיהודי חי בעולם. התכלית איננה מוגדרת אצלך ולכן אתה מתחרט.**

מבאר מהר"י ענגיל: לפי זה נמצא שכאשר **התכלית מתקיימת, או אז מתקיימת הפעולה**, כי אילו היו יודעים מראש שהתכלית לא תתקיים, לא היו עושים את הפעולה. נמצא שהמקיים את **התכלית הוא זה שמגלה שהיה כדאי לעשות את הפעולה ובגללו נעשתה הפעולה**. ובכן, **יהודי שמעיד ומכיר שהקב"ה מנהל את העולם**, הוא נותן צדק לפעולת הבריאה, **הוא מגלה שכדאי היה לברוא אותה**, ואם כן הוא נעשה שותף

וכיון שכן, הם נחשבים בוודאי כשותפים למעשה בראשית.

להסביר נביא מעוד ספרים. האמת שכל התשובות לקושיא זו הולכות למקום אחד, אבל תמיד אפשר להוסיף על ההסבר באופן המועיל לעבודת ה' כאשר באים מנקודת מבט אחרת. בספר **אוצרות יוסף** נדפסו דרשותיו של **מהר"י ענגיל** זצ"ל ושם הוא כותב בדרשה לפרשת תשובה בזה הסגנון: הכלל הוא **שכל פעולה שהאדם עושה, אינה אלא בשביל תכלית**, כלומר, להגיע לאיזה דבר.

דוגמא פשוטה: אם עבדו עשר שנים לבנות בית הכנסת, הרי **התכלית לא היתה הבנין עצמו, אלא שיעבדו בו את ה'**, ולכן אם אחרי כל הטרחה והיגיעה וההשקעה נתאספו יהודים בבית הכנסת והתפללו כל-כך מרומם, כל-כך קדוש, והרגישו - אה, זה שונה לגמרי מבעבר... בית הכנסת הישן היה קטן, רבים עמדו בחוץ, והילדים לא רצו להגיע, ולא היו יכולים להתרכז, והנה עכשיו היה כזה תענוג. פעמים שהאדם אומר: היה כזה קידוש ה', ופעמים שהוא אומר: היה כזה תענוג. אך יותר מזה אומרים **מי שטרחו על הקמת בית הכנסת החדש: הנה זה היה כדאי**. עד שלא נתקיימה התכלית שבגללה טרחו ויגעו, היה הכל ברכה לבטלה. כך הוא בכל מיני הטרחות, הן בענינים רוחניים הן בענינים גשמיים. כשפותחים למשל תלמוד תורה, אי אפשר לדעת איך הדברים יתפתחו. מתחילים עם ילדים בני שלוש ואין יודעים איך הן ייראו כשיגדלו. אבל פועלים מתוך מסירות נפש, ורק כעבור חמש עשרה שנים, כשרואים את הבוגרים מקימים בתים לתפארת, אז הרגשת הסיפוק גדולה עד מאוד, כי אומרים: הנה עכשיו נתקיימה התכלית שלמענה פעלנו.

הרגשה שעכשיו הוא מקיים את התכלית. בעבר אמרנו בשם החסיד ר' **נטע ציינווירט** זצ"ל היה אומר: התבוננו ונראו שמהותו של היהודי הוא להכין את עצמו. כשאתה שואל אותו בלילה מדוע הוא קורא ק"ש שעל המיטה, הוא משיב כי כך כתוב **ברמ"א** סעיף א' שכפי שהולכים לישון, כך קמים בבוקר. כל הכנתו בלילה היא כדי שיוכל לקום כיהודי. אצל **החסידים** היו אומרים: אי אפשר ללכת לישון כסוס ולקום כארי. אם אתה הולך לישון כארי - אתה קם כארי. היהודי אומר ק"ש שעל המיטה בהתלהבות ומשתוקק לקדושה ומכין קערה לנטילת ידיים וחושב על השירות ותשבחות של יום המחרת, כדי שיוכל לקום בבוקר כיהודי. ובקומו בבוקר, הוא דוחק כל הטרדות הצדה ומכין את עצמו לתפילה, ולומד ואומר תהלים ואין נותן למוחו לחזור אל הטרדות ואל החדשות. הוא מכין את עצמו עוד ועוד. וכשהוא מגיע אל התפילה עצמה, הוא זוכר שכפי שתיראה התפילה, כך ייראה כל היום. הוא אומר פסוקי דזמרה, ברכות ק"ש וק"ש והתפילה עצמה, וכל זה הכנה לתפילת המנחה, ולתפילת מעריב, וכן הלאה. מסתובב לו הגלגל ואינו עוצר לרגע. כל יום הוא הכנה ליום הבא, עד שמגיע יום חמישי, אז הוא מכין עצמו לליל שישי, ובליל שישי הוא מכין עצמו ליום השישי. תשאלו, אמר החסיד: לאן מופנות כל ההכנות האלו? מתי יגיע היהודי ליעדו? התשובה תהיה: **כל ההכנות מופנות לנשמת כל חי של יום השבת, אז מתקיימת התכלית עצמה.** 'עם זו יצרת לי תהלתי יספרו'. **עכשיו היהודי מכיר בטובותיו של הקב"ה** ונשמתו כה משתוקקת - עד הנה עזרונו רחמ"ק. **זוהי התכלית עצמה.**

למעשה בראשית, כי בלי זה לא היה הקב"ה בורא את הבריאה.

העדות היא קיום התכלית

יש מי שישאל: האם מי שנותן הסכמה לספר, נעשה בגלל כן שותף בחיבורו? אך התשובה היא שלא קרב זה אל זה, ונסביר: **כשהאדם עומד ואומר ויכולו**, אין הוא נותן הסכמה לבריאה, אך הוא מקיים את **התכלית שבגללה ברא הקב"ה את העולם.** יהודי עומד **בעולם הזה אשר אין קל להכיר בו את הקב"ה** כי היצר מסמא את העיניים (אם האדם מתבונן, מהר מאוד הוא רואה שהקב"ה מנהל את העולם, אבל המלחמה נטושה) **ומכריז שהקב"ה מנהל את העולם...** לא אני ולא חברי ולא אף אחד אחר, ואין העולם מתנהל בסדר הטבע אלא בסדר האמונה והבטחון, והוא מאמין במה שהוא עובר **שהכל מאת ה' והכל לטובה על פי חשבון מדויק**, מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה' ולזמר לשמך עליון, להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות, הוא שר את זה ומתלהב מזה, והוא עורך סעודת שבת עם קידוש וניגונים, כאילו לא היו לו כל הטרדות והדאגות... הוא אומר: כל אלה אינם קיימים. הבריאה האמיתית היא: קום קרא אליו יחיש לאמצך. יש משנה לחם וקידוש רבה. אני משתעשע עם הקב"ה...

במקום להשוות את האומר ויכולו למי שנותן הסכמה לספר, יש להשוותו למי שעונה תשובות לשאלות. עומד גוי ושואל: מי ברא אלה? מי מנהיג לבירה? והיהודי משיב: הקב"ה ברא ומנהיג את הכל. זוהי תכלית הבריאה.

כל החיים מתנקזים אל נשמת כל חי

כעת נתבונן: אברך רגיל, כלומר, אברך שאינו מדבר באמצע התפילה ודעתו מיושבת ומחשבתו מסודרת, עדיין חסר לו

אכן בדרך כלל אין האדם ניגש לאמירת יוכלו בהכרה זו שעכשיו מתקיימת

אבל כזה מין יראת שמים פנימית, יהדות תכליתית, לא כזו שהוא מחפש את עצמו. הוא באמת ישר. הוא מיושב בדעתו. זה היה כדאי...

האדם יכול להודות על כך בליל הסדר. פעמים שהוא זוכה ורואה את בניו כשתילי זיתים באופן נגלה. ברוך השם. הוא מודה להקב"ה. הוא יודע שהוא עבר עם כמה מבניו הרבה מעברים, אבל אדרבה, דווקא מפני כן הוא מתמלא רגשי הודאה, כי הוא מבין שהכל היה כדאי. הוא אומר לעצמו: זוהי התכלית עצמה. כל הדברים האחרים לא היו אלא כדי להגיע אל התכלית.

כמו"כ האדם יכול להרגיש זאת כלפי עצמו. האדם היה כל-כך טרוד בטרדת הפרנסה ובטרדת הבית, והנה עזר לו הקב"ה והוא הצליח להתנתק וללמוד בחברותא משך שעה שלימה. הוא היה מרוכז וחבירו היה מרוכז והדף היה דף מאוד מרענן. בקיצור, זה הצליח. מה הוא מרגיש אז? - הכל היה כדאי. **כל מה שעשיתי עד כה, לא היה אלא כדי שאוכל לעבוד את ה', והנה עכשיו זכיתי לעבוד.**

לעורר התפעלות מאמירת ויכולו

וכך הוא בכל עניני היהדות. יש הרגשים כאלה, והאדם צריך להעתיקם לסדר יומו אל הדברים שעדיין הוא עושה מצות אנשים מלומדה. מדוע הדוגמאות שזה עתה הבאנו מביאות לידי התפעלות ואמירת ויכולו בליל שבת אינה מביאה לידי התפעלות? התשובה פשוטה: כי לקבל דרישת שלום מהבן, הוא דבר שלא קורה בכל יום ואין האדם מצפה לו, והוא נוגע לו במקום עמוק בנפשו. שונה הדבר לגבי אמירת ויכולו שהאדם מגיע עם הסיפור ביד ויודע מה הוא הולך לומר. לא יתכן מצות אנשים מלומדה יותר מזה. מה גם שבלייל שבת, בפרט בקיץ, האדם די

התכלית. פירושו של מהר"י ענגיל פשוט מאוד וכל אחד יכול לקיימו הלכה למעשה. צריך רק לשנות את התפיסה במוח. ובעצם זה פירוש המילות של דברי הגמרא. הוא אומר כך: אני רוצה שתבין שכל הבריאה עומדת ומצפה לשעה זו שתעמוד ותאמר ויכולו.

כשנודע שההשקעה בילד נשאה פרי

והאדם צריך להביא לעצמו דוגמאות לזה. האדם צריך להיות מבין דבר מתוך דבר כדי להתרגש מאמרה זו. אם יאמר סתם שבספרים מבואר שזוהי התכלית, זה לא יביא אותו לידי התרגשות ולא יתחבר לזה. אך יש דוגמאות לזה, דוגמאות שיש בהן כדי להועיל לכך. האדם חינוך את בנו על כל הכרוך בזה, העליות, הירידות, הקשיים, ההוצאות, העגמת נפש, והנה הקב"ה עזר ובנו התבגר, הוא נעשה כבר בן עשרים ושבע, וכעת הוא מקבל ממנו דרישת שלום. אחד מתקשר אליו ואומר לו: אני רוצה לומר לך, אינני מכיר אותך, אבל החלטתי שאני חייב לומר לך. אתה אביו של אברהם פלוני? ובכן, הייתי אתו בקשרי מסחר, ואני רוצה לומר לך שאינני זוכר אברך כזה ישר. נודע לו שמגיע לי איזה סכום והוא רדף אחרי להחזירו לי. אני אומר לך, אני עומד ומתפעל מעדינותו וטהרת לבו. אף אחד אינו יודע מזה. זה רק בינו לבין קונו, אבל לא יכולתי להתאפק והנה אני אומר לך. הוא חותם את דבריו ומנתק את השיחה. הנה מה האב עושה אז? הוא מרים את עיניו לשמים ואומר: רבונו של עולם! זה היה כדאי. ברור שזקוקים לסייעתא דשמיא בכל רגע ורגע, אבל האדם מרגיש שיגיעתו נשאה פרי.

אכן אפשר לקחת דוגמא זו למקומות הרבה. כעת דיברנו על ישרות בעניני ממון, וכך אפשר לדבר על עוד הרבה דוגמאות.

השביעי' מביא **מהמדרש**: "מה היה העולם חסר, מנוחה, באת שבת באת מנוחה". וזה ליישב מדוע נאמר ביום השביעי הגם שהמלאכה נגמרה ביום השישי, כי ביום השישי העולם עדיין היה חסר מנוחה, ורק ביום השביעי נשבת מנוחה לעולם - נגמרה המלאכה.

והנה אצל הקב"ה לא שייך המושג מנוחה המוכר לנו, כי הוא ברא את כל הבריאה כולה באתא קלילא. החילוק בין יגיעה למנוחה ניכרת רק אצל הנברא. ובכן, **כשהנברא פועל להיות במנוחה, אז הוא גומר את מלאכת הבריאה. הוא ממלא את החלק האחרון שחסר לבריאה ולכן הוא נחשב כשותף למעשה בראשית.**

יש שהאדם יוצא עם בניו ונכדיו לשבות את את השבת בצוותא חדא בגליל וכדומה, כי הוא רוצה לראות ולהתרגש ולומר: כל היגיעה היתה כדאית. לענייננו, **האדם צריך להביא לעצמו את ההרגשה שבשבת מתקיימת התכלית.**

בעת התכלית שום דבר אינו קיים

נגדיר יותר: אנו רגילים לנצל את השבת באופן טכני... תן לי לנצל את הזמן בלימוד התורה, תן לי להתלהב בתפילה, תן לי להכין את עצמי קודם זמן כניסת השבת... אך איננו רגילים לעבוד על מחשבת המוח והלב לקבל את השבת באופן הנכון... **תן לי לנסות לעבוד על עצמי לחשוב שכל מה שאני עושה במשך השבוע הוא בשביל הרגעים האלה... עצם הדבר להרגיל את הנפש שיש דברים שאינם התכלית עצמה ויש את התכלית עצמה... עכשיו היא התכלית...**

דיברתי פעם עם מישהו ששקוע בחובות עד צוואר ונע ונד בעולם לדפוק על דלתי נדיבי העם שיתמכו בו מכספם אשר חנן

עיף. הוא לא הולך להתפעל מזה שכתוב בספרים שעכשיו מתקיימת התכלית. אין זה מעורר בו רגש. הוא זקוק לשינוי גדול כדי שיתרגש. שבועות, ציבור גדול, אקדמות...

אנו מתפעלים רק מדברים חיצוניים, ואנו מפסידים את תענוג החיים, משום שאין אנו שמים לב לקחת חיות מדברים שהם באמת גדולים. **צריך פשוט להתבונן ולהבין שבאים עתה להעיד על בריאת שמים וארץ על-ידי הקב"ה.** ואותו תהליך שהאדם עושה לגבי חינוך הבנים, כנזכר לעיל, הוא יכול לעשות לגבי אמירת ויכולו. הוא אומר כך: עבר עלי שבוע עם כל מיני דברים שונים ומשונים, אבל הכל, **על כל הטרדות והיגיעות, היה כדאי בשביל התכלית שאני מקיים זה עתה.**

כשהאדם נמצא בשלב בחיים שאינו רואה בו הצלחה מדי יום ביומו, הוא חייב לשנן זאת. והרבה אנשים נמצאים במצב זה. הם אינם רואים כל יום הצלחה. ברוך השם, אני מתפלל, אבל אינני יכול להראות באצבע על איזה דבר שעליו חיכיתי וממש מתקיים בי שמחנו כימות עינינו. הוא דוחף את הזמן. יש לו מניין שבו הוא מתפלל, יש לו שיעור שבו הוא משתתף, אך ברוב הזמן הוא מגלגל, לאו דוקא כסף, אך הוא עסוק בלסדר דברים ולכבות דליקות. אין הוא שבור ברוחו. איננו מדברים על אברך מדוכא. אבל אינו חי. הוא מנחם את עצמו באמריו: ברוך השם, יכול היה להיות יותר גרוע. אבל הכל כדאי כדי שבביל שבת יוכל לעמוד באגודה אחת עם עוד יהודים ולהעיד שהקב"ה ברא את הבריאה.

באת שבת באת מנוחה

בעוד סגנון אפשר למצוא נקודה זו בספר 'תורת שבת' על שו"ע או"ח סי' רס"ח. רש"י על הפסוק 'ויכל אלוקים ביום

כל-כך מאיר וזך. אבל יש נקודה שאותה אדם זה מפסיד. תלמד אותן חמש שעות, אל תחסר מהן מאומה, אך שים לב שבלי שבת כשכולם עומדים ומעידים על בריאת שמים וארץ, אתה אינך נוכח. אתה תפוס במחשבותיך. ברוך ה', במחשבות טובות. אבל חבל, אתה חי קצת עקום. קצת עקום זה גם עקום.

הוא מגיע הביתה אחרי התפילה ואינו שר ניגונים. הוא נחפז בעת הסעודה. למה הוא ממחר? כי הוא לא נוכח. לאו דווקא שחפזונו ניכר בזמן, אבל (ששש, אל תגלה לאף אחד) אין לו עכשיו סבלנות לכל הטקס כאן. לדאבונו, הוא צריך להיות השבוע אצל חמיו... יש לי כח להיות השבוע אצל חמיו! אני צריך לסיים עכשיו ללמוד כך וכך סימנים.

פירושו של דבר שאינך מבין כלל את יסודו של מהר"י ענגיל. השבת אינה תכלית - הבנת? האדם טוען: אני שומר שבת, אני יכול לדעת מה אתה רוצה ממני? אני לומד בהתמדה ושומר שבת ומתפלל בחמימות, מה למען השם אתה רוצה ממני עכשיו? התשובה היא: אני רוצה ממך שתבין במוחך מה שאמרו חז"ל. **התכלית היא שתוכל לעמוד ולהעיד שהקב"ה ברא את העולם.**

ובדרך אגב, אברך יקר, אם תאמר ויכולו כפי שיהודי צריך לומר ויכולו, תזכור שבמבחן אפשר להצליח רק על-ידי סייעתא דשמיא, עוד תזכור שאינך לומד כדי להצליח במבחן, אלא כדי להתדבק בבוראך. נכון שאתה קובע לעצמך הספקים ונבחן על לימודך כי אתה יודע שאתה צריך לכפה עליהם הר כגיגית, שהרי לא תמיד אתה נמצא במצב הטוב ביותר, וכשאתה לחץ - מטרים ליפול, ועל כן תתן תודה על כך לה' ותבין שזה הדבר הנפלא ביותר שיכול להיות, אך **יחד עם כל זה תבין שתכליתך מתקיימת עכשיו כשאתה מעיד שיש**

אותם ה'. אמר לי שיש לו חבר שנמצא ג"כ באותו מצב ומתוועד אותו מפעם לפעם לחלוק את נסיונם זה עם זה - היית כבר אצל פלוני? כמה הוא נותן? וכן הלאה. אולם החילוק בינו לבין חבירו הוא שהוא תמיד נמצא בימים טובים בבית. יהיה מה שיהיה, אמר לי הלה - בימים טובים אני בבית. חברי אומר לי: יש לך מושג כמה כסף אפשר לעשות בפורים? אם תהיה בפורים במקומות הנכונים, תוכל לאסוף ביום אחד מה שבדרך כלל לוקח שבועיים לאסוף. אך אני בחיים לא אעשה דבר כזה. ביום טוב? ביום טוב אני בבית יחד עם הילדים. ונימק: אם אוותר על הימים טובים שלא להיות אז עם הילדים, יתברר שאני עובד לריק. אני מגלגל כדי שאוכל לגלגל כדי שאוכל לגלגל. אין דבר כזה. כל מה שאני מתגלגל בארצות נכר כל הימים, אינו אלא כדי שבימים טובים אוכל להיות עם משפחתי, ואם כן, אין ולא יעלה בדעתי לוותר על כך.

את ההרגש הזה צריך האדם לעורר בלבו לגבי השבת. בשבת, יהיה מה שיהיה. שבת היא תכלית הבריאה.

המבחן שהורס את השבת

נביא דוגמא להבהרת הענין: אברך כולל שיש לו מבחן ביום ראשון על חמשה סימנים בשולחן ערוך. מדובר במבחן לא קל, ולמעשה, בשבת אחר הצהריים הוא יכול לשבת חמש שעות ברצף ולשנן את החומר. אין דבר יפה מזה. מה השאלה בכלל? אבל, מה קורה אצלו במוח? במוח יתכן שהכל הוא ענין טכני. הוא אומר לעצמו: ביום חמישי אני יכול לחטוף שעה, ביום שישי שעה ובשבת חמש שעות... הוא אמנם מגיע לבית הכנסת ומתפלל, אבל הוא שקוע כל כולו במבחן. אמנם כן, הלוואי שזו תהיה הבעיה שלנו. הרי זה

הוא עובד, הוא מפרסם מדוע יש לו מעברים שונים. הוא נותן הסבר לכל אלה. ולכן הוא צריך לעצור אז מכל דבר אחר, אחרת, לא יוכל להתמקד בקיום התכלית.

מחילת עוונות לצורך העדות

כעת נבוא אל המאמר השני על אמירת ויכולו: "אמר רב חסדא אמר מר עוקבא: כל המתפלל בערב שבת ואומר ויכולו, שני מלאכי השרת המלוין לו לאדם, מניחין ידיהן על ראשו ואומרים לו: וסר עוונך וחטאתך תכופר".

הנה אחד מהדברים הוא שקשה מאוד להבינם. איך הדבר הזה עובד? - אומרים ויכולו והעוונות נמחלים. עסקא מאוד קלה היא. צריך סך הכל לומר כמה פסוקים ואין יותר עוונות. אתה יכול להסביר זאת?

אכן **בתפארת שלמה** (פרשת כי תצא) אנו מוצאים הסבר נפלא בענין זה. הוא כותב שם בלשון קדשו: "כי ויכולו הוא עדות על חידוש העולם, ובעל כרחך צריך האדם להיות כשר לעדות, א"כ הוא, אם עבר עבירה ח"ו, הוא פסול לעדות, לכן מוחלין לו על כל עוונותיו להיות עדותו עדות כשירה לאמיתתו".

פירוש: **מן השמים מסייעין למי שרוצה לעשות איזה דבר שיוכל לעשותו נכונה**, ואם בשביל זה נדרש תנאי מסויים, **הקב"ה ימלא את התנאי כדי שיוכל לעשותו**. הן כך אמרו חז"ל: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו. וכן **אמרו**: הבא ליטוהר מסייעין אותו. נניח שאחד צריך להתמנות למנהיג על עדה קדושה בישראל כי כך נקבע בשמים, מושג יש שמן השמים מסייעין אותו שתהיינה לו תכונות של מנהיג, כמו תקיפות ואומץ לב. דוגמא לדבר: רבי אלעזר בן עזריה. אם מן השמים רוצים שיתמנה לנשיא - נעשים לו י"ח

אלוקים. את הכל אתה עושה אך ורק כדי שתוכל לעשות את זאת.

כסף לא על חשבון ההנאה

נדבר באופן יותר בוטה: כשהאדם מעיד בתפילת הלחש שלו שהקב"ה ברא את הבריאה, אין לו בזה שום אינטרס. הוא לא מרוויח מזה כלום. מאידך, כשהאדם באמצע ללמוד למבחן, הוא באמצע להרוויח משהו. ברור שמי שאינו לומד, לא מתאים לדבר אליו בכלל במשל מעין זה. אדרבא, אנו מדברים דווקא לאדם רציני שקובע לעצמו הספקים, כי אתו אפשר לדבר על דקויות כאלה. כשהאדם מגושם שפת הדיבור אתו שונה לחלוטין. עכ"פ זהו הענין **שעכשיו מתקיימת התכלית - אל תפריע לי עם שום דבר בשעה שהתכלית עצמה מתקיימת**.

אנשים מגיעים להכרה זו גם מצד חכמת חיים. אפשר לראות עשירים שבאים להציע להם עסקאות שיכולות להניב להם רחבים גדולים, והם מגיבים בשאננות: אינני עובד עכשיו. מפצירים בעשיר: אין לך מושג כמה כסף אתה יכול לעשות מהעסקא הזו, והוא משיב: אומר לך את האמת, אני עובד על הכסף כי אני רוצה ליהנות, ואם בשעה שאני נהנה, אתה מפריע לי עם ענייני מסחר - למה אני צריך לכל זה? אני רוצה ליהנות עכשיו. הסתלק מפה. אני לא רוצה עכשיו לשמוע מכלום, אני רק רוצה ליהנות.

כך הגוי מדבר ומתנהג כל שהוא מתבונן בחייו, ולהבדיל היהודי, הלא אף הוא מבין שאפילו לימוד התורה אינו אלא כדי לפרסם מלכותו בעולם ולהגיע לידי דביקות, ובכן, **בשעה שהוא אומר ויכולו בליל שבת ומעיד על בריאת שמים וארץ, אז הוא מפרסם מלכותו יתברך**. הוא מפרסם מדוע הוא לומד, הוא מפרסם מדוע

מחילת עוונות לפי הצורך

אך לפי זה נבין שהדבר תלוי בגודל רצונו של האדם (של החתן או של העולה לגדולה או של המעיד על בריאת שמים וארץ) לקיים את התכלית. הקב"ה אומר: **כפי מה שתראה לקיים את התכלית, כפי זה תהיה לך מחילת עוונות. אתן לך כמה שאתה צריך.** הדבר פשוט ביותר. אדם שקיבל מכונית מבעה"ב לבצע שליחות לטובת בעה"ב ורוצה למלאות בה דלק, הרי הוא מתקשר לבעה"ב לשאול כמה דלק הוא יכול למלאות על חשבוננו, ובעה"ב מברר אצלו מה המרחק של הנסיעה. אם הוא מרחק של שעתיים - תמלא כך וכך, ואם הוא מרחק של חמש עשרה שעות - תמלא כך וכך. הכל לפי הצורך.

הרי זה כאילו נאמר כך: האדם צריך לעשות איזה דבר בשביל תכלית הבריאה, והדבר עולה כסף, הקב"ה אומר לו: כמה זה עולה? כך וכך? בסדר. שואל האדם: האם זה כולל מע"מ? הפירוש הוא כזה: כסף יש די והותר, השאלה היא רק האם הדבר שהאדם רוצה לעשות הוא דבר נכון. אם הוא דבר נכון - הקב"ה נותן לו כמה שהוא צריך.

מן השמים שואלים את האדם: כמה אתה צריך? ובכן, אם החתן אינו מתכנן לקיים מצות 'ושימח את אשתו', אך הוא עסוק עכשיו עם חבריו, אין הוא זקוק להרבה מחילת עוונות, כי לשמוח עם חבריו יוכל אף כי יהיה לו רק קצת מחילת עוונות, ואם כן לא יתן לו הקב"ה אלא קצת, כי יאמר: איני צריך ליתן לו אם בין כה וכה לא ישתמש בזה.

אבל אם החתן זקוק לשמחה פנימית עמוקה כי הוא צריך שתהיה לו אהבת ישראל אמיתית ויוכל לקיים 'נחות דרגא

שורות של שערות לבנות. כך אמרו חז"ל (סנהדרין יד, א) כל העולה לגדולה מוחלין לו על כל עוונותיו. מדוע מוחלין לו על כל עוונותיו? - כי הוא נצרך לכך. מאוד פשוט. הוא צריך לעלות לגדולה? - כן, כך החליטו מן השמים. הוא זקוק לסייעתא דשמיא? - כן. ובכן, לגבי בחירתו, נסתדר כבר. להקב"ה יש את הדרכים שלו לתת לאדם שכר ועונש. אבל מן השמים יתנו לו לאדם מה שהוא צריך בשביל קיום תפקידו.

מחילת עוונות לחתן ולמזכה הרבים

זהו גם העומק במה שאמרו (אבות פ"ה מ"ח) כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ואמרו הטעם (יומא פז, א) כדי שלא יהא הוא בגיהנם ותלמידיו בגן עדן. עמקו של דבר הוא שזה נצרך בשביל התכלית. אם הוא באמת מזכה את הרבים, מאחר שהקב"ה רוצה שהתכלית תתקיים, ובכדי שיתקיים צריך שלא תבוא חטא על ידו - הוא מקבל שמירה יתירה מן השמים שלא תבוא חטא על ידו.

זהו גם הביאור במה שאמרו שהחתן יש לו מחילת עוונות כדי שיוכל לקיים 'ושימח את אשתו'. הביאור הוא כזה: הוא צריך להתחתן, נכון? ואם הוא צריך להתחתן, הוא צריך לקיים 'ושימח את אשתו', ואי אפשר לעשותו עם עוונות. לכן מוחלים לו על עוונותיו.

ה'תפארת שלמה' אומר כך: כשהאדם אומר ויכולו - הוא מעיד עדות; כדי להעיד עדות - הוא זקוק למחילת עוונות; אם הוא זקוק למחילת עוונות - נעשה לו מחילת עוונות. מאמר חז"ל מפורש הוא, אבל ה'תפארת שלמה' מסביר לנו שכל המאמרים בענין מחילת עוונות, קשורים ואחוזים, וכולם בשביל התכלית.

הוא אומר את זה, הוא מתלהב בזה, הוא מתכוון לזה, הוא רוצה להעיד על כך, הוא רוצה שזה ייהפך אצלו למציאות, הוא מבקש מהקב"ה סייעתא דשמיא. עכשיו יש לו בעיה. הבעיה היא שרבו אמרו לו שאינו יודע אם הוא כשר לעדות, זאת בגלל פרשייה שיש לו עם חבריו. בעיה רצינית יש לו. הוא צריך להעיד, אבל יתכן שהוא פסול לעדות בגלל איזה עוון. אומר לו הקב"ה: **עבודתך היא לומר ויכולו. העבודה שלי היא להסיר את הדברים המעכבים אותו מלהעיד.** אלה הם דברי ה'תפארת שלמה'.

ותגזר אומר ויקם לך

באור לשמים מביא מהחווה מלובלין זיע"א בביאור כל האומר ויכולו נעשה שותף במעשה בראשית, **שדיבוריו לטובת ישראל מתקיימים**, בבחינת 'ותגזר אומר ויקם לך', כידוע ששותף יש לו דעה.

ונאמר על זה בדרך אפשר: ברור שאין הכוונה לגבי דברים שאין הקב"ה רוצה שיתקיימו. אכן יש דברים הרבה של טוב נגלה שהקב"ה רוצה שיתקיימו, אבל הם צריכים לבוא על-ידי אתערותא דלתתא, ולכן **כשיש לו לאדם בזה העולם מחילת עוונות ויש לו אמונה ויש לו את השבת ומוציא דיבור מפיו, דיבורו מעורר רצון בשמים להביא טוב נגלה לעולם**, כי עכשיו השותפים קרובים מאחר שהעיד שהקב"ה ברא את השמים ואת הארץ. הוא מבקש שבנו יצליח בתלמודו, הוא מתפלל שיגיע שפע לעולם. מצד הדין תפילת האדם צריכה היתה להועיל תמיד, אך הוא רחוק מדי בדרגה ולכן אין לדיבורו כח, אבל **כשהוא מחזק את השותפות ונעשה מעין בחינת צדיק, אזי הוא יכול לגרום בדיבורו להוציא מן הכח אל הפועל דברים שהקב"ה רוצה שיתקיימו.**

ונסיב אתתא' מתוך קיום מצות 'ואהבת לרעך כמוך', הרי הוא זקוק למחילת עוונות גדולה מאוד, כי בלעדיה לא יוכל. כשאומרים לו שמן השמים מוחלין לו על כל עוונותיו והוא עומד נקי וצח כתינוק ביום היוולדו, יש לך מושג איזו שמחה יש לו? יש לך מושג כמה הוא יכול לתת עכשיו? הוא כל-כך מרומם ויכול להאציל ברכה על כך המשתתפים בשמחתו. יו"ט היה עושה בצאתו בשלום מן הקודש. הוא נקי, הוא טהור, הוא יכול לשמוח, לרקוד ולפזז. הפלא ופלא.

ויכולו ככוונת הלב בלבד

כך הוא בכל דברים, גם במי שעולה לגדולה. אתה מקבל כמה שאתה צריך. וכך הוא הדבר לגבי ויכולו. אם האדם אומר ויכולו בישונויות ואין לו שום מושג מה הוא אומר, איני יודע כמה מחילת עוונות צריך בשביל עדות כזו. איני יודע בכלל כמה זה נחשב לעדות. ואז הקושיא באמת חזקה: מה צורך יש שיתקיים בו וסר עוונך וחטאתך תכופר? איני מבין, תמורה כה גדולה בשביל דבר כה פעוט?!

אך **אם האדם מדבר עם הקב"ה ואומר: רבונו של עולם! רק אתה ואני יודעים עם איזה פרשיות אני מתמודד וכמה אני צריך להלחם עם עצמי לזכור שאך ורק אתה מנהל את העולם. אני חייב להוציא את זה מפיו.** אינני יכול להוציא את זה מפיו ביום ראשון. ביום ראשון זה לא יחלחל מספיק עמוק לנשמתו. אני אמנם צריך לומר את זה גם ביום ראשון, אבל אני זקוק גם לויכולו של ליל שבת. איך אני יכול להמשיך? אמור לי איך אני יכול להמשיך ביום ראשון? אצטרך לחזור שוב אל ימות החול ולפגוש שוב את כל הפרשה. אני חייב לנצל את ליל השבת...

יורד בשבת אך בהסתר. ולכן **נשהאדם מקיים את הבריאה בשבת, הוא מוציא מן הכח אל הפועל דברים שצריכים להתקיים. הוא מקיים את יסודות הבריאה כדי שיתגלו אותם דברים שצריכים להתגלות.**

השבת הרי גורמת לבריאה שתתקיים, כדאיתא בזוה"ק שאומרים לפני קידוש, ואף שבשבת לא ירד המן, התשובה היא שהשפע בוודאי יורד בשבת, אבל הוא מגיע ממקום עמוק כל-כך שאי אפשר לראותו. כל השפע

לזכות

ידידנו ר' העניך כהן נ"ו
לע"נ אביו ר' אהרן
בן ר' ירמיה מנחם ז"ל

יום ראשון פרשת בהעלותך י"ב סיון תשפ"ה

עשייה מביאה לידי שמיעה והבנה

פשוטה. העשייה מביאה לידי הבנה -
נעשה ונשמע.

רז שמלאכי השרת משתמשים בו

הנה כולם מכירים המאמר **במסכת שבת** (פח, א): "אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, יצתה בת קול ואמרה להן: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו? **דכתיב** 'ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו', ברישא 'עושי', והדר 'לשמוע'. אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי **דכתיב** 'כתפוח בעצי היער' וגו' למה נמשלו ישראל לתפוח? לומר לך: מה תפוח (אתרוג) זה פריו קודם לעליו, אף ישראל - הקדימו נעשה לנשמע".

בדרך כלל לומדים ושומעים ואח"כ עושים, כמו שאומרים בברכת אהבת עולם: ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל לשמוע ללמוד ואח"כ ללמד לשמור ולעשות ולקיים. כי כך הוא מציאות האדם, תחילה הוא צריך לחשוב מה לעשות ואז לעשות. אפילו הגוי צריך תחילה לדעת מה ואיך לעשות ואז הוא יכול לעשות. זוהי המציאות. הידיים הן הכלים המביאים את מחשבת המוח לידי מעשה. אם אין המוח פועל - אף הידיים אינן פועלות. אך ישראל יודעים את סוד המלאכים שנקרא 'נעשה ונשמע'.

כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע

איתא בסוף ספר **תולדות יעקב יוסף** בשם הבעש"ט **הק'** זיע"א^א: "ביאור ענין נעשה ונשמע, שהוא בכל אדם ובכל זמן, כי **על ידי עשיה כפשוטו, יוכל לשמוע ולהבין בו איך יתנהג לעבודת ה' יתברך, והוא, בין בתפילה יעשה עשיה כפשוטו, ואחר כך ישמע, וכן בתורה על-ידי דביקות עשיה, יהיה אחר כך שמיעה להבין, וכן בכל עניני גשמיים, והבן**".

הכלל הוא שאף **בדברים גשמיים, אפשר לעבוד את ה'**, כמו שנאמר 'בכל דרכיך דעהו', וכמו שכתב בחובת **הלכות שאין שום דבר שהוא רשות, אלא כל דבר הוא או מצוה או עבירה**, כך שתמיד אפשר למצוא במה שעושים, מצוה שמקיימים. באופן פנימי, **כשאדם עוסק בגשמייות, הוא מעלה אותה ומחזירה אל שורשה**. ובאופן פשוט, **כל דבר שהאדם עוסק בו, תכלית יש בו ונמצא שהוא עוסק בהכשר מצוה ואף מקיים מצוה ממש**. כך או כך, כשאדם עוסק בדבר גשמי, הוא יכול להבין שהוא עובד את ה', ועל כך אמר הבעש"ט **הק'** **שהדרך להגיע אל ההבנות והחידושים הנכונים בתפילה ובתורה ובעשיות גשמייות, היא על-ידי עשייה**

ניקח את הדוגמא הפשוטה ביותר: מקצוע שצריך בשבילו שימוש, כגון שוחט או מוהל ושאר מיני אומנות. אינך יכול להבין את הדבר לאשורו באמצעות לימוד בספר בלבד. אתה חייב לעשותו בפועל. כמה וכמה פעמים ולהרגישו באופן מעשי. אפילו על נהיגה ברכב חייבים להתאמן יחד עם אחד בעל נסיון. כל שכן וכל שכן כשרוצים להטיס מטוס. אין כזה דבר ללמוד בספר. האדם צריך לעשות את הדבר בעצמו, בפיקוח של בעל נסיון, במשך כמות מסויימת של שעות. האדם יטען: מה הבעיה? שסיבירו לי... אך לא! אפילו יקח מישוה עם כח ההסברה המופלא ביותר - עדיין הבנתו לא תגיעה לדרגת ההבנה שהוא מקבל כשהוא ממשש את הדבר בחושי. כפי שאי אפשר להסביר טעמים של מאכלים... אינך יכול להסביר אותו. אתה יכול לדבר עליו, אתה יכול אולי לגשם אנשים אחרים ולגרום להם להזיל רוק מפייהם, אבל אינך יכול לתת להם להבין עד הסוף את הטעם. אם אין האדם טועם בפועל - אין לו את זה, וכשהוא טועם - הוא נוגע בזה. חושי נוגעים בזה.

עשייה נוגעת בעמקים

עדיין לא ביארנו מדוע זה כך. הבאנו רק ראיות והוכחות. אבל זו המציאות. המציאות היא שאפילו במילי דעלמא יש הבנה שהאדם יכול לקבל רק על-ידי העשייה בפועל. **העשייה מעוררת הבנה ומביאה לאדם מה ששום דבר אחר אינו יכול להביא לו.** אבל דבר זה סוד הוא, כי הסיבה שזה באמת כך, היא במקום עליון. **כשהאדם עושה, הוא נוגע בחיות עמוקה מאוד של העניין אשר אינו יכול לגעת בה רק על-ידי עשייה.**

נסביר: נניח שאתה מדבר עם מישוה בנסיון לרגש אותו. אתה רוצה שהוא יבכה,

עמא פיזא אכתי בפחזותייכו קיימיתו

ועוד איתא שם: ההוא צדוקי דחזייה לרבא דקא מעיין בשמעתא (צדוקי אחד ראה את רבא מעיין בסוגיית לימודו), ויתבה אצבעתא ידיה תותי כרעא, וקא מייץ בהו (ואצבעות ידיו היו מונחות תחת רגליו, והיה לוחץ עליהן מבלי לשים לב לכך מרוב סרדת עיונו), וקא מבען אצבעתיה דמא (והיו אצבעותיו נוטפות דם). אמר ליה: עמא פיזא (עם פיזו הנכם) דקדמיתו פומייכו לאודנייכו (שהקדמתם אמירת פיהם 'נעשה', לשמיעת אזניהם), אכתי בפחזותייכו קיימיתו (ועדיין אתם עומדים בפוזיותכם) ברישא איבעיא לכו למשמע, אי מציתו - קבליתו, ואי לא - לא קבליתו (הלא בתחילה היה לכם לשמוע, ואז הייתם באים לידי החלטה, אם אתם יכולים - אתם מקבלים עליכם, ואם לא - אין אתם מקבלים עליכם).

אמר ליה (רבא לאותו צדוקי): אנן דסגינן בשלימותא (אנו שהתהלכנו עמו בתום לב דרך העושים מאהבה וסמכנו עליו שלא יטענו בדבר שלא נוכל לעמוד בו - רש"י), כתיב בן (משלי יא, ג) 'תומות ישרים תנחם', הנך אינשי דסגן בעלילותא (אבל אתם שהולכים בעלילה, כלומר, עם חשבונות), כתיב בהו (שם) 'וסלף בוגדים ישרם' (העקמומיות של הבוגדים, שודד מהם את נפשם ומורידם לטמיון).

הבנה מיוחדת על-ידי העשייה

הנה בדברי הגמרא הנ"ל יש ביאור הפשוט ויש ביאור על פי יסודו הנ"ל של הבעש"ט הק'. כפי שראינו יסודו של הבעש"ט הק' הוא שיש הבנה שמגיעה אל האדם דווקא מפני שכבר עשה. היא לא יכולה לבוא אליו באופן אחר. יש אמנם מושג שהאדם מקבל הבנה על-ידי לימוד, אבל יש הבנה מסוג אחר שאותה האדם מקבל רק על-ידי העשייה. נלמד את היסוד ונבין כמה הוא נחוץ לנו וכיצד הוא פועל.

אכן **כשהאדם עוסק בעשייה**, אשר בדוגמא הנ"ל הכוונה שהוא יושב ולומד, **יש משהו שיכול וצריך להתעורר**. אמנם כן, דווקא בלימוד, יש עוד חשבונות, כי יש לפעמים שהאדם אינו ניגש אליו נכון, ויש שהוא עדיין מתמודד עם עבירות ועם ריכוז המוח, ולכן אין הדבר מוכרח שזה יקרה מיד בפעם הראשונה בהתיישבו ללמוד, אך בסופו של דבר **סגולתה של העשייה היא לנענע חלק פנימי מאוד של אותו הדבר, ואז זה מעורר בו הבנה במוח ששום דבר אחר אינו יכול לעורר אותה**.

דברים שמכוסים ממנו מתגלים לו

להסביר יותר, חלק העשייה הוא מדת המלכות, וכשהאדם מתחבר אל המצוה **על-ידי עשייה** - נעשה מזה יחוד בין האדם והמצוה, וממילא זה פרה ורבה, ולא רק בעולמות העליונים זה פרה ורבה, אלא גם אצל האדם עצמו. כך איתא **במסכת ע"ז** (לה, ב): "למה תלמיד חכם דומה? לצלוחית של פלייטין (בשמים), מגולה (במשל, הכוונה שלומד לאחרים) - ריחה נודף, מכוסה - אין ריחה נודף; ולא עוד, אלא דברים שמכוסין ממנו, מתגלין לו".

מבואר שאם האדם מלמד לאחרים, אם על-ידי אמירת דברי תורה בסעודת השבת, אם על-ידי לימוד עם בחור, אם בכל אופן אחר, **מתגלים לו דברים שלא היו ידועים לו**. וכתב שם רש"י: **מתגלין לו מעצמן בלא טורח כשהוא מלמדן**.

הסברה מביאה לידי הבנה

הנה אף זה מאותו יסוד. הוי אומר: האדם יכול לנסות להבין מעצמו. הוא יושב ומתבונן: מה הפשט במה שאני לומד עתה? כך או כך? ואינו מצליח להגיע אל המסקנא, וכיון שהוא הולך ומלמדו לאחר, פתאום

אתה רוצה שהוא יפתח. אך הוא אינו מגיב. הוא נראה כמו אבן. אתה שולח אחרים שידברו אתו, אתה קונה לו מתנות, אתה מאיים עליו בעונש, ואתה מעלה חרס בידך. עד שפעם ניגש אליו אחד מומחה, מדבר אתו, ובסייעתא דשמיא מיוחדת שיש לו - שובר את המנעול. הלה נפתח. הוא גועה בבכייה ומתחיל לשפוך את לבו. משהו קרה. כשאנו באים להגדיר מה שעשה, אנו אומרים כך: איננו יודעים מה היה, אבל המציאות היא שהוא הצליח לגעת אצלו במקום שאף אחד אחר לא הצליח לגעת בו. זה מה שקרה. הלוואי שנוכל לומר כיצד הוא עשה זאת, אבל דבר ראשון זה מה שקרה. יתכן מאוד שהלה כבר היו כל-כך שבור שהיה יותר קל לשבור לו את המנעול, אבל זה מה שקרה. **הצליחו לגעת בו במקום עמוק בנפשו שמעולם לא נגעו בו. כיון שנגעו בו - הוא התחיל לדבר**.

כל פעם שיהודי מקבל הבנה הנצרכת לו, בתורה, בתפילה, בגמילות חסדים בענינים גשמיים... **יש דברים שאפשר להבין בהם יותר טוב איך הם עובדים, באופן שנוכל להרגיש באמצעותם קשר עם הקב"ה**. בינתיים זה עוד לא קרה. אתה אומר לו שהתורה מאוד חשובה, אתה מראה לו מה שכתוב בגמרא: 'אנא נפשית כתבית י'הבית'. והוא עונה: אני שומע מה אתה מדבר. זה לא מזיז לו כלום. אתה מסביר לו: אינך קולט! 'תורת ה' תמימה משיבת נפש, פיקודי ה' ישרים משמחי לב'. המשגיח מתלהב בדרשתו לפני שבועות. הוא מזזע בשעת הדרשה. עדיין זה לא קורה. הוא רואה את פלוני יושב ולומד בחשק, הוא שומע שפלוני הולך לערוך סיום על מסכת, זה אמנם נותן לו צביטה קטנה בלב, אבל עדיין זה לא קורה. אתה יודע למה זה עדיין לא קורה? **כי יש מקום בנפשו שטרם נגעו בו**.

המלומדת אומרת לה: צריך לעשות כך, צריך לעשות כך. ובכן, פעמים שזה מעורר צחוק. מגיעה אם בישראל שיש לה כבר שנים עשרה ילדים, והאחות שלמדה באוניברסיטה ומעולם לא גידלה ילד, נותנת לה תוכחת מוסר: בנך קטן מדי, אינך מאכילה אותו מספיק... אכן אם טרייה שזה תינוקה הראשונה - נבהלת. אך אותה אם לשנים עשרה - צוחקת לה בפניה ואומרת בלבה: אני יודע לא פעם אחת יותר טוב ממך, אלא מאה פעמים יותר טוב ממך. הלא את מדברת כאלה שטויות...

מה הפשט? הפשט הוא כנ"ל - אתה יכולה ללמוד מאה שנה, בסופו של דבר אינך יודעת מה שאני יודעת. אם לשנים עשרה ילדים, סבתא לחמש עשרה נכדים, באמצע השינה יכולה לומר מה לעשות עם התינוק, האם לגשת אתו לרופא או לא. הנה מה אמא יהודייה טרייה עושה? היא מתקשרת לאמה לשאול אם לגשת לרופא, ואמה נותנת לה את התשובה הנכונה.

הבנות המתנוצצות מאליהן

בחזרה אל הנמשל: בתורה, אם האדם מתנהג כראוי, היינו שמקיים את המצוות ברמ"ח ושס"ה כדי להתקרב... אני רוצה לעשות את המצוה, אני רוצה להתדבק בה'... לא למדתי את הספרים העמוקים ביותר, אין לי את הכשרון העמוק ביותר. אבל זה לא משנה. אני עושה את זה בריצנות ובתמימות... אני רוצה לעשות איזה דבר להקב"ה... אם הוא עושה כן, עולות לו הבנות חדשות ברעיונו.

כך היה בכל הדורות, ובדורנו הדבר טעון חיזוק גדול. רבים מהצדיקים דיברו שכך צריך לגשת אל עבודת ה', בפרט אלה שדגלו להתחיל את העבודה בעשייה, לא בדרישה וחקירה. הולכים ועושים, יושבים

הוא מבין. פעמים שזה קורה בצורה קיצונית ממש. הוא התאמץ שתיים ולא הצליח, ועכשיו זה מתגלה לו מעצמו בלא טורח.

יסודו של הבעש"ט הק' מסביר לנו זאת. **תתחיל לעשות** - אומרים לאדם. תתחיל למסור לאחרים. וכיון שאתה מנענע אותו חלק פנימי, אתה בא אל הבנה. על-ידי 'נעשה' מגיעים 'לנשמע', כי **העשייה פועלת במוח ממה ששום דבר אחר אינו יכול לפעול בו**.

אכן בפי העולם שגור שכאשר חסר בהסברה - חסר בהבנה. פירוש: קודם צריכה להיות הבנה, ואם ההבנה תהיה כמו שצריך, האדם כבר ימצא את הדרך להסביר. אבל בפנימיות אף הדרך השניה נכונה, דהיינו אם חסר בהבנה - תתחיל להסביר ותגיע לידי הבנה, כי ההבנה קיימת היכן שהוא בפנים, אך לא הצלחת להוציאה מן הכח אל הפועל, ועל-ידי ההסברה, היא תצא אל הפועל.

אין חכם כבעל הנסיון

והנה הבנה זו שבאה אל האדם אחרי העשייה, מגיעה ממקום יסודי ופנימי בהרבה. **העשייה** אינה עוד דרך להגיע אל ההבנה, אלא **באמצעותה מקבל האדם הבנת הדבר ממקום מאוד יסודי ואמיתי**. וכפי שאמרנו שאפילו הגוי מבין שאם היה לו את הדבר במציאות - הוא מבין אותו, ומי שיש לו נסיון בדבר - מבינו יותר טוב ממי שרק שמע ודיבר ולמד על אודותיו.

בארץ ישראל יש מחלקה מטעם קופות החולים שנקראת טיפת חלב, שם בודקים את התינוקות אם הם מקבלים מספיק מזון ומודדים את משקלם וגובהם לראות אם הם גדלים ומתפתחים כמו שצריך. פעם בכמה חדשים מגיעה האם עם תינוקה והאחות

התורה לישראל והם עונים 'נעשה ונשמע'. יוצאת בת קול ואומרת: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו? איך הם יודעים שזהו הסדר? כשבני ישראל ענו 'נעשה ונשמע', הם אמרו כך: אנו רוצים לשמוע. בוודאי אנו רוצים לשמוע. אנו רוצים להבין, אנו רוצים להרחיב את ידיעתנו והבנתנו, אנו רוצים לזכות לחכמה בינה ודעת ולחידושי תורה עמוקים. וכי ספק יש בדבר?! אבל אנו בוחרים שכל אלה יגיעו אחרי העשייה.

הוי אומר: יכולים היו בני ישראל לענות נשמע ונעשה ולא היו מתכוונים בזה לומר שהם רוצים לשמוע כדי לבחור אם יקבלו את התורה אם לאו, אלא שהם רוצים לשמוע וללמוד ולהבין כדי לעורר בלבם תענוג ולהגיע מזה אל העשייה הנכונה. אך הם אמרו: **אנו מעדיפים את ה'נשמע' שבא אחרי ה'נעשה', כי אותו 'נשמע', הוא כל-כך אמיתי, כי אי אפשר לייצר אותו לבד.**

כך הבוחן בוחן את התלמיד

כשבחור בישיבה קטנה אומר דברי רבי שמעון שקאפ מילה במילה כפי ששמע אותם מהמג"ש - הבוחן היסודי מנסה לבדוק האם הוא קולט את הדברים, או שהוא רק מעתיק את המילים ששמע. הבחור מתרגז - מדוע אתה צריך לשוב אותי מכל הצדדים? אכזר אתה. אתה סתם רוצה להכשילני. אבל הבוחן רוצה לראות דבר אחד - האם הוא מבין באמת את הדברים? אם אשאל אותו מהצד השני, האם הוא יידע מה לענות?

כשאתה שומע ואח"כ עושה, למרות שאתה מעתיק את שמועתך די יפה, ראשית, לא דווקא שאתה מבין אותו עד הסוף, שנית, מאיפה אתה ידעת? כי משהו

ולומדים, מתפללים בהתלהבות, עוסקים בגמילות חסדים. אם תעשה את זה בכוונה להתקרב לה', לשם שמים ולא בשביל דברים אחרים, ותעשה את זה אף גם כשקשה לך, ותתפלל לסייעתא דשמיא, ותבטח בה' שיעזור לך שהעשייה תועיל כך מה שהיא צריכה להועיל, **אזי יתגלו לך רזי תורה בשעת מעשה...** פירוש חדש בפסוק, או הרגש חדש, הרגש חדש של דביקות בה', אשר הוא דבר ששום ספר אינו יכול לתת לך, כי הוא מגיע מתוך עשייה.

אחד סיפר לי לאחרונה שמישהו ניגש אליו עם אור בעיניים ושאל: מדוע נאמר 'כי נר מצוה ותורה אור'? נר הלא אינו האור עצמו, אלא הכלי עם הפתילה שמחזיקים את האור. ובכן, מדוע המצוה נקראת נר והתורה נקראת כלי? והמשיך: נראה לי התשובה כי **תכלית מעשה המצוה היא להלהיב אש פנימית באדם**, ולכן המצוה נקראת נר שהוא הכלי המחזיק את האור, כי **התכלית של המצוה היא האש הפנימית.**

הנה רעיון זה מופיע בהרבה מספרי **החסידות** (לדוגמא, בבית אהרן לחנוכה), אך אצל אותו אברך התשובה התנוצצה כמו מאליה אחרי עשיית מצוה. **הוא עושה מצוה ומרגיש שהמצוה מלהיבה בו אש פנימית**, או אז הוא ניגש לחבירו ואומר לו: נדמה לי שמפני כך נקראת המצוה נר. זה מה שנקרא **'נעשה ונשמע'**. התנוצצה לך **הבנה תוך כדי עשיית מצוה**, ואתה בא ואומר בהיסוס: נדמה לי שאפשר לומר כך וכך. הפלא ופלא! זכית לכך. אל תאמר תורות ששמעת מאחרים. **עבוד בתמימות, תומת ישרים תנחם, ותזכה לתורה אור.**

נעשה המביאה לידי נשמע

מה טוב ומה נעים מעתה הביאור באגדה דמסכת שבת הנ"ל. הקב"ה מצייע את

נובעת מרצון להגיע להבנה יותר אמיתית. בא נלך אל התוצאה ונראה למי יש יותר הרגשים ויותר הבנה בעבודת ה'.

המבחן הוא בתוצאה הסופית

אם אין האדם מייגע עצמו בעשייה, אך הוא יושב ולומד כתלמיד באוניברסיטה, בהתחלה זה נראה כל-כך נחמד - מלא טעם. אתה נכנס לבית כנסת מפואר, אתה רואה את ארון הקודש, את הספסלים, את הספרים החדשים וארונותיהם, הכל מהודר ומלא טעם. אח"כ אתה נכנס לבית כנסת ישן, ואתה רואה ספסלים ישנים וקירות מתקלפים, ויושבים שם שנים הלומדים בחברותא מתוך ספרים ישנים ובלויים. אינך יכול לדעת. יש לך נטייה לשפוט לפי ההתחלה, אבל אינך יודע מהי התוצאה הסופית אצל הלומדים.

השאלה היא: איך נראה האדם בסופו של דבר? **זה שעבד על עצמו והתייגע ומסר את נפשו, ורק הקב"ה ידע כי זה היה בינו לבין קונו, הוא זוכה אח"כ למדע וחכמה ורוח הקודש שורה עליו.** מתקיימים בו כל מה שכתוב בברייתא **דרכי מאיר:** מגלין לו רזי תורה ונהנין ממנו עצה ותושיה. בתחילה אף אחד לא רצה להתייעץ איתו. אבל עכשיו, כולם משתוקקים להתייעץ איתו, לעומת השני שהכל נצנץ אצלו, והתקיים בו 'תורה וגדולה במקום אחד' (לפי דעתו, כי באמת היתה יותר גדולה מתורה), שאין אחד רוצה ליטול ממנו עצה. **הוא אומר: כשאתה רואה אדם שקורע את עצמו בעבודת ה', מה אתה רואה? הנה אם הוא עושה זאת בגישה הנכונה - אתה רואה בו תמימות, וממילא מתקיים בו 'תומת ישרים תנחם'. זה מוביל אותו אל התכלית ומתגלין לו רזי תורה.** אנשים בסוף ישחרו

אמר לך. ובכן, כמה יעלה ערכו כשתבינו מבלי שאף אחד בעולם יאמר לו? **דיבור איכותי הוא דיבור שאתה מבינו לבד.** איך אתה מבינו לבד? - כי מוחך נעשה פרה ורבה. אכן מוחך אינו נעשה פרה ורבה מעשייה שאינה כראוי. **תורה שמתגלית לך מעשייה נכונה, היא תורה נקייה - שמן זית זך.**

נעשה ונשמע הוא הפך הפזיזות

בני ישראל אמרו נעשה ונשמע. יצאה בת קול ואמרה: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו? ועל זה מסבירים שם **חז"ל** כי בני ישראל יש להם פנימיות. הם דומים לאתרוג² שפריו קודם לעליו. ומביאים לזה סייעתא מרבא שהצדוקי ראה שנוטף דם מאצבעו בעת לימודו. פירושו של דבר: **כשאתה רואה אדם שקורע את עצמו בלימודו, כשאתה רואה אדם שלומד ומאצבעו נוטף דם, כשאתה רואה אדם לומד ונרדם, כשאתה רואה אדם שמתפלל ביגיעה, מה אתה רואה אז? יש שתאמר: אינני רואה פה את האדם החכם ביותר, אינני רואה כאן איש בר דעת... רוצה הייתי לראות אדם שכל תהלוכתו אומרת חכמה ופקחות. כאן אני רואה אחד שהוא קצת בבחינת צדיק ורע לו (צו"ל בלע"ז), אחד שנוטף לו דם וקשה לו... למה אינך יכול לעבוד את ה' בנועם? שתה קצת משקה ואמור דברי תורה. תהיה מלומד. זה מה שטען אותו צדוקי. עמא פזיזא. חבל! חשבתי שאתם עם חכם ונבון, או כפי שנקרא בעולם - עם הספר.**

ורבא השיב לו: מסכן! עקמומיות הזו, גאוה זו, מהלך זה - שודד לך את נפשך. רבא אומר לו כך: האם נדמה לך שהקדמת נעשה ונשמע באה מתוך פזיזות? אם כך אתה חושב, יש לך חוסר הבנה מדרגה ראשונה. היא לא נובעת מפזיזות. היא

ב. כן פירשו שם תוספות שתפוח הכוונה לאתרוג.

שום הבנה לא תשווה ולא תערוך לה

דבר זה הוא סוד. מלאכי השרת יודעים ממנו כי הם נקיים וטהורים. אך אנשים בשר ודם, היתכן שיידעו מסוד זה? התשובה היא שבני ישראל דומים לאתרוג. יש להם חלק א-לוה ממעל. הם בני אברהם יצחק ויעקב. הם יודעים שמי שלומד תורה בלילה - חוט של חסד משוך עליו ביום. פירושו הפשוט הוא **שכאשר האדם קורע מעצמו ומתייגע בלימוד התורה - הקב"ה מגלה לו בחסדו את אור התורה**. מי שנותן צדקה כשקשה לו ואח"כ מתיישב ללמוד ומבין איזו הבנה חדשה, הלא זה 'נעשה ונשמע' פרטי שהיה לו.

גם בתפילה זה כך, כדברי הבעש"ט הק'. האדם יכול ללמוד על עניני תפילה, הוא יכול לקנות ספרי ליקוטים על עניני תפילה. הפלא ופלא. אבל **מכל זה לא יוכל להשיג מה שיוכל להשיג על-ידי העשייה**. הולך היהודי ומתייגע בתפילות... וכן לגבי השבת, הוא עושה הכל כדי לנצל את השבת ולא לבלותה באכילה ושינה ודברים בטלים... הוא עובד על עצמו שישיר לכבוד ה' ולכבוד השבת, אזי מגלין לו רזי תורה. **הקב"ה יגלה לו מה זה שבת. אדם כזה יאמין בשבת**. לא מפני ששמע איזה ווארט, אלא משום שהוא יודע ששבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא. איך הוא יודע את זה? **הוא יודע את זה כי הוא היה שם, כי נתקיים אצלו 'נעשה ונשמע'**.

הבנת האמונה על-ידי העשייה

מכאן אנו באים אל נקודת האמונה. אמונה היא הבנת הלב. היא הבנה שמעבר לאותיות. ובכן, עם מילים אפשר להגיע אל הידיעה, אך אי אפשר להכריח ללב לקבלה. אכן כשהאדם עושה עשייה, הקב"ה נותן לו אמונה במתנה. כך הוא לגבי בטחון. הקב"ה צריך לתת אותו לאדם. וכשהאדם נלחם עם עצמו... הוא נלחם שלא לדבר

לפתחו לברר אצלו איך לכלכל את צעדיהם במצבים מורכבים.

נהנין ממנו עצה ותושיה

קחו לדוגמא את הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. אף ממנו צחקו. צחקו מתמימותו, צחקו מבקיאותו, ובסוף - כולם נהנו ממנו עצה ותושיה. התקיים בו **הפסוק** 'תומת ישרים תנחם', ויצאו ממנו פסקים וחידושי תורה מופלאים בזרעים ובכל שאר מקצועות התורה. צחקו מלימוד הבקיאות שלו. למה? כי אם רוצים ללמוד תורה, צריך לעשות את זה אחרת. אינך הולך עם סגנון הלימוד הישיבתי. אמנם דוגמא היא של אדם שאומר: אני שומע, אבל אני עסוק עכשיו עם הקב"ה. עוד מעט נדבר על לימוד העיון. כעת אני צריך לדבר עם השי"ת. אתה רואה אצלו תמימות, אתה רואה אצלו אמת. הקב"ה אשר בוחן כליות ולב מעיד עליו, על טהרתו, על תמימותו, על נקייתו...

הגע עצמך! אם הוא לא הלך בתלם, איך יצאו ממנו כל החידושים האמיתיים? איך הוא זכה לכוון לאמיתיה של תורה? איך כתב פירוש על ירושלמי שלא מבינים שם מילה אחת? איך עושים את זה? התשובה היא שזהו 'תומת ישרים תנחם'. אחרי עשייה באה שמיעה. שמיעה אין פירושה שהאדם מחליט שהוא הולך להבין... אני הולך ללמוד ולהבין ואז אערוך סיום... לא! הקב"ה הוא זה שמגלה לו, וכדי לזכות לזה, צריך לקיים 'נעשה ונשמע'. **דבר ראשון - ללכת בדרך הישר. הוא נקי, הוא טהור, הוא לומד בהתמדה, הוא מתייגע בתלמודו, הוא נופל וקם, נופל וקם, הוא עובד את ה', ואז מגיעה שמיעה**. שמיעה פירושה שמישהו מדבר אליו והוא שומע. **הקב"ה מדבר אליו, נשמתו מדברת אליו**. אינך צריך ללמוד לבד. זה יבוא אליך מעצמך.

לא הוצרך להתאפק, אך כיון שבא לידו ורצה להסתכל או לעשות או לדבר והתאפק - כשהוא מתאפק, מתרחש איזה דבר בנפשו. הוא נלחם עם עצמו ומחליט להתאפק. החלטה היא הבאה מתוך בחירה, ולא החלטה קלה היא. היא יותר קשה מלקום ולעשות, כי הנפש רוצה לקום ולעשות, והוא עוצר אותה. דבר זה מעורר את הנפש.

קבלת עול מלכות שמים

לשוננו של ה'פרי הארץ' הוא שזה מה שנקרא קבלת עול מלכות שמים על האבר. פירושו של דבר שמדת המלכות של חלק זה של הנפש יצאה מן הכח אל הפועל. זה מה שקרה עכשיו. המלכת את הקב"ה על פיך כשלא הגבת. המלכת את הקב"ה על עיניך כשלא הסתכלת. זה מה שנקרא עשייה המעוררת את הנפש. זה מה שנקרא שהתאפקות היא כמו עשייה. זה מה שמעורר את כח אברייך ומחזקם. יש לך מעתה כח יותר חזק בפיך, כח יותר חזק בעיניך, יותר כח במוחך, יותר כח בכלי המעשה שלך. למה? כי עשית עשייה. עשייה מביאה לידי שמיעה.

זוהי הסיבה למה שאמרו הצדיקים תמיד להוסיף הרבה במצוות מעשיות, כי ככל שהאדם מוסיף בעשייה, הוא מקבל יותר הבנה. אח"כ כשהוא קורא בספר, הוא מבין את הכתוב שם, כי הוא כבר הרגיש את הדבר עצמו. זה מגיע אצלו מבפנים. אין הוא מרמה את עצמו. ואז מעשיו מרובין מחכמתו. עכ"פ יסוד גדול של קבלת התורה הוא, וככל שהאדם יוסיף להלחם עם עצמו לעשות ולא לעשות כשאין צריך לעשות, והכל מתוך תכלית שהוא רוצה ללמוד תורה... אני רוצה ללמוד תורה, הריני מקיים מצוה זו כדי ללמוד ולהבין... כך יזכה יותר ויותר שהעשייה תביא לידי שמיעה, ויגיע לדביקות גדולה בה'.

בשבת דיבורים של חול, ומדבר רק דיבורים של אמונה ושר שירות ותשבחות... אז הוא מקבל פתאום את ההבנה - אני יודע שהקב"ה יעזור. כי אחרי העשייה - באה השמיעה, שמיעה מסוג אחר...

כך הוא בכל הדברים. יש הבנה שרק העשייה יכולה להביא לך. ואל תחשוב שאתה פחות נחשב לחכם כשאתה פועל באופן זה. להיפך, זוהי חכמה עמוקה ואמיתית בהרבה.

זיכוך החומר על-ידי העשיות

כתוספת לכך יש להביא מה שכתב ה'פרי הארץ' (פרשת נשא) בענין האור הקיים בכל אבר מאברי האדם אשר אינו יכול להזדכך כי אם על-ידי העשייה. לשוננו הוא: "אין החומר מזדכך כי אם על-ידי מצוות מעשיות בדווקא, אז יבקע כשחר אורו". ושם מבואר שחוש הראיה, חוש השמיעה, חוש הטעם, וכן הלאה, יש להם הבנה, הרגש, אור, והוא יכול להתחזק רק כאשר האדם משתמש עם אבריו כדבעי. שום לימוד אינו יכול להביא לו אותו הרגש. ועוד מבואר שם שבחלקו הגדול זה נעשה על-ידי התאפקות.

כשאתה משתמש עם אחד מאברייך באופן של התאפקות, אתה מקבל מזה אור גדול. וסיבת הדבר היא על פי היסוד הנ"ל. אתה לוקח את הכח. הפה הוא כח. זה לא השפתיים ולא הלשון. זה כח שקיים במוח שרוצה לדבר. כשאתה מעורר אותו בצורה כזו שאתה רוצה לדבר ואינך מדבר כי אין נכון עכשיו לדבר, אתה כאילו עושה עשייה. כעין שאמרו חז"ל (קידושין לט, ב) במי שבא דבר עבירה לידו וניצל ממנה ולא עשה, שנותנים לו שכר כעושה מצוה. ההתאפקות נחשבת כעשייה. אלמלא היה בא דבר עבירה לידו - לא היה נחשב לו כעשייה, כי

לזכות

החתן **מאיר דוב** בן **מרים**
והכלה **מאטיל** בת **אסתר יהודית**
נדבת אבי החתן ידידינו
הר"ר **אשר פסח גרינבערג** שליט"א

לזכות

החתן **דוד** בן **רחל לאה**
והכלה **גיטל** בת **עלקא** בתיא
נודב ע"י ר' **דוד קויפמאן** נ"ו
נודב ע"י
ר' **אליהו מזרחי** לרגל נישואי בתו

יום שני פרשת בהעלותך י"ג סיון תשפ"ה

גילוי כוחות האברים על-ידי עשיית פעולות

**שמעשיו מרובין מחכמתו, אף שבאות
רוחות חזקות ונושבות בו - אין מזיזין
אותו ממקומו.**

אך כשמתבוננים במשל, מתעורר קושי. המשל מדבר על שרשים וענפים. השרשים הם הסיבה ומוסתרים בתוך האדמה, והענפים הם התוצאה ויוצאים מתוך השרשים. ובכן, אם היינו לוקחים חכמה ומעשה, בוודאי היינו אומרים שחכמה היא השורש והמעשה הוא הענף. מכל צד שתסתכל, תגיע למסקנא זו. חכמה היא ההתחלה, היא הרעיון, היא מוסתרת, היא עמוקה, אבל היא שורש הדברים, ואח"כ יוצא ממנו דיבור ומעשה. סוף מעשה במחשבה תחילה. למשל, יש לו לאדם רעיון לבנות בנין, והוא הולך ובונה, ובגמר הבנין הוא אומר: אתה זוכר לפני עשרים שנה, בפעם הראשונה שפגשתי אותך בבית הכנסת, הצגתי בפניך את רעיוני? אז התפתח השורש. אף אחד עדיין לא ידע, אף אחד עדיין לא דיבר. זה היה אז כמו חלום. אח"כ השורש התחיל להוציא ענפים.

החכמה היא ענף המעשה - האמנם?!

שינו **באבות** (פ"ג מ"ז): "הוא (רבי אלעזר בן עזריה) היה אומר כל שחכמתו מרובה ממעשיו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מרובין ושרשיו מועטין והרוח באה ועוקרתו והופכתו על פניו, שנאמר (ירמיה יז, ו) 'והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב', אבל כל שמעשיו מרובין מחכמתו למה הוא דומה? לאילן שענפיו מועטין ושרשיו מרובין שאפילו כל הרוחות שבעולם באות ונושבות בו, אין מזיזין אותו ממקומו, שנאמר (ירמיה יז, ח) 'והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבוא חום והיה עלהו רענן ובשנת בצורת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי'".

הביאור הפשוט הוא **שמי שאין לו מעשי מצוות**, הרי הוא יהודי חלש. **יש לו הרבה רעיונות נפלאים במוחו, אבל הוא לא מספיק בנוי, וכיון שבאה רוח של נסיון - מיד הוא נעקר ונהפך על פניו.** מאידך, מי

שם הוא מביא כאותו יסוד של ה'פרי הארץ':
**"כל איש ישראל יש לו עשרים ושתיים
 אותיות התורה ובו כל התורה כולה ברמ"ח
 מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, וכשאדם
 שומר עצמו ממצוות לא תעשה ומקיים
 מצוות עשה, אזי נתגלה בו אור התורה על
 כל אבר פרטי ועל כל גיד פרטי".**

כל פעם שהאדם מקיים מצוה עם אחד
 מאבריו, אותו אבר מקבל חיות. עיניו
 יתחילו לעבוד טוב יותר, פיו יתחיל לעבוד
 טוב יותר, מוחו יתחיל לעבוד טוב יותר, לבו
 יתחיל לעבוד טוב יותר. כיסוי יש על כל
 אחד מאברי האדם אשר אין נותן לחיותו
 להאיר, **וכשהוא מקיים מצוה, הוא נותן
 לאור של אותו אבר העוסק בקיומו להאיר
 החוצה.** "כמו שכתוב 'וראו כל עמי הארץ
 כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'". פירושו
 של דבר שיש בך כבר שם ה', אבל לפני
 שאתה מקיים מצוות, אין עמי הארץ רואים
 כי שם ה' נקרא עליך, ולכן אינם יראים
 ממך. אבל **אם תקיים מצוות, שם ה' יאיר
 מאבריו ויאיר החוצה וממילא יראו ממך.**

למשל, מצות תפילין, אשר **חז"ל** ייחסו
 אליה פסוק זה באמרו: 'וראו כל עמי הארץ
 כי שם ה' נקרא עליך' - אלו תפילין
 שבראש. וידוע המעשה של **בעל התניא**
 זיע"א שכאשר באו הגויים לעשות פוגרום,
 נעמד ליד החלון כשהוא עטור בתפילין,
 וכיון שראוהו, נתקפו אימה ופחד ונמלטו
 כל עוד נפשם בם, וכששאלוהו תלמידיו: הן
 אף אנו עטורים בתפילין, מדוע מאתנו לא
 נתייראו? השיב להם: חז"ל אמרו אלו תפילין
 שבראש, לא אלו תפילין שעל הראש.

פירושו של דבר שיש אור במוח האדם,
 אבל זה עדיין לא מאיר. זה ממתין עד
 שיפרה וירבה וייצא מן הכח אל הפועל. אכן
כשאתה מקיים מצוה במוחק, זה מה שגורם

בתחילה ישבנו לבדנו, אח"כ כינסנו את
 הציבור כולו, וכך הלכו הדברים והתפתחו
 עד שהגענו הלום.

אולם במשנה מבואר להיפך. התנא
 אומר שאם יש לו לאדם מעט מעשים
 וחכמה מרובה, הוא דומה לאילן שיש לו
 שרשים מועטים וענפים מרובים, הרי
 שהמשיל את המעשים לשרשים ואת
 החכמה לענפים. פליאה עצומה.

ויקחו בידם מפרי הארץ

אכן ראיתי להרה"צ **רבי עקיבא רבינוביץ**
 זצ"ל **האדמו"ר מפאריסוב** שביאר שדיוק זה
 עומד מאחורי דבריו של **ה'פרי הארץ'**
 בפרשת נשא שהובאו בשיעור הקודם. ה'פרי
 הארץ' מביא שם את המשנה, ואז הוא מבאר
 שמה שבעיקר מזכר את האדם ומביאו אל
 התכלית הוא המעשים. בהביאו את המשנה
 בתחילה, התכוון לדיוק זה. הוי אומר:
 כשלומדים את המשנה, מתעוררת קושיא
 עצומה: מה זה שהתנא רבי אלעזר בן עזריה
 המשיל את המעשים לשרשים ואת החכמה
 לענפים? והתשובה היא שהתנא הודיע לנו
 יסוד שלא תמיד אנו מודעים לו, והוא
 שכאשר חסר לו לאדם בחכמה (בהבנה), אין
 זה אלא מפני שחסר לו מעשי מצוות.
המצוות המעשיות (הכוללות גם התאפקות מדבר
 עבירה, כדברי ה'פרי הארץ'), **יש להן כח של
 שרשים. הם מעניקים חיות חדשה. ועל-ידי
 המצוות שהאדם עושה, צומחות אצלו
 ענפים שהם החכמה, והוא מתחיל להבין
 דברים ומקבל את הגישה הנכונה אליהם,
 והוא מתחיל לדעת את המעשה אשר יעשה,
 ומקבל הבנות חדשות בעבודת ה'.**

**וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא
 עליך**

להבין יותר, נעתיק לשונו של **ה'דגל
 מחנה אפרים'** בהפטרה לפרשת כי תבוא,

הפסח (מצוה טז). הוא כותב שם בלשוננו: **"דע כי האדם נפעל כפי פעולותיו, ולבו וכל מחשבותיו תמיד אחר מעשיו שהוא עושה בהם, אם טוב ואם רע, ואפילו רשע גמור בלבבו וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום, אם יערה רוחו וישים השתדלותו ועסקו בהתמדה בתורה ובמצוות** (בהתמדה דייקא, כי אם יעשה מעשה טוב אחד בלבד, לא ייפך לאדם כזה), **ואפילו שלא לשם שמים, מיד ינטה אל הטוב, ובכח מעשיו, ימית היצר הרע, כי אחרי הפעולות נמשכים הלבבות.** ואפילו אם יהיה אדם צדיק גמור ולבבו ישר ותמים, חפץ בתורה ובמצוות, אם אולי יעסוק תמיד בדברים של דופי, כאילו תאמר דרך משל שהכריחו המלך ומינהו באומנות רעה, באמת אם כל עסקו תמיד כל היום באותה אומנות, ישוב לזמן מן הזמנים מצדקת לבו להיות רשע גמור, כי **ידוע הדבר ואמת שכל אדם נפעל כפי פעולותיו**".

זו אחת מהסיבות שה'דברי חיים' מצאנו זיע"א הקפיד כל-כך שהשוחט יעסוק בגמילות חסדים. הכרתי יהודי שביתו פתוח היה לרווחה לכל מאן דבעי, וכל הנוסעים לחו"ל מתאכסנים אצלו, ואמרו לי בניו שזו היתה הסיבה, ששימש כשוחט. הוא קיים מה שהורה ה'דברי חיים', כי העוסק בשחיטה עלולה להוולד בו מדת אכזריות למרות שהוא מקיים בזה מצוה גדולה ומברך אשר קדשנו במצוותיו ומזכה כל בני ישראל בבשר כשר, סוף סוף יש בזה מדה של אכזריות, ולכן הוא מוכרח לעסוק בגמילות חסדים. יהודים חסידים ויראי שמים היו עושים זאת למעשה. הם לא רק דיברו על הרעיון, אלא עשו למעשה. במשך עשרות שנים היו הם אלו שסיפקו אכילה שתיה ולינה לאורחים הבאים לעיר.

למוחק להאיר את אורו החוצה. תפילין של ראש הן דוגמא קלה. כשאתה מניח תפילין של ראש ומכניס לתוך מוחך את ד' הפרשיות על-ידי שאתה אומר קודם לכן לשם יחוד באופן הנכון, אתה נותן למוחק כח להאיר ואז הוא נעשה פרה ורבה.

איה הוא לב היהודי?

נביא לזה דוגמא קלה: יש לו לאדם לב. ללב היהודי יש הרגשים כל-כך עמוקים, ממש בלי סוף, בין בסוגיית הרחמנות, כמו שאמרו חז"ל שבני אברהם יצחק ויעקב הם ביישנים רחמנים וגומלי חסדים, ובין בסוגיית ההשתוקקות לקדושה. לב יהודי יש לו הרבה מאוד פינות ועומקים. אבל הם לא דווקא יוצאים מן הכח אל הפועל. אתה רואה ילד בן שנתיים רב עם אחיו או אחותו. הוא חוטף מידי איוזה משחק ובורח. פעמים שאתה רואה יותר חמור מזה, שהוא פוגע בשני ומתכבד בקלוגו. פעמים שמדובר בבן שנתיים ופעמים שמדובר במבוגר שמתנהג כילד בן שנתיים. אתה רואה מציאות כזאת. אתה רואה אדם שמתכבד בקלוגו חבירו. היכן לבו היהודי? הלא זו התנהגות משונה! בגלל שפלוגי חלש, אתה עושה ממנו ליצנות ובזה אתה מגדיל את עצמך? הלא זו גישה מאוד לא יהודית, ולא צריך להיות פיקח גדול להבין זאת.

אכן התשובה היא **שלב היהודי עכשיו מכוסה, יש עליו ערלה, והלב אינו מאיר.** ובכן, מה אעשה? - פשוט מאוד. **תתחיל להשתמש עם לבך היהודי.** גמול חסדים, בקר חולים, ותראה שיתקיים בך **'אדם נפעל לפי פעולותיו'** ותתחיל להרגיש את **לבך היהודי**.

האדם נפעל לפי פעולותיו

כל זה באמת מונח ביסודו הידוע של החינוך בענין איסור שבירת עצם מקרבן

לפיכך הרבה להם תורה ומצוות

החינוך מפטיר שם: "ועל כן אמרו

טיפול בו במסירות ונאמנות במשך כמה שנים, שמספר שבמקרה זה נפל עליו כי הוא היה גר קרוב. הוא לא מייחס לזה חשיבות מיוחדת. הוא לא קולט שהוא נעשה על-ידי כן אדם כנוע. איננו מדברים עכשיו על הסגולה של כיבוד אב. אנו מדברים על כך שבזכות זה פניו מאירים. מה, הוא לא רואה? הוא לא רואה שפניו מאירים? הוא נהפך לאדם 'נותן', אדם שנותן שלא על מנת לקבל, הוא נהפך לאדם שמכיר טובה, הוא נהפך לגומל חסדים. אכן כן, מה חשבת שיקרה? הוא לא תכנן זאת. טכנית, מאחר שהיה גר קרוב, הוא טיפל בו כל יום. אבל זה מה שקרה.

אחת מהדוגמאות היא - דוגמא שמתקיימת אצל מאות יהודים. ובכל תחום זה כך. האדם נמשך שלא מרצונו. פלוני זקוק היה לעזרה, ובדיוק הוא היה אז פנוי ונחלץ לעזרתו, ועכשיו הוא מאיר. מה נאמר לכם? הוא נעשה בעל מדרגה. הוא נשאר אותו אברך נחמד, אבל תסתכל עליו, יש לו עדינות מיוחדת, יש לו השגה של גמילות חסדים, יש לו לב ששופע לאחרים... אני לא צריך, קח, שיהיה לך... מתי הוא קנה את הלב הזה? איך זה קרה? כל-כך הרבה פעמים אפשר לראות בחוש שהאדם גדל ככל אחד אחר, מתי הוא נהיה בעל מדרגה בסוגיא זו? האם הוא החליט יום אחד שהוא הולך להיות בעל מדרגה? בדברים אחרים אינו בעל מדרגה גדול. כמה אברכים יש שאינם בעלי השגה גדולים, אבל יש תחומים ביהדות שעומדים מתפעלים כאשר רואים היכן הם עומדים בהם. הם בווודאי טיפסו מתי שהוא על סולם.

התשובה היא כפי שהחניך אומר. המציאות היא שהוא היה היכן שהוא... היתה לו סייעתא דשמיא, אם בגלל דמעותיה של אמו, אם בגלל איזו מצוה

חכמים זכרונם לברכה (מכות כג, ב) רצה המקום לזכות את ישראל, לפיכך **הרבה להם תורה ומצוות, כדי להתפס בהן כל מחשבותינו ולהיות בהן כל עסקינו, להטיב לנו באחריתנו, כי מתוך הפעולות הטובות, אנחנו נפעלים להיות טובים** וזוכים לחיי עד. ורמזו **זכרונם לברכה** על זה באמרם (מנחות מג, ב) כל מי שיש לו מזוזה בפתחו וציצית בבגדו ותפילין בראשו, מובטח לו שלא יחטא, לפי **שאלו מצוות תמידיות ונפעל בהן תמיד**.

"לכן אתה, ראה גם ראה מה מלאכתך ועסקיך, כי אחריהם תמשך ואתה לא תמשכם. ואל יבטיחך יצרך לומר, אחרי היות לבי שלם ותמים באמונת אלוקים, מה הפסד יש כי אתענג לפעמים בתענוגי אנשים לשבת בשווקים וברחובות, להתלוצץ עם הלצים ולדבר צחות, וכיוצא באלו הדברים שאין מביאין עליהם אשמות וחטאות, הלא גם לי לבב כמוהם, קטני עבה ממתניהם, ומדוע ימשכוני הם אחריהם? אל בני! השמר מפניהם פן תלכד ברשתם, רבים שנו מתוך כך כוס תרעלתם, ואתה את נפשך תציל".

האדם נשאב שלא מרצונו

כך הוא בספר החינוך, וכך הוא ברמב"ם **הלכות דעות**. האדם נמשך בעל כרחו אחר סביבתו. יש שאנשים מתפלאים על עצמם או על בניהם או על אחרים. הוא הלא מגיע מבית חשוב - איך הוא התדרדר כל-כך? יש שמפטירים ואומרים: אי אפשר לדעת חשבונות שמים. אך לפעמים אין צריך לדעת חשבונות שמים. אפשר ללמוד את דברי החינוך. **אם האדם עסוק בדבר מטוים בכל יום, הוא ייהפך להיות אדם כזה, בין אם הוא מתכנן זאת, בין אם אינו מתכנן זאת**.

אפשר לשמוע אדם שאביו היה חולה ומבין שאר האחים טיפולו נפל עליו ואכן

תהיה לך הבנה לרחום וחנון. להיות רחום וחנון פירושו שאתה מבין מה זה רחום וחנון. חכמה היא תוצאה של עשייה. היא ענף היוצא מן השורש.

רגליו מוליכות אותו

בעבר הכריחו את האדם לעשות טובות לאחרים... לך פלוגי ותן לו מילה טובה, זה ממש יכול להרים אותו... ומחמת שהוא עשה זאת פעמים הרבה, הוא מבין בהרעפת מחמאות על אחרים. זה מה שקרה. ביקור החולים והכנסת הכלה ונתינת הצדקה שעשה, גרמו לו להיות חנון ורחום. אתה יודע מה זה אומר שהוא חנון ורחום? זה אומר שהיום הוא מביא מעצמו מה לומר ואיך לומר. הוא מבין דבר מתוך דבר. הדבר הראשון היה עשייה. כפי שבחכמה יש מבין דבר מתוך דבר. למדתי ולמדתי ודימיתי מילתא למילתא, כך גם בעשייה, אם אתה עושה הרבה עשיות, אתה מבין מעצמך מה לעשות. רגליו מוליכות אותו לבית המדרש. בתחילה דחף את רגליו ללכת ועכשיו רגליו הולכות מאליהן. מדוע הן הולכות מאליהן? כי הבנתו מגיעה ממקום עמוק ביותר. הוא מבין שצריך ללכת. מדוע עשית את זה? - הבנתי שזה מה שצריך לעשות. זוהי התוצאה. זה מה שנקרא אור הקיים ברגליים - אור שהוא גבוה מדעת.

הרגל נעשה טבע הוא אותו דבר, אך בדרגה נמוכה בהרבה. הוא התרגל ואינו יודע למה, ולא דווקא שזה נובע מהמוח, ולכן תראה שהרגל נעשה טבע קיים גם בכיוון השלילי. אך האור היוצא מן האברים אינו תלוי בהרגל נעשה טבע, אלא כיוון שעשית פעמים הרבה, רגליך מבינות כבר מאליהן.

אפשר לראות זאת הרבה לגבי האצבעות. שאלו את מי שמנגן באורגן:

שעשה... לא משנה... לא צריך לתכנן את זה ולא צריך שזה יהיה לשם שמים. אם אתה עסוק בעשיית דברים טובים, ואתה עושה אותם שוב ושוב, תיהפך לאדם טוב.

הפעולות משנות את המהות

יש שני מאמרי חז"ל בענין 'והלכת בדרכיו', אחד במסכת שבת (קלג, ב) מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום, והשני במסכת סוטה (יד, א) מאי דכתיב: 'אחרי ה' א-להיכם תלכו'? וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: 'כי ה' אלוהיך אש אוכלה הוא!' אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר חולים, אף אתה בקר חולים; הקב"ה ניחם אבלים, אף אתה נחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, אף אתה קבור מתים. יש מה שאתה צריך לעשות, ויש מה שקורה לך בלב. חנון ורחום הם מה שקורה לך בלב. הפעולות, הן העשיות שעליך לעשות. אתה הולך לחתונה ומאחל ברכת מזל טוב. קשה לך, אבל אתה עושה את זה. אתה מתקשר לפלוני להודות לו. כך אתה עושה כל מיני דברים טכניים ופשוטים, ומתקיים בך אחר הפעולות נמשכים הלבבות.

היסוד הוא יסוד ידוע ומוכר שאתה מהדרכים להשפיע על הלב היא על-ידי הפעולות, אך בספרי הצדיקים הנ"ל אנו רואים שיש אור בלב, אבל הוא מכוסה בכיסוי, ואת הכיסוי הזה צריך להסיר, 'ומלתם את ערלת לבבכם', וכשהאדם עוסק בפעולות, הוא גורם לאותו אור שבלבו ושכל אבר שמשותף באותן פעולות, להתחזק ולהאיר החוצה. המילה 'אור' היא בשפת הקבלה, ואם רוצים להשתמש במילה יותר קלה, אפשר להשתמש במילה 'הבנה'. פירושו של דבר שלא רק יהיה לך רגש לדברים ולא רק תיהפך לאדם טוב, אלא

תימנע מעשיית דבר בגלל החשש שהוא לא יהיה מושלם, כי הוא בוודאי לא יהיה מושלם. אתה חייב לקפוץ אל המים ולעשותו, ולעשותו שוב, ואם נכשלת - הפלא ופלא. זה סימן טוב. להיכשל אינו בהכרח כשלון טוטאלי. כשלון הוא הדבר היחיד שגורם לך להבין מדוע פלוני התרה בך לא לעשות אותו בדרך זו אלא בדרך זו. אתה חשבת שאין חילוק ועכשיו אתה קולט שהוא צדק.

חייבים לגשת כך להרבה מאוד תחומים ברוחניות, כי ההבנה תגיע רק אחרי העשייה.

מספיקין בידו לשמור ולעשות

הנה **התנא** אומר **באבות**: הלומד על מנת ללמד - מספיקין בידו ללמוד וללמד; הלומד על מנת ללמוד וללמד לשמור ולעשות - מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות. הפירוש הפשוט הוא שהוא זוכה לסייעתא דשמיא. אתה מתכוון לקיים? - תצליח לקיים; אתה מתכוון ללמד? - תצליח ללמד. **כפי המחשבה שאתה מצרף לעשייה, כך תוכל לקיים.** אבל לדברי ה'פרי הארץ', יש כאן עוד עומק. איך אפשר לשמור ולעשות? תחשוב! לשמור ולעשות זה אומנות. הוא שומע דרשות על חינוך, הוא שומע דרשות על כל יו"ט ויו"ט, הוא מקבל עצות ורעיונות, הוא שומע על הגדלות של תקיעת שופר ושל מוסף, דברים נפלאים ביותר, אך כשמגיע לשעת מעשה, הכל נעשה כעורבא פרח. הוא לא מרוכז, חם לו, ובנו מושך לו בחליפתו. הוא לא מצליח.

אכן כן, לשמור ולעשות הוא חכמה חדשה. **על מנת שהאדם יוכל להביא את מה שלמד לידי מעשה, הוא זקוק לדעת.** קל מאוד לדבר מזה שקודם התפילה אין

בתחילה הוא הוצרך ללמוד, בתחילה הוא הוצרך לחשב, ועכשיו אתה נותן לו ניגון לנגן והוא מנגן. איך אצבעותיך יודעות היכן ללחוץ? התשובה היא **יש אור שמתגלה באופן ממיילא.** הוי אומר: **יש שם הבנה, יש שם אור, יש שם חיות. החיות של האבר מתגלית החוצה כשמשתמשים בו לדבר מצוה.** זה מה שהרה"ק **רבי מנחם מענדיל מוויטעפסק** זיע"א אומר בפרשת נשא וזה מה שה'דגל' מביא בהפטרה לפרשת כי תבוא וזהו העומק של דברי החינוך. **לכל אבר יש חיות והיא מתגלית כשמשתמשים בו.**

הדרך אל ההצלחה רצופה בכשלונות

זהו אחד מהביאורים במה שאמרו 'אין אדם עומד על דברי תורה אלא אם כן נכשל בהם'. נניח שהאדם רוצה ללמוד להיות בעל תפילה או בדחן או לדבר בפני אנשים וכיו"ב, הוא יכול ללמוד וללמוד, אך אפשר לומר לו: קפוץ למים! אמור את הדרשה, גש אל העמוד (אם נותנים לך רשות). זהו אלא אם כן נכשל בהם. אתה חייב לעשות את זה גם כשאתה עדיין חושש מכשלון. אינך יכול לעמוד על זה מלימוד בלבד. האדם אומר לעצמו כך: יש לי רעיון. מה אני צריך את הבושות של לעשות ולהכשל ואז לעשות נכונה? אלמד כל-כך טוב שבפעם הראשונה אעשה אותו מושלם. כך אחסוך מעצמי את הבושות. יש לו טראומה מזה, כי בנושא אחר שעסק פעם, מישוהו שרצה להחמיא לו, ניגש אליו אחרי הפעם הראשונה, ואמר לו: בשביל הפעם הראשונה זה היה יפה מאוד. הוא כל-כך התרגז עליו. עד היום אין הוא סולח לו על העקיצה שהוא נתן לו. ולכן עכשיו בנושא זה הוא הולך ללמוד כל-כך טוב, שכבר בפעם הראשונה יחשבו כולם שזו כבר הפעם האלף.

אמנם כן, מותר ללמוד הרבה, אבל יש חלק שאי אפשר ללמוד בלי לעשות. **אל**

רוצה לסיים את הדף - זה נחשב למעשה רק לגבי זה. לא עשית מעשה של ביטול היצר הרע, כי לא החלטת לעשות פעולה זו בשביל ביטול היצר הרע. לא פתחת את האור של ביטול היצר הרע. אכן אם למדת על מנת לשמור ולעשות ולקיים... אתה לומד הלכות שבת ומתבונן - רגע אחד! אני צריך לדעת למעשה, כן או לא? לכתחילה או בדיעבד? מי סובר כך ומי סובר כך? שוב פעם, האם צריך להחמיר? כשאתה לומד על מנת לשמור ולעשות, נפתח האור (ההבנה) שתוכל לשמור ולעשות, ולכן תצליח, כי האור שבמוח יפתח לנושא זה של לשמור ולעשות.

הכח לעורר את אור הזכרון

אפשר לראות זאת הרבה בענין עשיית מבחנים אשר היו ישיבות כאלה שבהן היה אפשר להשתמט ממנה... העיקר הוא ללמוד. לעשות מבחנים? זה דבר קטנוני של הישיבות הקטנות. עזוב! תן לי ללמוד... היו מי שעשו מבחנים והיו מי שלא עשו. אמנם לאחרונה היתה בזה התעוררות גדולה, והנה כעת אברכים רבים זוכים לסיים את הש"ס עם בחינות. אברכים הולכים ונבחנים מרצונם הטוב. הם לומדים ונבחנים. הנה מה פירוש של דבר כזה? הפירוש הוא שהאדם אומר כך: אני לומד, ואף אחד לא מחייב אותי לעשות מבחן, אבל אני רוצה לדעת את מה שאני לומד, לסכמו ולזכרו, ולכן אני רוצה להתחייב לעשות מבחנים. הוי אומר: אתה אומר למוחק: אני רוצה לזכור. אפשר לומר למוח: אני רוצה לסיים את הדף. אפשר לומר לו: אני רוצה שתהיה לי יכולת לומר לאשתי שיש לי שיעור. אפשר לומר לו: אני רוצה להרגיש שאני לומד ברציפות. השאלה היא מה אתה עושה. אם תאמר למוחק: אני רוצה לזכור - תסיר ממנו את הכיסוי, ויתגלה בו אור שנקרא זכרון.

חושבים על שום דבר, ורק מתכוננים לתפילה. שם דבר אינו נוגע. אפשר להשליך את כל הטרדות, כי בין כה וכה על-ידי התפילה מגיע שפע חדש, כך שלחשוב על הטרדות הוא סתם ביטול זמן. אבל כשהוא קם בבוקר, הוא רוצה לטפל רק בדבר אחד קטן, כי לדעתו ממש קריטי לטפל בו על הבוקר. חכמה היא, דעת היא, הבנה היא. **צריך שההבנה תהיה כה חזקה, שהוא יוכל לקיימה.**

ובכן, מי יתן לו את הדעת הזו? חננו מאתה דעה. אני מבקש מהקב"ה: רבונו של עולם! תן לי את הדעת, שמוחי יתפוס שזה ביטול זמן, באופן מעשי ממש, ולא אטפל בשום דבר קודם התפילה. אע"פ שהתרגלתי. לא! זה לא נחוץ...

ומה עם כל הספקות שיש לו לאדם? אף פעם אינו יכול לדעת בבטחה אם עכשיו יש לו ללכת עם ימין מקרבת או עם שמאל דוחה. אומרים לו שצריך להשתמש פעם בזה ופעם בזה. כן, אבל ברגע זה איך אני יכול לדעת באיזה מהם להשתמש? ובכן, דעת היא שהקב"ה צריך להאיר אותה.

הלימוד יכול להיחשב כמעשה

אכן אם אתה לומד על מנת ללמד ועל מנת לשמור ולעשות - אתה עושה מעשה. נסביר: לשבת ולהתייגע בלימוד, הוא מעשה. לא חכמה, אלא מעשה. אכן הדבר תלוי, אם האדם לומד רק כדי לדעת את הרעיון - הרי הוא כעוסק בחכמה בלבד. אבל אם האדם לומד מתוך מטרה להיפטר מהיצר הרע, ולא קל לו. הוא יושב ולומד ברציפות וביגיעה. יתכן שהוא לומד עשרים דקות בלבד, אבל הוא לא מפסיק בשיחה בטלה... אני רוצה להתקרב, אני רוצה לבטל את היצר הרע על-ידי התורה... לימוד כזה הוא מעשה. וגודל המעשה אף הוא תלוי במה שהוא מתכוון לעשות. אם הוא רק

לבסוף שלא להיות אדם כפוי טובה. אבל אם הוא עושה את המעשה עם המחשבה הנכונה, המעשה נחשב למעשה יותר גדול.

נבאר בשפה יותר קלה: שני אנשים נכנסים לבית כנסת ריק מאדם ורואים שהשולחנות עמוסים בספרי הלומדים. מיד הם מחליטים להקדיש עשר דקות כדי לאסוף את הספרים ולהכניסם במקומם בארון. מדוע הם עושים כן? הנה האחד עושה כן, כי הוא חס על בזיון הספרים, השני עושה כן, כי הוא מכיר את מי שמופקד על סידור הספרים ויודע כמה הוא עובד קשה, ואמר בלבו: אאסוף את הספרים במקומם ואח"כ אודיע לו.

כשנשאל אותם לאחר מכן מה הם עשו. הראשון יאמר: הצלתי את הספרים מבזיון, והשני יאמר: עזרתי לחברי. כך הם יענו גם אם לא ישאלו אותם מה הם חשבו בלבם, כי אם מה הם עשו. ובכן, **כשהאדם עושה עשר פעמים פעולה של כיבוד ספרי הקודש, הוא מתחיל לרחוש בלבו כבוד לספרים.** תראה אותו ניגש לארון הקודש בעת פתיחת הארון להוצאת ספר התורה ומנשק את הספרים, תראה אותו רץ להגביה דף שיש בו משמות הקודש שנפל ארצה. אצל השני לא תראה זאת. הוא יישאר על מקומו ויאמר: יש עוד אנשים. מלאכתו נעשית על-ידי אחרים. תראה אותו מראה לפלוני שיילך להגביה את הדף. לעומת כן, **את השני תראה מחפש לעזור לאחרים בכל מיני אופנים מקוריים.**

העשייה היא כלי בלבד

סיבת הדבר היא כי העשייה היא מדת המלכות, ומדת המלכות לית לה מגרמה כלום. היא כעין כלי שאפשר להכניס בו כל דבר. **עשייה היא דבר שאתה יכול להכניס בו מה שאתה רוצה.** מה שאתה מכניס -

כל אדם יש לו את האור שנקרא זכרון, כידוע שה'שר שלום' מבעלזא זיע"א היה אומר בשם החוזה מלובלין זיע"א שזכרון הוא דרגה. זכרון אינו תכונה, עד שנוכל לומר: לפלוני יש זכרון טוב. זכרון הוא אור שקיים באדם. אמנם כן, יש דרגות לרוב. צדיקים גדולים זכרו כל דבר. אכן האיש הממוצע אומר: נכון, כתוב שאסור לשכוח מה שלומדים, אבל, ברוך ה', העיקר שאני לומד... השאלה פשוטה מאוד: בשעה שאתה מתיישב ללמוד, האם אתה רוצה לזכור. פעמים שהאדם אומר: לא, אינני צריך. מפחיד לדבר כך, אבל כך היא האמת. האדם אומר: אני לומד כי צריך ללמוד. מדוע אם כן אני צריך לזכור את דף כ' של מסכת כריתות? האם אני צריך להוכיח לחמי שאני תלמיד חכם? לא צריך את זה. אך יש אברך אחר שאומר: **אני רוצה את הזכרון. כיון שהוא עושה כן, הוא מגלה את האור הקיים בו שנקרא זכרון, וממילא מספיקין בידו לזכור, אם כי בוודאי לפי דרגתו בלבד.** לזכרון יש דרגות לרוב, כאמור, ולא מפני שהאדם ממלא מבחן פעם בשבועיים או פעם בחודש, הוא הולך לזכור את כל התורה כולה, אבל עכ"פ לפי דרגתו, **הוא שולף ממוחו כח שנקרא סיכום, כח שנקרא מסקנא, כח שנקרא זכרון מסויים, כי הוא לומד על מנת כן.**

אחר כוונת הלב הן הן המעשים

כל זה משמש אותנו כמשל להבין את המשנה באבות. עלינו להבין שכפי שזה נכון לגבי המוח, כך הוא נכון לגבי הלב. אם האדם הולך לחתונתו של פלוני כי הוא אומר בלבו: אם לא אבוא אליו, הוא לא יבוא אלי, ועוד, אם לא אבוא אליו, איך אוכל לראות את פניו בבית הכנסת? - הרי הוא עושה מעשה בדרגה זו בלבד. אף זה מעשה. **ורבים מהמעשים האלה יגרמו לו**

חכמת חיים וגם מצד השורש הפנימי. אבל **אם מטרתו** לא היתה להיות עסקן עולמי, כי אם **לקיים מצות 'והלכת בדרכיו', הוא נעשה דבוק בה', כי עשיותיו היו עשיות כאלה הקשורות למחשבתו. הן היו ביטויים לרצון שהיה לו, לדבר שרצה שיקרה, ולכן מספיקין בידו. מספיקין בידו עולה על שתי הדרכים.**

הבנה בדברים הגשמיים כיצד?

בשיעור הקודם הבאנו מדברי **הבעש"ט** **הק'** זיע"א על 'נעשה ונשמע' שעל ידי העשייה באה ההבנה, וראינו בדבריו שכך הוא גם בדברים הגשמיים. והנה לכאורה זה מעורר פליאה - איזו הבנה יש בדברים הגשמיים? אבל אם אנו מבינים איך זה פועל, אנו מבינים כך: **אם האדם יעשה דברים גשמיים במחשבה הנכונה ויתמיד בכך, הוא ירכוש את היכולת לדעת כיצד לעשות את הדברים הגשמיים בגישה הנכונה, וזה ייהפך להיות חלק ממנו.**

אם יחשוב בדרך משל כמו שכתוב **בש"ע** (ס' רל"א) שהוא אוכל כדי שיהיה לו כח ללמוד תורה... כל פעם שהוא אוכל ארוחה, הוא אומר: הריני אוכל כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה'. זהו זה. הוא לא נכנס לענינים של תאות אכילה. סך הכל הוא מבקש שיהיה לו כח לעבוד את ה' בשוב הדעת. הנה אם יעשה כך בתמידות, בין כשהוא עייף, בין כשהוא ממנה, מבלי להרפות... הן רואה אתה כמה זה חשוב, כי מדוע היצר הרע כל-כך נלחם נגד דבר כזה שלא לוקח יותר מחצי דקה? לא אמרנו לאדם שיימנע מאכילה. סך הכל אמרנו לו שיאמר שהוא אוכל כדי שיהיה לו כח לעבוד את ה'. הנה מזה אתה רואה כמה זה נחוץ לאדם... **אם יעשה כך, יהיה זה ביטוי של נעשה ונשמע, זה יהפוך להיות אצלו דבר טבעי.**

זה מה שהוא. האדם הוא כלי קיבול. אם אתה מכניס בו סדרי נשים נזיקין - הוא יודע סדרי נשים נזיקין; אם אתה מכניס בו אור החיים הק' - הוא יודע אור החיים הק'. הוא 'מקבל'. **כל פעם שהאדם עושה, העשייה היא ביטוי לאיזה אור, לאיזו מחשבה, לאיזה ענין. היא ביטוי חזק, היא כלי לאותו אור, היא יוצרת מציאות של אותו אור. לכן כשאתה לומד במחשבה מסויימת, אתה עושה עשייה של אותה מחשבה. כשאתה לומד עם מחשבה אחרת - אתה עושה כלי לדבר האחר. ולכל אחד יש בתוכו אורות נפלאים. יש לו לאדם הרגשים, ויש לו כוחות של ריכוז, וכוחות של זכרון, וכוחות של הבנה, וכוחות של סיוע, וכוחות של הבנת דבר מתוך דבר, וכוחות של דעת. אינני יודע לאיזה מהם נחשבה עשייתך לכלי. אם חשבת את הדברים הנכונים - עשית ממחשבתך עשייה. עשית ממנה כלי. ואם כן בנית את זה, עשית ממנו רושם, עשית דבר מציאותי מאותו ענין.**

זהו שאמרנו שלימוד התורה יכול להיחשב לעשייה. הוא עשייה, השאלה היא למה. אם למדת סתם בשביל לדעת את הידיעה - לא עשית ממנו מעשה, אבל אם **למדת כדי שיקרה לך דבר מה על-ידי הלימוד - עשית ממנו עשייה של אותו דבר.**

כך אמרו **חז"ל**: 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו'. ופירש **מהרש"א** שהמלאכים הנבראים מרצונו, הם אלה שמוליכין אותו. **אם האדם עוסק בהתמדה במה שהוא רוצה - הוא מגיע לשם. השאלה היא רק לאן הוא מתכוון להגיע.** אם האדם רצה להיות עסקן עולמי, והוא השתפשף והשתפשף ונעשה עסקן עולמי, סימן הוא שלשם הוא רצה להגיע, כי לכן הוא הגיע לשם, כי דבר אחד הוביל לשני, גם מצד

הלב. רואים כך מצד חכמת חיים, אבל כך הוא בפנימיות. ואחת מהסיבות לכך היא, כי כפי שאתערותא דלתתא מביאה אתערותא דלעילא כלפי קב"ה ושכינתיה, כך הוא כלפי האדם עצמו. אתערותא דלתתא מביאה אתערותא דלעילא. הפעולות מעוררות את המוח.

כך מבואר בספרי הקבלה שריקודי החתונה הם פעולות המעוררות המוח והנפש ומכינות את החתן והכלה לבנות בית יהודי. הוי אומר: להיות 'משפיע' נכון ו'מקבל' נכון הוא דבר שצריך לקרות. צריך להיות ראוי לזיווג, צריך להיות כלי מוכן. הלא דבר הוא שבמוח ובנפש. עמוק ביותר. ובכן, הריקודים, הם אלה שמכינים אותם לכך. לפיכך זה דבר כל-כך גדול לרקוד לפני החתן והכלה.

מאותה סוגיא היא. אתערותא דלתתא אצל האדם פירושה לעשות פעולות עם הרגליים ועם שאר כלי העשייה, וזה מה שמעורר את נפשו, וגורם למוחו להבין. אם האדם מבין את היסוד, זה מתלווה לו בכל מעשה מצוה. הוא נלחם לעשותו גם כשקשה לו, ובהמשך מצטרפים אליו הכוונות העמוקות.

כך הוא גם לגבי הלימוד. מי שמרגיל עצמו לומר את היהי רצון קודם הלמוד, מי שמרגיל עצמו להתפלל מתוך הכרה שאלמלא הקב"ה בעוזרו אינו יכול לו... יש לו סדר של כמה מקומות בתפילתו ששם הוא מבקש על כך - רבונו של עולם! אני זקוק היום לכל כך הרבה סייעתא דשמיא. אני מבקש ממך, עוזר לי. בלעדיך בוודאי אכשל... חוץ מהסייעתא דשמיא שהוא זוכה לה, הוא גם יתחיל להרגיש כך, כי יש הבנה כזו בנשמתו, יש אור כזה במוחו, וכיון שהוא עושה עשייה, הוא מגיע לידי שמייעה. עכשיו אתה מבין את זה, עכשיו אתה חי באופן זה. האדם נפעל לפי פעולותיו. אתה דולה את האור שנמצא שם על-ידי שאתה משתמש בו.

כיצד מרקדין לפני הכלה

והאמת היא, שאף סוגיית ההשתדלות בנויה על סגנון זה, שכאשר האדם מבין שאולי צריך לעשות כך וכך, אומרים לו: עשה. קפוץ למים. תעשה את שיחת הטלפון הראשונה... כן, אבל מה זה יעזור? - עשה פעולה. כשהאדם עושה פעולה, זה מעורר את מוחו... אההה, אתה יודע מה? חשבת, אולי אפשר לעשות משהו אחר... הפעולה מעוררת את המוח, לא רק את

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת בהעלותך י"ד סיון תשפ"ד

מעלת הלימוד בספריהם של מזוככי החומר

בין נבואת משה לנבואת שאר הנביאים

"וירד ה' בעמוד ענן ויעמוד פתח האהל ויקרא אהרן ומרים ויצאו שניהם, ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו, לא כן עבדי משה ככל ביתי נאמן הוא, פה אל פה אדבר בו ומראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה."

כתב ה'אור החיים' הק': "פה אל פה אדבר בו, פירוש, הנה עיני כל ישראל רואות ה' פרשיות אשר דבר ה' אל משה שכלן הם דברים שיבין פשוטן של דברים כל מבין לשון הקדש, גם אוצרות חכמה אשר אצר ה' בהם (מעבר לפשטן של דברים), כלם נכוחים למבין, הבא לעיו ולהעמיק, ירגיש במשמעות הכתובים עצמן את אשר חשב ה' לומר בהם, ואין דרך זה בדברים אשר דבר ה' ביד עבדיו הנביאים, ירמיה וישעיה, שכלן משל ומליצה, כמאמר (יחזקאל ז, א) הנשור הגדול גדול הכנפים וגו', וביותר מהמה נבואת זכריה המסגר שערי הנבואה (האחרון שבנביאים), אשר סגר גם נבואתו ואין אתנו יודע פונת נבואתו."

את דברי הנבואה אל הנביא) הוא ה' אלקינו אחד, למה לזה ידבר נבוחות (דברים ישרים וברורים) ולזה דברו מעקשים. ואמרו אנשי אמת (כך הוא בשערי אורה ובעוד ספרים מספרי המקובלים) במה שקדם לנו הידיעה בדבר המלאך לדניאל, ההרגש שהיה פועל בו (כמבואר בספר דניאל פרק י' מפסוק ח' עד פסוק י"ז שכאשר באה אליו הנבואה, נפל לגמרי כי לא היה יכול לסבול את גודל הקדושה), מזה תשכיל לראות כי הרכבת מין האנושי תפסידנה הרגשת הרוחני (הרגשת הרוחני תפסיד את הרכבת המין האנושי) ואינה יכולה לסבל, וזאת המרכב אשר כונן ה' בחכמתו הנפלאה שיוכלו שתוף יחד הנפש והגוף (כלומר, רק הרכבת הנפש והגוף של האדם מתקיימת. אמנם אף זה פלא גדול, אבל כך יצר הקב"ה את האדם, ועל זה מברכים 'ומפליא לעשות'. אך אם רוצים להעמיס על הגוף דרגה יותר גדולה של רוחניות - אין זה באפשרי, כי הגוף אינו כלי מספיק לכך).

"והלא תראה אפלו במקורות המרגשות ונתפסות, אש וימים, זה מכלה את זה, וזאת השמים אשר כוננו ידי יוצר, ומזה תשער אף יוכל עמד בדבר אלוקים (אין יוכל האדם לעמוד בשומעו את דבר האלוקים אשר הוא) מקור הרוחניות ויחצב קולו להבת אש, אף יוכל עמוד, ולזה אין אדם משיג לעמד בכוחו לשמע קול אלוקים חיים וזאת האיש

"יש לחקר זאת כיון שהמנבא (המאציל

מיללו שכאשר אנו לומדים את פסוקי התורה, יש לנו השגה בהם. אנו יודעים אמנם שבכל פסוק אצורה חכמה בלתי נדלית ובלתי מושגת, אך עם כל זה אנו זוכים להבין פשוטן של דברים. נשאלת השאלה: איך באמת אנו זוכים להשיג את הפשט? בשלמא משה רבינו שהקב"ה דיבר אתו פה אל פה במראה ולא בחידות, אבל אנחנו, לכאורה היינו צריכים ללמוד את הפסוקים רק אחרי שיתלבשו בלבושים על גבי לבושים. והתשובה היא שכל אור לאחר שהגיע למשה רבינו אשר יכול היה לסבול, יכול כל יהודי להבינו ולהתקשר בו לפי מדרגתו, וככל שיוסיף לחזור בתשובה, כך יוכל להשיג עוד מהעומק של 'בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ'. ולכן הוא נקרא משה רבינו, כי הוא זה שהעניק לנו את היכולת להשיג דבר כה קדוש.

אכן לדברי 'אור החיים' הק' נמצא דבר פלא. לאדם יש מדה מוגבלת של קדושה שהוא יכול לסבול. הוא קם בבוקר ויוצא לתפילת שחרית, והפליאה עצומה: איך הוא מתהלך בארץ? איך יתכן שגופו אינו סתירה לנשמתו? איך הוא ממשיך ללכת ולכאורה היה צריך להתבטל לגמרי על-ידי נשמתו הרוחנית? והתשובה היא שדרגה זו של רוחניות הכניס הקב"ה בגופו והוא מחזיק אותם יחד. אם רוצה אתה להכניס יותר רוחניות - כאן אתה זקוק כבר לנס על גבי נס. חוץ אם אתה לומד תורה שהקב"ה נתן למשה רבינו, כי היות שהיא באה לעולם על-ידי משה רבינו, אתה יכול ללמוד אותה ולהוסיף לעצמך עוד דרגה של קדושה.

חיות דקדושה מאמירת שנים מקרא

כח הוא שיש לו לאדם הלומד פסוקי התורה בהתלהבות לשאוב מבארה של תורה קדושה נפלאה. כך איתא בבית אהרן

אשר הפך חמרו ועשאו צורה כמו שרשמנו במקומות אחרים, שזה אין לו גוף ויכול שאת דבר מלך.

"ולכן בהנבא ה' לאדם שאין גופו דומה לצורתו" (כלומר, מי שהוא אמנם במדרגת נביא, אבל אינו במדרגה כזו שגופו דומה לצורתו וכאילו אין לו גוף), 'יתחכם ה' עשות על זה האפן, כי יצא דבר מלך מפי עליון, והדבור יתעטף באוירים דקים ואחר כך יגיע לאזן נביא, ובזה יסבולו הנביא, ואף גם זה (אף צמצום זה של נבואה) יפעיל הרגש בנביאים להשתגע, ודבר זה יסובב בא הדברים דרך משל ומליצה בבחינת החלום. ולזה כל הנביאים לבד ממשה ידברו משלים ומליצות, ויותר מהמה זכריה שהיה אחרון בנביאות, היה הדבור בא ונגלד ונגלם ביותר משאר נבואות כדי שיוכל לסבל, ולזה נתרבו בו המליצות ועמק הדמיון עד שאין דורות אחרונים יודעים דבריו.

"והוא מה שהודיע ה' כאן בבחינת המשגל למשה ואמר פה אל פה, פרוש, לא היה הדבור נפסק מפי א-ל עליון לפי משה לעבר באויר העולם שישתנה הדבור בהלבשת האוירים ויסובב לדבר דברי משלים וחידות. גם שלל ההתרגשות אשר תקרה לנביאים כמאמר 'ומראה', פרוש, לא ירדם ולא יתבהל, אלא 'ומראה', פרוש, בעת ובשעה עצמה שאני מדבר בו פה אל פה, אינו כסדר החלום, אלא ומראה שאני מראה לו אור המנבא ומביט, וזה יגיד ההערה והתכוננות השכל. ואומרו 'ולא בחידות', הוא להעיר בתולדת הדבר, כי לצד שהיה מדבר פה אל פה, בזה היה גם כן הדבור יוצא בלא חידות".

על-ידי משה אנו יכולים לסבול הקדושה

הנה שפתי 'אור החיים' הק' ברור

זהו החילוק בין מי שלומד בדברי הספרים הקדושים, דוגמת נועם אלימלך ומאור עיניים, בפנים ומתלהט בהם, למי שרואה 'ווארט' נפלא בגיליון. ווארט נפלא אינו מופרך. השאלה היא אם אתה רוצה שיהיה לך משהו לומר בשולחן השבת או שאתה רוצה להכניס בתוכך קדושה. **אם אתה רוצה להכניס בתוכך קדושה שתלהט את נשמתך, אתה זקוק לנס, כי אתה רוצה להעמים על גופך עוד קדושה.** הווארט שאתה רואה בגיליון, הוא נפלא מאוד, השאלה היא איך הוא יתדבק בך. לכאורה הוא יישאר אצלך רק באופן חיצוני, וכאילו אתה אומר לגיליון: לא-לא! אני לא צריך את זה בשבילי. אני צריך את זה רק כדי למסור אותו בסעודת השבת. **כשאתה לומד בפנים בספריהם של בעלי רוח הקודש אשר זיכנו את עצמם לגמרי, הקדושה מחלחלת בך, ולכן מתחיל לבעור באש התשוקה לה'.**

בין ספרי מוסר לספרי חסידות

זהו גם אחד מהחילוקים בין לימוד ספרי מוסר ללימוד ספרי חסידות. ברור שיש ספרי מוסר רבים שנכתבו על-ידי קדושי עליון, אך אנו מדברים כעת על גישת הלומד. גישתו של **הלומד ספרי מוסר** היא **כשל מי שבא ללמוד הדרכה איך להסתכל על כל דבר.** הוא רק מזכיר לעצמו יסודות הדת וללמוד הגיונים של דברים. לעומת כן, **ההולך ללמוד ספרי חסידות**, שאינו יודע כלל על איזה נושא הוא הולך ללמוד, כי אינו לומד לפי סדר של נושאים, אלא פותח בפרשת השבוע. אך הוא **מתיישב בדחילו ורחימו מתוך מטרה להרגיש את קדושת השבת**, ואומר את המילים, **כשהוא מבין כמה שהוא מסוגל להבין, ובהוא הוא מאציל על עצמו קדושה.**

יש שהאדם טוען שאין לו שום חיבור רגשי לספר קדוש פלוני - איני מבין, זה

שהאדם יכול לשאוב חיות נפלאה מקריאת שמו"ת. בדרך כלל האדם מרגיש חיות כשהוא לומד גמרא עם תוספות, לא כשהוא אומר שנים מקרא (כי אז יש שהוא לומד לשמה ממש), אך כשיאמין איזו קדושה קיימת בכל פסוק מפסוקי התורה, ויבין שקיבל את הפסוקים בצורה שתהיה לו גישה אליהם - יוכל להתלהב מקריאת שמו"ת ולקבל אז חיות נפלאה.

מפליא לראות שכך הדבר באמת מורגש, כאשר יאמרו הלמדנים: פסוק חומש - גם ילד יכול ללמוד, רבי שמעון שקאפ - בשביל זה צריך להיות בר הכי. ובכן, ה'אור החיים' הק' מסביר לנו הפשט בזה: פסוקי החומש, מאחר שנאמרו למשה רבינו, כל אחד יכול להבינם. ברם, צריך להיות טיפש לוותר על הקדושה שנמצאת בתוכם. **יתאזר האדם ויאמר את הפסוקים בהתלהבות מתוך אמונה שיזכה לקבל מאותה קדושה.**

כח הלימוד בספרים הקדושים

זהו שאמרו **הצדיקים** שהגם שרבים חיברו ספרים על התורה, לא כולם נהפכו לנחלת הכלל. כך תראה שכאשר אנו רוצים ללמוד ספרים כדי להסתפג בקדושה, אנו בוחרים בספרים מסויימים. אכן רבים היו הצדיקים שהיו לומדים בערב שבת אחרי המקהה בספה"ק נועם אלימלך, והיו מהם שאמרו שבימות החול אינם מרהיבים עוז ללמוד בספר קדוש זה.

ולדברי ה'אור החיים' הק' הדבר מבואר, **כי כדי להביא לעולם תורה שתוכל להביא דרגה חדשה של קדושה, צריך האדם להיות אחד כזה שזיכך את עצמו עד שהפך את חמרו ועשאו צורה,** וכך אמרו הצדיקים על הרבי ר' אלימלך זיע"א שזיכך אף את גופו עד שנעשה כנשמה.

היו מהם שהיו נביאים לדורם בלבד, והיו מהם שהיו נביאים לדורות, ואלו שהיו נביאים לדורות, כגון משה רבינו ודוד המלך, פשטות דבריהם מובנת. עכ"פ באופן זה לומדים פסוקים ואומרים מזמורי תהלים, ובאופן זה לומדים גמרא, להמשיך אש הקדושה, כמו שאמרו **הצדיקים** שגמרא הוא מלשון גומרא - גחלים, כי יש בה אש שיכולה לבער ולכלות את הרע שבנפש. וכן היו **צדיקים** שהתבטאו תוך כדי לימודם: האש קודש שנקראת אביי - אומרת כך, האש קודש שנקראת רבא - אומרת כך. הם נזכרו שהתורה שניתנה לרבותינו, נמסרת באופן זה, וכשמתיישבם עם הספרים הקדושים, מכוונים לקבל תוספת קדושה שבעצם לא היינו יכולים לסבול אותה מחמת גופנו החומרי, אך **היות שהגיעה לעולם על-ידי הצדיקים שזיכנו לגמרי את החומר, אנו יכולים לקבלה, אם אנו לומדים מתוך גישה זו.**

למעלה מהשגתי... אמת יש בטענה זו, וצריך להכיר בהתמודדות הזאת, כי אם אין האדם מבין את מה שלומד, אינו מרגיש חיות. אמנם יש מספיק דיבורים בספרי הצדיקים שפשטותם מובן, ועוד זאת יש בימינו ספרים ואנשים שנותנים מראי מקומות למצוא דיבורים מובנים המפוזרים בספרי החסידות, כך שהאדם יכול לגשת מראש אל ספרי החסידות בידיעה שהוא הולך להבין פשטותן של דברים. בכל אופן, גישת האדם אל ספרי החסידות היא: **אני רוצה לקבל תורה מצדיקים שהקב"ה הביא לעולם אשר זיכנו את עצמו, כי אני רוצה שהקדושה תחלחל בי.** וזוהי גישתו גם כשהוא לומד את פסוקי החומש, ולכן הוא לומד חומש רש"י, כי **הוא יודע איזה קדושה ויראת שמים הוא יכול להשיג מזה,** כפי שאמרו הצדיקים.

האמת שאנו רואים שגם בין הנביאים,

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת בהעלותך י"ב סיון תשפ"ה

תפילה לזכות לאור התורה הנצרך לנסיונות הדור

בעבור אבותינו שבטחו בך

ידוע שפעמים הרבה ניגון מעניק פירוש חדש בפסוק שמעולם לא הובן. יש הרבה פסוקים שאין קולטים את עומקם, וכשמנגנים אותם, בפרט בניגונים שמקורם קדוש, פתאום מבינים את עומקם. הניגון אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו (הושר על-ידי החבורה) הוא תנועה נפלאה וחמימה שהולבשה על התפילה להצליח בתורה. אך היות שאין הניגון כולל את כל ברכת אהבת עולם, יש שאנו שוכחים את ההתחלה ואת הסוף שאנו אומרים בקשר לתפילה זו, וחבל, כי אנו אומרים אותה כל יום בעת התפילה, ויש כאן דבר נפלא שצריך להבין.

הבקשה כשלעצמה היא בקשה נפלאה: אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו ותן בלבנו בינה וכו'. אין בקשה יותר יקרה מזו. אך הבה נראה מה כתוב לפנייה ולאחריה וכך נוכל לראות מה קורה כאן. לפנייה כתוב כך: אבינו מלכנו בעבור שמך הגדול ובעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים לעשות רצונך בלבב שלם, כן תחננו ותלמדנו לעשות רצונך בלבב שלם. ולאחריה מה אומרים? - למען לא נבוש ולא נכשל לעולם ועד, כי בשם קדשך הגדול בטחנו. הוי אומר: כאשר אנו באים לבקש מה' שנצליח בתורה,

אנו באים עם הקדמה ואומרים: אבותינו בטחו בך, ובגלל כן למדת אותם חוקי חיים לעשות רצונך. פירושו של דבר ש**כדי שהאדם יצליח בתורה ויבין מה יש לו לעשות ולא יזיה מחשבות של תורה הוא צריך שיאירו את מצביו וימלאו את חייו אורה ושמחה**, הוא צריך לקבל שפע מלמעלה, והמהלך לזה הוא לעשות עצמו מקבל, כתלמיד אצל רבו, וכך לבוא אל הקב"ה ולומר: **איני יכול לבד, אני יודע שרק אתה יכול לתת לי, ואני סומך עליך שאתה רוצה ליתן לי את האור וההבנה בתורה הנצרך לי, ואתה רק רוצה שאבוא אליך להתפלל על כך ולבטוח בך שתתנו לי.**

כי בשם קדשך בטחנו

מעתה כשאנו באים ואומרים בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים לעשות רצונך וכו' כן תחננו וכו', אין הכוונה שאנו מבקשים לקבל את השפע בלי בטחון, כי אין לזה הגיון שנשווה את עצמנו לאבותינו אם הם בטחו ואנו לא. אלא ודאי שכך אנו אומרים: **כפי שאבותינו בטחו בך ותלמדם חוקי חיים - כן אנו רוצה ג"כ לעשות מה שעשו הם** (וזה באמת מה שאדם עושה כשהוא מתפלל, הוא משים אז את בטחונו בה'). **אנו רוצים להתפלל, אנו רוצים**

יצרים חדשים. לקח יצחק אותה תורה ממש והמשיכה באמצעות למצב החדש. כעת האור חודר גם למצב החדש הקיים בעולם. וכך זה הלך והתקדם עד לתקופת זמנם של משה ואהרן, אז הגיע העולם לשלב שבו בני ישראל צריכים לקבל את מעשי המצוות. לא די בהשגות שהיו להם לאבות הקדושים. הם צריכים לקבל מצוה לקשור תפילין על זרועם בפועל ממש. מדוע? כי העולם נתרקק משורשו ולא יוכל להיות קשור ואחוז למעלה על-ידי השגה בלבד. האדם חייב להיות מעתה מוקף במצוות בכל עת.

כל דור ותרופתו

נמצאנו אומרים שכל דור יש לו תפקיד להמשיך את התורה לדרגה נוספת. בדרך כלל האדם חושב שהוא ממשיך את השרשרת בעצם זה שהוא מביא עוד דור לעולם, עוד חיילים בצבא ה'. מדובר בוודאי במחשבה אמינית ורצויה, כלשון הכתוב: לא תוהו בראה - לשבת יצרה, וכמבואר בתפילת השל"ה שיש תכלית אחת למצות פרו ורבו ולמצות ושנתם לבניך, להרבות עובדי ה' בעולם. אבל עומק הדבר הוא שהאדם ממשיך את ההבנה של התורה לעוד דרגה. זה לא עוד כמה בנינים של המוסדות. זה הנקודה שבלב שעליה האדם מתפלל - אבינו אב הרחמן רחם עלינו. רבונו של עולם! עכשיו אנו זקוקים לתורה שתוכל להתמודד עם המצב המיוחד של תשפ"ג (ותשפ"ד וכן הלאה), אשר מצב זה היה מתוכנן מראש, כי כך עשה ה' שבכל דור ודור ובכל שנה ושנה העולם יהיה במצב חדש ונוכל להמשיך את התורה יותר עמוק ויותר עמוק.

על כן אומרים אנו לרבש"ע: מה שעבד אז, יעבוד גם היום. ועל זה אנו מתפללים: אהבת עולם אהבתנו וכו' בעבור אבותינו שבטחו בך ותלמדם חוקי חיים וכו'. חוקי חיים הם החוקים שמחזיקים את האדם

לבטוח, אנו רוצים להבין שאנו צריכים לקבל שפע מלמעלה. ואז אנו מבקשים את הבקשה אבינו אב הרחמן המרחם רחם עלינו, ומסיימים שאנו מקווים שהקב"ה באמת יקבל את תפילתנו, כי בשם קדשך הגדול והגיבור בטחנו, עשינו ג"כ מה שעשו אבותינו, וממילא אנו בטוחים שתעזור לנו ונגילה ונשמחה בישועתך.

דור דור ונסינותיו - דור דור ותורתו

נאמר יותר: כל דור זקוק לענייני התורה המיוחדים לאותו דור, כי בכל דור ישנם נסינות מיוחדים והרי הוא זקוק לאור שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד כנגד אותם נסינות, כי זה לעומת זה עשה אלוקים. אנשים חושבים שזה לעומת זה פירושו שאין הקב"ה מכה עם כל המקלות, ואם יש לו לאדם צרות, יש לו כנגד זה חתנים טובים וכיו"ב. אך לא. זה לעומת זה פירושו הקושי והתירוצים. הקב"ה מביא נסינות ויחד עם כן את פתרונם. יוצר אור ובורא חושך, עושה שלום הוא התורה שמשלים בין האור והחושך. הקב"ה נותן את ההבנה בתורה הנצרכת לכל נסיון ונסיון. זהו העומק האמיתי של זה לעומת זה.

הן תראה שהאבות הקדושים זכו להשיג את כל התורה כולה קודם שניתנה ולקיימה לפי מה שהיו צריכים כל אחד בדורו. אברהם עם עובדי הע"ז שהיו בדורו, יצחק עם הפלישתים, יעקב עם לבן ועשו. כל אחד בתקופתו זכה להמשיך את האור הנצרך למצבו. אברהם אבינו עמד אחד לבדו בהיותו בן שלוש שנים ואמר: מה עושים כאן? העולם עובד ע"ז פשוטו כמשמעו ואני אנה אני בא? בָּטַח בה' והקב"ה פתח לו את מוחו ולבו וקיבל השגות על גבי השגות. אח"כ העולם התקדם הלאה, והנה אנו עוברים למערכה השנייה של ההצגה, לתקופת זמנו של יצחק אבינו. יש עכשיו

אנו ממשיכים את מסורת אבותינו. והדבר הזה נוגע בנקודה עדינה, ואולי באמת ראוי לקצר בזה, אבל כדאי שבר דעת יבין את היסוד. יש שיטען האדם שהיות שהוא צריך להמשיך את מסורת האבות וחס ושלום לשנות בקוצו של יו"ד וחדש אסור מן התורה, על כן אינו רשאי ליטול את האור החדש של התורה, כי אם להדבק באור הישן. זו נקודה עדינה ורגישה, כי בוודאי אנו יודעים מגדולי וצדיקי העולם שהזהירו על כך חזר וזהר שלא לשנות מאומה מהתורה המסורה בידינו. אבל החילוק פשוט לבר דעת שהגם שאין לשנות כלום ממסורת האבות, אין לו לאדם לצמצם עצמו מהאור החדש של התורה שיוירד בכל עת.

והרי זה דומה לחינוך הבנים שבכל עת מאירים את הנשמות באור התורה הנכון להן. אין האדם משתמש בתחבולות שהוא המציא, ואף לא בתחבולות שאנשים רחוקים מן התורה המציאו, אלא הוא לוקח את האור החדש של התורה שהקב"ה הוריד לעולם כדי להתמודד עם הנסיבות החדשים המתגלים בעולם, כי אף פעם אין הקב"ה מביא נסיון לעולם מבלי להביא גם את אור התורה הפותר אותו. אדרבא! כך אנו ממשיכים את מסורת התורה. איך אנו פועלים שהשרשרת לא תינתק ושלא תשתנה המסורת? על-ידי שאנו מתפללים באהבת עולם ואומרים: כפי שעזרת לאבותינו בנסיבותיהם, כך תפתח את מוחנו למצוא מהלכים ואורות חדשים. אנו מבקשים לקבל חידושי תורה. אכן צריך להיות בר דעת כדי להבין ששני אלה לא זו בלבד שאינם סותרים זה את זה, אלא אף משלימים זה את זה. ועכ"פ בכל יום הקב"ה מביא לו לאדם הזדמנויות חדשות להבין דברים, להתקדם ולהתעלות, והצלחתנו מובטחת מחמת הבטחון שיש לנו, כי בשם קדשך הגדול והגיבור בטחנו.

בחיים. אחד בא אל הרופא ואומר לו: יש לי חבר שפעם היה אצלך ונתת לו תרופה מסוימת ומאז היה בריא כשור וחי שנים הרבה בטובים ובנעימים. אני רוצה אפוא שתתן גם לי אותה תרופה. אומר לו הרופא: תרופה זו לא תועיל לך, כי אין לך אותה מחלה שהיתה לחברך. אני יכול לתת לך תרופה אחרת. אף כאן, כשאנו מתפללים אל ה', אנו מבקשים שיתן לנו חוקי חיים, היינו את החוקים שיועילו לנו למצבים ולכלכלים המיוחדים לנו כפי התקופה והזמן והמקום.

כל שנה וקבלת התורה שלו

וזהו באמת קבלת התורה שבכל שנה ושנה בחג השבועות. העולם של שנה זו הרי אינו העולם של השנה החולפת. כל נרמה את עצמנו. הדברים המתחדשים בעולם חדשים לבקרים, אינם נעלמים מאיש, אך זהו סדר העולם. הדבר ידוע מראש שעתידה לבוא שנה חדשה והשנה החדשה לא תהא דומה לשנה הקודמת, והכל כדי שנוכל ללמוד עוד מסכתא ולהמשיך את התורה למקום יותר עמוק. אכן הדבר ידוע שבכל דבר באה הקליפה לפני האור, כמו בחיטה שהגרעין עטוף בקליפות, ובתינוק שנולד. אף כאן, בתחילה רואים את הבעיה החדשה ואח"כ מתגלה האור החדש. הן אף ילד שגדל, בתחילה רואים את כוחותיו באופן שהוא משתובב ומשתטה, ואח"כ כשהוא מתיישב בדעתו, הוא משתמש באותם כוחות לצורך קיום תפקידו בעולם. ובכן, **אם הקב"ה לא היה נותן לנו את התורה בכל שנה ושנה, לא היינו יכולים להישאר עובדי ה', כי מצד אחד העולם מתקדם, ומצד שני לא הגיעה התורה באופן שתוכל להאיר את כל המצבים החדשים.**

להמשיך את מסורת האבות

וכאמור, על זה אנו מתפללים כמו"כ בכל יום ויום שהקב"ה יתן לנו חוקי חיים, ובה

ליל שישי פרשת בהעלותך י"ב סיון תשפ"ג

תכלית החושך להוליד חידושי תורה

היכא דתתעתרו, היינו לבוא אחר כך מזה למדריגה גדולה, וזהו גם כן אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה (תהלים קיח, כב).

ובזה מבאר ה'דגל מחנה אפרים' לשון הפסוק על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו. בתחילה על פי ה' יסעו. הקב"ה בעצמו מוליך את האדם, והאדם מרגיש נפלא עד מאוד. אך בהמשך על פי ה' יחנו. הקב"ה מניחו ומרחיק את עצמו ממנו מעט בכדי שיורגל בעבודה לילך הוא בעצמו להתקרב אל אביו שבשמים. ע"כ דברי ה'דגל מחנה אפרים'.

תכלית ירידת הדורות

וכעת נבאר: הקב"ה קבע בסדר הבריאה שבכל דור שהולך, יתרחק קצת יותר וההסתרה תהיה יותר גדולה. העולם נעשה יותר מגושם והנסיגות מתחדשים. זהו הנקרא ירידת הדורות. אך יש לזה הבנה נפלאה לענין עבודה. הקב"ה מרחיק את עצמו כי הוא רוצה שנוכל להמשיך אור למקום החדש. צריך להבין את הנקודה. אין הפירוש שהגיע איזה נסיון חדש מהסטרא אחרא ואין אנו יכולים להתמודד אתו. אלא הקב"ה מתחילת הבריאה יש לו סדר כזה שממשיך דור אחר דור. עובדים את ה', מתקנים ענינים מסוימים, ואז הקב"ה מביא נסיון חדש. אכן הדבר הזה יש בו כדי לבלבל את האדם ולהביאו לידי ירידה ח"ו. אבל מצד שני זה מחייב את האדם לגלות חלקי נפש עמוקים כדי למצוא עצה לנפשו. האדם מנסה מכל צד עד שהוא

כתינוק שאביו מלמדו ללכת

בדגל מחנה אפרים על הפסוק על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, מביא יסוד נפלא בשם הרב המנוח מו"ה יהודא ליב פיסטינר זללה"ה^א על פסוק (תהלים מח, טו) הוא ינהגנו על מות. וזה לשונו: היינו כעלם הזה (על מות מלשון עלמות, כך איתא במדרש), דרך משל, כשאביו מלמד אותו לילך, בתחילה מוליך אותו מעט בידו, ואחר כך מניחו ומרחיק את עצמו מעט ממנו, וכוונתו כדי שילך התינוק בעצמו, ומחמת זה הוא מרגיל התינוק בתנועות ההילוך, וכן עושה כמה פעמים ובכל פעם הוא מרחיק את עצמו יותר כדי להרגילו שילך בעצמו בלי שום סיוע והרחקה. והנמשל הוא לאבינו מלכנו, מתחילה נותן הקב"ה לאדם תענוג בעבודתו ומוליך בעצמו את לבו אליו, ואחר כך מרחיק את עצמו ממנו כדי שילך הוא בעצמו מעט על ידי השתדלותו והתפעלותו, וזהו הוא ינהגנו עלמות, היינו כעלם ותינוק הזה.

מחשיבים את הנפילות

עוד מביא על זה בדגל מחנה אפרים: וזהו מה ששמעתי בשם המנוח מו"ה שאול זללה"ה ממעזיבו (מתלמידי הבעש"ט) רמז בגמרא (בבא מציעא נט, א) אוקירו לנשיכו כדי דתתעתרו, נשיכו הוא לשון שכחה כמו נשני אלוקים (בראשית מא, נא), היינו כשנופל לפעמים לבחינת קטנות ושוכח בה', אל תבוזו אותי לומר כי עזב ה' אותי חלילה ונשכחתי חס ושלום, רק אדרבה היא כי

א. מראשוני תלמידי הבעל שם טוב הק' זיע"א.

שהביא ה'דגל מחנה אפרים'. כשהקב"ה רוצה להביא חידושי תורה לעולם, יש לו עצה יותר טובה מאשר לדבר עם הגביר לבנות בנין חדש. ומהי עצתו? הוא מביא חושך לעולם, וכיון שבא חושך לעולם, בא אור חדש.

תקומת עולם התורה אחרי השואה

אם נביט אחורה לתקופה שאחרי השואה, העולם הרי היה כה חשוך, בכל-כך הרבה מובנים. אנשים התהלכו עם קושיות איך יתכן שקרה דבר כזה כאשר רוב בנין ומנין מישראל נעקרו מן העולם. לך עכשיו ודבר עם בני ישראל אשר קרועים בנפשם ואינם מוכנים לשמוע. אין בכלל עם מי לגשת אל השולחן. אכן **חושך זה הכריח לגלות אור שלא היה קודם לכן**. גדולי ישראל שאנו חבים להם את יהדותנו, נאזרו בגבורה, והתחילו לחזק את שרידי המלחמה שבורי הלב ולבנות מאפס את עולם התורה. מדובר בחידושי תורה שהגיעו לעולם. אין זה סתם כפי שבני אדם אומרים: הם בנו מוסדות. זאת חשיבה מאוד חיצונית. בנו בית כנסת גדול. לא ולא! **הם גילו כוחות חדשים של מסירות נפש**.

לשם דוגמא: באמריקה של אז כמעט ולא היה אפשרי לקיים את התורה. מדינת החופש שנקראה בשם ארץ הזהב משכה את כולם כבחבלי קסם אל תאוות החומר ואילולי הזהב, ויהודים נפלו כזבובים, עד שהגיעו כמה נשמות טהורות, מהיכן? מתוך החושך והצלמות, מתוך המדור השביעי שבגיהנום, וחוללו שם מהפכה. הם המשיכו שם אור ולימדו את בית ישראל שאפשר להיות יהודי, לא סתם יהודי, אלא יהודי נלהב עם כל הרמ"ח והשס"ה, אף גם בארץ אמריקה.

וכך היה בכל מקומות הקיבוץ שאנו מכירים בימינו, כמו לונדון ואנטוורפן. כולם

מוצא איזה מהלך שמועיל לו במצבו. אפשר לשמוע את האדם אומר: יש דבר אחד שעוזר לי... אם אני ישן מספיק ואני בא רענן, אני יכול להתפלל וללמוד... בינתיים לא מצאתי שום מהלך אחר. או כעין זה, האדם גילה שספר פלוני מועיל לו, או ענין פלוני מביאו לידי שמחה, או סייג פלוני עוזר לו שלא להיכשל. כל הדברים האלה מקורם בכך **שהאדם הבין שאם לא יגלה עבודה חדשה למצבו החדש, לא יוכל להחזיק. וכיון שהוא עושה כן, הרי הוא ממשיך את התורה למקום יותר עמוק, ובשביל כך עשה כן הקב"ה**.

מתוך החושך בא האור

ובענין זה נרחיב עוד קצת בנושא שהתחלנו לדבר עליו בחלק הקודם. מה זה, זה תורה חדשה או תורה ישנה? מה נשאר למסקנא? זה חידושי תורה או לא? ובכן, עלינו להתבונן, מה זה חידושי תורה ומה זה שאנו אומרים אני מאמין באמונה שלימה שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא ית"ש? איך אומרים בשפתינו את שני אלה בנשימה אחת? אנו חייבים לדעת זאת אם אנו רוצים להיות יהודים נאמנים לה'.

אכן התשובה היא: זאת התורה לא תהא מוחלפת כלל וכלל, אף לא בקוצו של יו"ד, אבל לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצוותך מאוד באותו קוצו של יו"ד. יו"ד זו, אות זו, פסוק זה, יישאר לנצח נצחים. אבל **פירושי הפסוק והבנותיו, אין להם גבול, כי הם באים מהקב"ה. כשהאדם מתדבק ברכש"ע על-ידי בטחון ותפילה, הוא זוכה להבין עוד הבנה בפסוק הידוע לו מכבר, עוד פירוש שנוגע לו, עוד אור שילוהו. זהו הפירוש חידושי תורה, ולזה אין שום גבול. זה שהקב"ה מביא חושך לעולם, מחייב את האדם להוליד חידושי תורה. וכמשל הנ"ל**

מתקדם בכל עת, ואם הוא לא יתקדם מצדו, בוודאי יהיה ידו על התחתונה. כך רואים בחוש שמי שאינו מחפש להתחדש ולחדש את דרכיו בעבודת ה' בכל עת, הוא נקלע לבעיה קשה. חינוך הבנים הוא אחת מהדוגמאות. האדם מחפש בכל עת להבין את המצבים החדשים ומתאים את עצמו אליהם בשואלו כל פעם: איך צריך לעבוד את ה' עכשיו במצב החדש? שואלו מאן דהו: אהה... שינית את המהלך שלך בחינוך? **הוא לא שינה, אלא תמיד עשה מה שמועיל, ומה שהועיל אתמול, אינו מועיל היום.**

מה הפשט? הפשט הוא שהוא מבין שיהודי צריך לחדש בכל עת בתורה. מה הפירוש לחדש בתורה? - **שהוא שואל כל יום: מה אני צריך לעשות היום? ומגיע למסקנא שלאור המצב הקב"ה רוצה ממנו שיעשה כך וכך.** כשהאדם מכניע את עצמו לתורה באופן זה, מתגלה לו אור התורה שהוא הפתרון לחושך הקיים. ונמצא שהאדם יכול לשמוח בכל מצב, כי על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. אמר אויב ארדוף... הכל אלופו של עולם.

נבנו על-ידי אותם שרידים מוצלים מאש. נבנתה תורה, נבנתה יראת שמים, נבנתה הבנה, נבנתה דביקות, והכל מתוך החושך, לא מתוך האור. ומצב זה יש לו כל פעם לבוש אחר. פעם הלבוש הוא בדמות אסון נורא, פעם הוא בדמות יצר הרע נורא, ופעם הוא בדמות תרדמה שנפלה על בני ישראל באופן שאי אפשר להמשיך כך יותר. מוציאים אז אותו פסוק, אבל עכשיו הוא מאיר באור חדש, כי אין ברירה אחרת.

אפשר לראות מי שחי את חייו בנעימים, אבל עושה טעויות ללא הרף, עד שיום אחד הוא עושה טעות גדולה, ואז הוא מחליט: עד כאן. אני חייב לעשות שינוי. ומה נתברר אז? **שהחושך הוליד בו אור. כשהוא חוזר מהיכן שהיה, הוא מבין איזה דבר שלא היה יכול להבין קודם לכן. החושך גילה לו פירוש חדש באחד מפסוקי התורה.**

חידושי תורה כיצד?

צריך אם כן האדם **לנצל כל נסיון וכל חושך להוליד ממנו אור חדש. אין לו אפוא את האפשרות לעבוד את ה' באופן של מצות אנשים מלומדה, כי הצד השני**

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוי' במקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
בית שמש	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמזה ב טל: 053-317-0944
	קיסוסק שע"י מקוה פופנהיים	רחוב נהרדעא 18
בני ברק	ביהמ"ד הגדול וויזשניץ	רחוב רבי יהושע 18
	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק נסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שיכון ה'
	סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רחוב הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
ביתר עילית חיפה	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	חנות הופמאן	רחוב מיכאל 10
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
פתח תקוה	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה קרעטשניף	רחוב יתיבות שלום 2
קריית גת	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
מודיעין עילית	בית מדרש באיאן	גרין פארק
	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
גבעת זאב	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
	צפת	
טבריה	חדש! מקוה צאנז	052-7670873
	בית אביב	הדף היומי 8
נתניה	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק בזיכוי הרבים ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוי' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
50 Division Ave	Central Market	וויליאמסבורג
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
belgielei 80	חדש!! בית הלל	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפור	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482